

SINIF PUSULASI

İki Aylık Teorik Dergi

Ağustos - Eylül 1999

Fiyatı: 500.000 TL (kdv dahil)

- * **Türkiye Ekonomisi, Ekonomik Paket Ve Tahkim**
- * **Başkanlık Konseyi Nereye?**
- * **Tasfiyeciliğe Karşı Mücadele**
- * **Türk Şovenizminin Doğuşu ve Gelişimi**
- * **29. Yılında 15-16 Haziran Direnişi Öğretmeye Devam Ediyor**
- * **“Terörizm mi Dediniz?”**
- * **Tarih Bilinci: Şeyh Bedreddin Ayaklanması**

3

Başkanlık Konseyi Nereye?

SUNU

Sınıf Pusulası'nın 3. sayısıyla merhaba.

İlk yazımız; emperyalist tahkim saldırısını kapsıyor. Yazı, ekonomik kriz iddiasını ele almakta, emperyalistlerin, faşizm ve sermayenin saldırı paketini ve emperyalist tahkimi ve buna karşı mücadelenin önemini vurgulamaktadır.

İkinci yazımızda, Abdullah Öcalan'ın "İmralı savunması" stratejisinden hareketle, PKK ve PKK Başkanlık Konseyi'nin tuttuğu yol tartışılmaktadır. Öcalan'ın "İmralı stratejisi"nin devrimi terk etmek olduğu, tam anlamıyla bir inkar ve kaçış anlamına geldiği açıktır. Bu konuda fazla söze de gerek yok. Daha da önemlisi PKK'nin ve Başkanlık Konseyi'nin bu hattı benimseyip benimsememesidir. PKK Başkanlık Konseyi'ni dostça eleştirerek, nereye gitmemelerini göstermeyi, A. Öcalan'ın eleştirisinden daha fazla önemsedik.

Üçüncü yazımız; "Tasfiyeciliğe Karşı Mücadele" başlığını taşımaktadır. Bu yazıda geçmiş deneyimlerinden çok, somut bir şekilde önümüzde duran ve tarihi içinde sınıf hareketinin çıkarabileceği bazı olumlu ve olumsuz deneyimleri de barındıran TDKP'nin tasfiyesi ele alınmaktadır. Kuşkusuz bugün TDKP yoktur. Ama o tasfiyeciliğe bir örnektir. Tasfiyeci kuşatmanın devrimci ve yurtsever hareketi doğrudan kuşattığı günümüzde, bu örneğin bilinmesi önemlidir. Dün olduğu gibi, bugün de tasfiyecilik, hemen her düzeyde bir kendi kendini reddedmiştir, bir inkardır. Tam da bu nedenle ki, tasfiyeci oportünizm boyun eğiştir; boyun eğişin yani dönekliliğin teori ve pratiğidir.

Dördüncü yazımız; "Türk Şovenizminin Doğuşu ve Gelişimi" başlığını taşıyor. Bu sayıda da devam eden dizi yazının ikinci bölümünde, Türk şovenizminin hangi koşullarda ve nasıl doğduğu, nasıl bir gelişim seyrini izlediği somut olarak değerlendirilmektedir. Türk şovenizmine karşı mücadelenin güçlendirilmesi bakımından yazı önemlidir.

Beşinci yazımız, 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'nin 29. yılında, bir tarihçe veriyor. "29. Yılında 15-16 Haziran Direnişi Öğretmeye Devam Ediyor" başlıklı yazımız, işçi sınıfımızın hak gasplarına ve sömürünün yoğunlaştırılması paketlerine, emperyalist tahkim saldırısına karşı yeniden sesini yükselttiği günümüzde önem taşımaktadır.

"Terörizm mi Dediniz?" başlıklı altıncı yazımız, Amerikan emperyalistlerinin teröristliğini gösteriyor. Yazıda, kendi statükolarını kabul etmeyen tüm güçlere "terörist" damgasını vuran ve tam bir haydutlukla yeni dünya düzenini (YDD) yerleştirmeye çalışan dünya jandarması ABD emperyalistlerinin teröristliği teşhir edilmektedir.

"Tarih Bilinci" köftemizdeki yedinci yazımızda "Şeyh Bedreddin Ayaklanması" yer almaktadır. Devrimci bir miras olarak algıladığımız bu ayaklanma bir kahramanlık örneğidir ve de günümüze ışık tutan tarihsel dersleri önemini korumaktadır.

Yeni bir sayıda görüşmek dileğiyle!..

SINIF PUSULASI

TÜRKİYE EKONOMİSİ, EKONOMİK PAKET VE TAHKİM

Burjuva partilerin, medyanın ve sermaye kuruluşlarının (buna IMF, Dünya Bankası vb. gibi uluslararası olanlar da dahil) ve de emperyalist ülkelerin Türkiye ekonomisi üzerine yaptıkları değerlendirmeleri –ister alt alta koyarak, isterse de yan yana koyarak– karşılaştırdığımızda, ancak, bir şeylerin ifade edildiğini, ama somut hiçbir şeyin ifade edilmediğini anlıyoruz. Aşağıda da ele alacağımız gibi, kimilerine göre, ekonomi az kalsın batıyordu, çöküşün, uçurumun eşiğine gelinmişti; kimilerine göre durum hiç de öyle değildi ve bazıları da işlerin yolunda olduğu anlayışındaydı. Dış dünya, emperyalist ülkeler ve mali kurumlar ise öyle pek karamsar gözüküyorlar. Devrimci basında ise -son dönemde hızı biraz kesilmiş olmasına rağmen- en derin kriz ve çöken ekonomi edebiyatı yapıyor.

Yapılan bütün değerlendirmeler, sorunun şu veya bu yönünü ele alıyor olsalar da, yanlış. Yanlış; çünkü, ağaçtan ormanı görmeyen bir değerlendirme yapıyor. Bir şeyler anlatılıyor, ama sorunun esası yanlış ele alınıyor. Az kalsın batıyorsunuz, uçurumun kenarına gelinmiş! Devrimci basında da bunun adı en derin kriz! Soru şu; madem ki, durum bu denli vahim, o halde Dünya Bankası, IMF, niçin kredi veriyor? Türkiye'nin

kredi notu niçin düşürülüyor? Madem ki bu denli durum vahim, o halde, örneğin Türkiye'nin stratejik kıymetini bilen ABD, neden bu önemli mevzisini kurtarmak için on milyarlarca dolar tutarında bir sermaye transferi yapmıyor, başka ülkelerde yaptığı gibi? Bu sorular çoğaltılabilir. Ama her halükarda ortada bir “sakatlık” var. Buna açıklık getirmek için önce bir durum tespiti yapmak gerekiyor.

1- Türk Ekonomisinin Son Durumu

Burjuvazi; sınıf olarak bir bütünü ifade eder. Ama bu bütün, ekonomik çıkar bakımından kendi arasında tabakalara ayrılır. Burjuvazinin her bir tabakası/kesimi kendi çıkarlarını ifade eden bir hükümeti işbaşına getirmek için çalışır. Hükümetin, en azından kendi çıkarlarını da ifade eden tedbirler ve kararlar almasını sağlamaya çalışır. Bu nedenden dolayı da bizimkiler siyaha beyaz ve beyaza da siyah demekten çekinmez. Medya onların hizmetindedir. Türk medyasına baktığımızda bunu açıkça görüyoruz. Sanki dünya batıyor. 56. Hükümet'in de Başbakanı olan Ecevit, IMF ile yürütülen görüşmelerin içeriğini bildiğinden, bugün son şekli verilmiş olan eko-

nomik paketi kamuoyuna kabul ettirmek için dönem dönem “az kalsın çöküyorduk” ve dönem dönem de “sorunlarımız var, ama aşacağız” edebiyatı yaptı. Duruma göre nabza şerbet verdi. ½imdiki koalisyon hükümeti de aynı taktiği uyguladı: Ya bu paket kabul edilir, ya da çökeriz/batarız! Bu mesaj öncelikle işçi sınıfına ve bütün halka veriliyordu.

Sanayiciler de, TÜSİAD’a aynı doğrultuda yaygara kopartıyordu.

Yaman Törtüner’e göre ekonomi daha Mayıs ayında “krizi atlatıyor”du. (Hürriyet, 5 Mayıs, 1999). Bu bayın verilerine göre “29 Nisan itibarıyla ekonominin genel gidişi kötü görünmüyor”. Gerçekten de öyle veriler sıralamış ki, onlara bakarak ekonominin krizde olduğunu hiç kimse savunamaz. Veriler doğru. Ama ekonominin krizde olup olmadığını saptamaya yetmez.

Osman Ulagay’a göre, ekonomi çöküşün eşğine gelmiş (Milliyet, 1 Nisan 1999). Bu bayın derdi de işçilere verilen ücretlerin daha da düşürülmesi, her şeyin özel sektöre devredilmesi.

Burada tek tek ele almamıza gerek yok. Hükümetin paketi hazırladığı dönemde ve açıkladıktan sonra başta TÜSİAD olmak üzere diğer sermaye kuruluşlarının yaptıkları açıklamalar biliniyor. Pakette kendini görenler, geleceğe iyimser bakarken, kendini göremeyenler çöküş edebiyatını devam ettiriyorlar.

Bütün bunlar olurken, bir de bakıyorsunuz “çatlak sesler” çıkıyor, olacak iş değil!

Türkiye sanayiinde otomotiv sektörü motor güce sahiptir. Ne gariptir ki burjuvazinin bir kesimi -özellikle rantçılar- ekonomiyi çökertmeye devam ederken, otomotiv sanayi sektöründe ihracat son yedi ayda %47.1 oranında artmış.

Burjuva basında çıkan haberlere göre, “Dünya Bankası zor durumdaki Türk ihracatçısına kredi desteği veriyor”. Toplam 407 milyon dolar. IMF ise kredi musluklarını açıyor. Dünyanın önde gelen kredi derecelendirme kuruluşlarından standard and a poors’s (S+P), Türkiye’nin ‘B’ olan kredi notunu değiştirmedini ve sonbaharda bu notu yükseltebileceğini açıkladı. Bankalar, kârlarına kâr katıyorlar ve borç batağında olan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu, 1998’de 60 trilyon lira kâr ediyor.

Koç’a göre, piyasalar Eylül’den sonra düzelecekmiş ve TOBB’ye göre de hükümete zaman tanınması gerekiyormuş ve Net Holding’in en büyük hissedarı Besim Tibuk da “ekonomide kriz var diyen yalan söylüyor” anlayışında. (Hürriyet, 5 Ağustos, 1999)

Bu türden, ekonominin seyrini olumlu ve olumsuz değerlendiren açıklamaları çoğaltabiliriz. Ama bu bizi sonuca götürmez.

Bilim olarak istatistiğin de kendine özgü araştırma konusu ve yöntemi vardır. Tabii biz burjuvaziden istatistik bilimini marksistlerin anladıkları gibi anlamalarını talep edemeyiz ve dolayısıyla marksist teoriye göre istatistik yöntemini kullanmalarını bekleyemeyiz. Bir bütün olarak burjuvazi ve onun her bir bölümü ekonomiyi “düzeltmek” için siyasi söylemi, işçi sınıfı ve emekçi yığınlar karşı bir silah olarak kullanıyor. Burjuvazi, hiç kimse bir şey anlamasın, toplumun üzerine bir karamsarlık düşsün ve benim tespitlerimi yegane kurtuluş olarak görsün diye, ha bire kıyamet günü tellallığı yapıyor. Türkiye’de olan budur.

Ekonominin gelişme seyrini gerçek durumundan farklı göstermenin bir yolu daha var. İstatistik verileri yorumlamasını bilenler, bu yöntemi de bilirler: Bir ekonominin durumunu ve gelişmesini olumlu göstermek istiyorsan, ele alınan değerlerin en düşük olduğu yılı baz yılı olarak alırsın ve çok büyük oranlara ulaşırsın. Örneğin, 1994 yılına göre 1999’da otomobil üretimi %20 artmış diyebilirsin. Her sektör, her üretim dalı için uygun baz yılları seçilerek ekonominin şimdiki durumunun çok iyi olduğu gösterilebilir. Stalin, burjuvazinin gerçekleri gizlemek için bu yönteme başvurduğunu yazar. Bu yöntem, ekonominin durumunu tamamen kötü göstermek, batışı ve çöküntüyü ispatlamak için de kullanılabilir. Yani şu veya bu sektörde üretimin en yüksek olduğu yıl, baz yılı alınır ve karşılaştırma yapılır. Sonuç mutlaka mutlak küçülmeyi ifade edeceği için en derin kriz, batış ve çöküş kanıtlanmış olur!

Coğrafyamızda aklı başında olan hiç kimse, Türk ekonomisinin durumunun “iyi” olduğunu, kriz içinde olmadığını savunamaz. Aşağıda ele alacağımız gibi, paketin içeriği emperyalizme bağımlılığın ifadesidir. Ekonominin durumu,

özellikle yapısal sorunlarından dolayı “berbat”tır. Ekonomi bir kriz içindedir. Ama bu iddia edildiği gibi, kendi koşulları içinde patlak veren bir fazla üretim krizi değil, bir ara krizdir. Ara krizden anlaşılması gerekeni şöyle özetleyebiliriz: Ara kriz, kapitalist ekonomide yasal bir gelişmenin ifadesi değildir. Bazı koşulların bir araya gelmesinden dolayı iki fazla üretim krizi arasında patlak veren ve tali özellik taşıyan krize ara kriz denir. Ara kriz, ekonominin; reel üretimin periyodik hareketini böler ve etkisi, “normal” fazla üretim krizine göre daha azdır ve süresi de kısadır. Bundan dolayı da ekonominin her bir devrevi hareketinde mutlaka görülmez. Bilindiği gibi, ekonominin devrevi hareketi farklı aşamalarda oluşur; durgunluk, canlanma, yükseliş ve kriz. Ekonomik devrevilik, bu dört aşamanın toplamından oluşur. Ama günümüz kapitalizmde bu klasik devrevilik deforme olmuş ve yükseliş aşaması yerini inişli-çıkışlı bir durgunluk aşamasına bırakmıştır. Kriz, devrevi hareketin en önemli aşamasını oluşturur. Kriz aşamasının gücü, yani krizin etkisi, devreviliğin gelişme seyrini belirler. Ara krizin ise, bütün bu gelişmelerle ilgisi yoktur. Çünkü, ara kriz belirttiğimiz gibi, kapitalizmde belli bir yasallığın, fazla üretim krizinde olduğu gibi bir yasallığın ifadesi değildir. Ara kriz, olağanüstü dengesiz bir gelişmeden dolayı patlak verebilir ve patlak verdikten sonra da, esas krize neden olan çelişkileri, en fazlasıyla, kısmen çözer ve ekonominin yeni bir devrevi hareketine çıkış noktasını oluşturmaz.

Türkiye ekonomisinin gelişme seyri de bütün bu anlattıklarımızı doğrulamıştır. Sınıf Pusulası'nın 2. sayısında (Mayıs-Haziran 1999) “Türkiye Ekonomisi ve Ekonomik Kriz” yazısında mevcut krizin karakterini, ekonominin genel durumunu ve kriz olgusuna farklı yaklaşımları ele almıştık. Küçük burjuva çevreler, yayın organlarının her sayısında krizi biraz daha derinleştirirlerken, biz bunu şiddeti kırılmış bir ara kriz olarak açıklamıştık. Hükümetin ekonomik paketinin kapsam ve derinliği de böyle bir krizin sorunlarını çözmeye yöneliktir.

Hükümetin ekonomik paketine geçmeden önce bir noktaya daha açıklık getirelim. Ara kriz de bir krizdir. O da bir fazla üretim krizidir. Yalnız “normal” patlak veren fazla üretim krizinin

tabi olduğu yasallıktan dolayı patlak vermiyor. Aradaki fark bu. Ara kriz tespiti, ne ekonominin içinde bulunduğu vahim durumu hafifletiyor, ne de kriz olgusunu reddediyor. Ve ya da derinleşen kriz demekle, gerçek durum olduğundan daha da vahimleşmiyor.

2- Hükümetin Ekonomik Paketi

Ekonomik paket, hükümetin ve sermaye kesimlerinin “az kalsın çöküyorduk, batıyorduk” türünden açıklamaları eşliğinde hazırlandı ve açıldı. Hükümet, IMF ile görüşmelerinde paketin içeriğini tespit ettiğinden dolayı, karşı tavır alacak olan kesimleri psikolojik baskı altına almayı düşündü. Onlara göre, bütün toplum şuna inanmalıydı; uçurumun eşğine geldik. Bu paketle düze çıkacağız ve bundan dolayı hiç kimse sesini çıkartmamalıdır. Yapılan propaganda buydu. Ama bu propagandayı yapan hükümet ve bir kısım sermaye çevresi, özellikle de sanayici/ihracatçı kesimi durumun hiç de öyle olmadığını çok iyi biliyorlardı. Paket açıldı ve durumdan memnun olan tek kesimin sanayiciler, ihracatçılar olduğu anlaşıldı. İkinci olarak; paketin içeriğinin, hiç de batan bir ekonomiyi kurtarmaya yönelik olmadığı görüldü. Paket, yapısal sorunları değil, konjonktürel sorunları ortadan kaldırmaya yönelikti. Paketin salt bu özelliği batıyoruz, çöküyoruz demagojisinin niçin yapıldığını göstermeye yetiyor. Yani paketin amacı, ağır, giderek derinleşen bir ekonomik krizde olan ekonomiyi kurtarmak değil, ekonomiyi canlandırmaktı. Paket açıldığında memnuniyetini ilk açıklayanlar sanayicilerdi. Sabancı'sından, Koç'una, TÜSİAD'ından TOBB'una önde gelen holdingler ve sermaye kuruluşları paketin uygulanmasından ve hükümetin desteklenmesinden yana tavır belirlediler. Hükümet bu kesime birtakım kolaylıklar sağlıyor; kaynak aktarıyor, üret ve ihraç et diyor. Nitekim bu amaç için 1.8 milyar dolarlık bir kaynak sağlanıyor. Bakıyorsunuz aynı dönemde IMF, Dünya Bankası, Japonya ve Kanada gibi ülkeler Türkiye'ye kredi açıyorlar. Paket, ara krizden etkilenen ve ödeme sıkıntısı içinde olan şirketlere de durumlarını düzeltmeleri için kolaylıklar sağlamayı hedefliyor.

Paket, burjuvazinin farklı kesimleri arasındaki çatışmayı da yansıtıyor. Rantçılar, mali sek-

tör unsurları, kara para aklayıcıları, kayıt dışı ekonomi unsurları adeta ayaklandılar ve hükümete istediklerini kabul ettirdiler. Mali milat ertelendi. “Nereden buldun” kaldırıldı, borsada oynayanlara vergi kolaylığı sağlandı.

“Nereden buldun” artık sorulmayacak

Ecevit, 56. hükümetin de başkanıydı. O dönem “nereden buldun” sorusuna çok önem vererek(!), bu soru esasına göre “reform” yapan Ecevit, şimdi 57. Hükümet’in başbakanı olarak “nereden buldun”u sormama kararı almak zorunda kaldı. Bir kaç ay içinde “nereden buldun” temelindeki “reform”, “nereden buldun”un sorulmadığı “reform”a dönüştü! Acaba ne değişmişti, bu bir kaç ay içinde? Birbirini takip eden hükümetler, ne oldu da farklı kararlar almak zorunda kalmışlardı? Önce, “nereden buldun” deme cesaretini gösterenler, sonra “nereden buldun”u sormama “cesareti”ni gösterdiler. Anımsatacak olursak, ekonomi çöktü, Türkiye battı çığırtkanlığını yapanların başında bu kesim, “nereden buldun” sorusuyla karşı karşıya kalmak istemeyenler geliyorlardı. Bunlar; rantçılar, kara para sahipleri, mali spekülörler vs. çığırtkanlar korusunu oluşturmuşlardı. Bütün amaçları, sahip oldukları servetin kaynağını açıklamamak ve vergi vermektir. 56. hükümet “nereden buldun”u yasallaştırmıştı ve literatürümüze de “mali milat” kavramı girmişti. Ama şimdi 57. Hükümet, bu sefer, “nereden buldun”u sormamayı yasallaştırarak “mali milat”ı da rafa kaldırdı. Böylece, yurtdışına kaçmış olan, menşei belli olmayan, yastık altında tutulan, spekülatif ve vurgun kaynaklı, kara vs. olan ne kadar para varsa ekonomiye yeniden çekilmek isteniyor. Rivayete göre bu miktar en azından 30 milyar dolar civarında. Demek oluyor ki, hükümet “nereden buldun”u sormamakla 30 milyar dolara teslim olmuş oluyor. Diğer bir ifadeyle; istediğin gibi çalabilirsin, devleti ve vatandaş dolandırabilirsin, ormanları yakıp rant alanı açabilirsin, uyuşturucu ticareti yapabilirsin. Artık “nasıl büyüdün”, “devleti ve vatandaş nasıl soydun”, “vurgunu nasıl yaptın” vb. sorular sorulmayacak.

57. Hükümet’in ekonomik paketi kara para-yasa yasal güvence veriyor. Bu pakette devlet, kara parayı resmen onaylıyor.

Ekonomik paket ve kayıt dışı ekonomi

Kayıt dışı ekonominin hacmi konusunda da rivayet çeşitli. 23 Haziran 1998 tarihli Hürriyet’te çıkan bir habere göre Türkiye, kayıt dışı ekonominin en büyük olduğu ülke. Bu habere göre, Türkiye’de kayıt dışı olan ekonomi %40, İtalya’da %26, İsviçre’de %7. Tabii bu konuda başka hesaplar da var. Ama genel kanı, Türkiye’de kayıtlı ekonomi ile kayıt dışı ekonomi aynı ağırlıkta. Bu akla yatkın. Çünkü, her şeye rağmen ayakta kalmanın, görünmeyen işsizliğin bir nedeni olmalı. Türkiye’de yurtiçi brüt üretimin tutarı 1998’de 204.5 milyar dolardı. Bu, kayıtlı ekonomi. Bir bu kadar da kayıt dışı olanı var. Yani toplam yurtiçi brüt üretim 410 milyar dolar civarında. Demirel’in sık sık telafuz ettiği ekonomik gücümüz 400 milyar dolar civarında sözünün boşuna olmadığı açık.

Hükümet, bu kesimi kabulleniyor. 56. Hükümet “mali milat” ve vergi ile bu kesimi kayıtlamayı amaçlamıştı. ½imdi ise tam tersini yapıyor.

57. Hükümet’in ekonomik paketi kayıt dışı ekonomiyi meşrulaştırıyor. Türkiye ekonomisinin yarısının kayıt dışılığını tescil ediyor.

Borsacıların da gönüllü alındı

Hükümet, borsa yatırımlarının vergilendirileceğini açıkladı ve aksi haberleri günlerce yalanladı. Ama sonuçta anlaşıldı ki, borsacılar da vergiden muaf tutuluyorlar. Yeni vergi yasa tasarısında hisse senedi kazançlarına, 1999 yılı dahil olmak üzere 2002 yılı sonuna kadar vergi muafiyeti sağlandığı yer alıyor. Yani 4 yıl boyunca borsada istediğin gibi kumar oynayıp, vurgun yapabilirsin. Senden bunun hesabı sorulmayacak.

“Sosyal Güvenlik” adına söylenenler de sosyal güvensizliğin ve soygunun ifadesidir

Hükümetin ekonomik paketi, tam anlamıyla bir Pandora kutusu. Çalışana, üretene, işçi sınıfı ve emekçilere hiçbir kolaylık, hiçbir ekonomik iyileştirme ve sosyal hak yok. Ama tam tersi söyleniyor. Ecevit, SSK’yı kurtaracağız, sosyal güvenlik konusunda geçmişte yapılan hataları düzelteceğiz, diyor. Sav bu. Ama ortaya çıkan durum tamamen farklı. Ekonomiyi ve sosyal güvenliği düzeltme adı altında işçi sınıfına ve

emekçilere, düşük ücret, açlık, sefalet, vergi, sesini yükseltme durumunda tehdit ve mezarda emeklilik reva görülüyor. İşçi sınıfından ve emekçi yığınlarından alınıyor, kapitalistlere kaynak olarak sunuluyor. Mezarda emekliliğin bir ayağı, ölecek üzereyken emekliye ayırmaksa, diğer ayağı da biriken fonun kapitalistlere, kaynak olarak sunulmasıdır. Hükümet bu paketiyle işçi sınıfı ve emekçilerin cebinden daha disiplinli bir şekilde alacak ve kapitaliste kaynak olarak verecek; sosyal güvenlik yasasıyla, enflasyon vergisiyle alacak. Bunları toplayacak. Bu miktarı ve yukarıda belirttiğimiz gibi sağlanan kolaylıklar sonucunda doğan miktarı topluca kapitaliste kaynak olarak aktaracak. Hükümet böylece reel üretim ve mali sektördeki şirketleri ihya edecek.

Bu anlamda 57. Hükümet'in ekonomik paketi, işçi sınıfını ve emekçileri soyma/talan etme paketidir.

Her ne kadar paketin, "reform" olduğundan bahsediliyorsa da, bu paketin reformla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Burjuvazinin her kesimi, paketten memnun olacak duruma gelmiştir. Yani paket, şu veya bu şekilde bütün burjuvazinin onayını almıştır. ½imdi işçi sınıfının da onaylaması için uğraşılıyor.

Bu haliyle de olsa ekonomik paket, sonuçta ekonomide belli bir rahatlama sağlayacak ve ara krizden çıkışı hızlandıracaktır. Paketin sonuçları gelir dağılımını daha da derinleştirecek ve zengin daha çok zengin olacaktır.

Paketin hazırlanmasına katılan IMF, sonuçlarının da nasıl olacağına mutlaka kafa yormuştur. Paket açılmadan önce hükümetin ve sermaye çevrelerinin, kopardıkları yaygaraya IMF'nin Türk ekonomisini çökmekten kurtarmak için kolları sıvaması gerektiği sonucuna varmamız gerekirdi. Türkiye, emperyalizm açısından paha biçilmez bir stratejik konuma sahip. Bunun ötesinde ülke büyük, nüfus kalabalık. Yani önemli bir pazar alanı. Böylesi stratejik bir öneme sahip olan bir ülkenin, örneğin Amerikan emperyalizmi açısından 21. yüzyıl stratejisinde vazgeçilmez bir konuma sahip olan Türkiye'nin ekonomik çöküntüye girmesini, ABD ve IMF kesinlikle istemez ve seyirci kalmaz. Durumu kurtarmak ve çıkarlarının devamını sağlamak için müdahale ederler. Aynen Meksika'da, Güney Kore'de olduğu gibi.

Ama bakıyoruz ki, bütün çığırkanlığa rağmen, öyle bir müdahale; yani çöken ekonomiye müdahale yok. Bu anlamda dağ, fare doğurdu. Bağırınların, bittik-tükendik edebiyatı yapanların sesi çıkmadı. IMF ve Dünya Bankası, 10, 20, 30 milyar doların sözünü vermedi. Hiç kimse de bundan rahatsız olmadı. Rahatsız olmayı bir kenara bırakalım, bizzat Ecevit, IMF'nin paketi olumlu bulmasının yeterli olduğunu açıkladı. Demek oluyor ki, "işin içinde iş" vardı. Önceden anlaşmışlardı. Ekonomiyi canlandırmak için kredi muslukları biraz açılacaktı. Bu arada ise hükümet, Türk ekonomisine IMF'nin, yabancı sermayenin çıkarları doğrultusunda çeki düzen verecekti. IMF, Türk ekonomisinin bir dizi konjonktürel ve yapısal sorunlarına dikkati çekti, enflasyona karşı mücahedeleden, sosyal güvenlik yasasından vb. sorunlardan bahsetti. Açılan paket üzerine tartışmalar sürerken, IMF Genel Direktörü M. Comdessus ve Dünya Bankası Başkanı J. Wolfenson, S. Demirel ile Saraybosna'da görüştüler. Bu görüşmede J. Wolfenson; Türk ekonomisi hakkında değerlendirme yaparken şöyle diyordu: "Türk ekonomisinin ciddi sorunları var. Ama sorunların bu kez de aşılabacağına inanıyoruz. Bunun temel nedeni, Türk ekonomisinin alt yapısının sağlam olmasıdır." Comdessus da "doğru yoldasınız" dedikten sonra, bilinen beklenilenin yerine getirilmesini sıralıyor. 'Sosyal güvenlik reformu', 'sermaye piyasası reformu' ve nihayet 'tahkime ilişkin anayasa değişikliği'. Demek oluyor ki, yabancı sermaye açısından Türk ekonomisinde öyle pek çöküntü işaretleri falan yok. Biraz sermaye/kredi şıngırsıyla halledilmesi mümkün olan konjonktürel olumsuzluklar var. Esas sorun anayasada. Esas sorun anayasasının tahkimle ilgili maddesinin değiştirilmesinde. Son olarak ekonomik paket çerçevesinde bir de tahkim sorununa bakalım.

3- Tahkim, Yabancı Sermaye ve Ulusal Zenginlik

Emperyalist tahkim konusunda burjuva basında kopartılan yaygara, giderek yaygınlaşıyor ve derinleşiyor! Emperyalist tahkimi savunanlar, reddedenler ve koşullu savunanlar diye kamplaşmalar oluyor. Coğrafyamızda yabancı sermayenin gelişini tahkime bağlayanlardan, onu modern kapitülasyon diye tanımlayanlara kadar

uzanan bir yelpaze var. Her kafadan bir ses çıkıyor, ama bu arada kıyasından köşesinden de olsa doğru şeyler de söyleniyor. Ama bu tartışmalarda esas olan, satılmış kalemlerin birbirlerini “vatan hainliği” ile suçlamalarıdır.

Tahkim, bir anlaşmazlık durumunda, anlaşmazlığın çözülmesi için hakem tayin etmek ve mekanizmayı sağlamlaştırmak anlamına geliyor. Hakem tayin etme, yani tahkim, ulusal ve uluslararası diye ikiye ayrılır. Uluslararası tahkime gidilebilmesi için taraflardan birisinin yabancı olması gerekir.

Türkiye’de tahkim yıllardan beri uygulanıyor. Örneğin 1927’den kalma Hukuk Usulü Muhakemeler Kanunu’nun bir bölümü tahkimle ilgilidir. Yani Türk hukukunda benimsenmesi ve uygulanması hiç de yeni olmayan bir hukuki çözüm yolu.

Türkiye emperyalist tahkimi de 1958’deki New York Anlaşması ile kabul etti. Daha sonra uluslararası Ticaret Odası Tahkim Divan Anlaşması ile Devletler ve Diğer Devletin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uzlaşmazlıklarının Çözülmesi Hakkındaki Sözleşmeyi de imzaladı. Türkiye son olarak, henüz TBMM’nde onaylanmamış olsa da, emperyalist tahkimi öngören Avrupa Enerji Sözleşmesi’ni imzaladı. Türkiye’nin bugüne kadar uluslararası tahkime gitme hakkını tanıdığı ülke sayısı 41. Yani Türkiye 41 ülkenin yatırımcısına, sana haksızlık ettiğim kanısına varırsan uluslararası tahkime gidebilirsin diyor.

Tahkime modern kapitülasyon diyenlerin aklına “ulusal” olmak, ulusal değerlere sahip çıkmak veya anti-çok uluslu teknelci olmak yeni mi geldi? Hükümet ve muhalefet partilerinin hepsi anlaşılabilir ve bu yasa değişikliğini gerçekleştirecekler. Çünkü bunu IMF, Dünya Bankası, ABD, bir bütün olarak yabancı sermaye istiyor. Bu konuda özellikle IMF açık hareket ediyor. Türkiye’ye yabancı sermaye akışını bir yasa değişikliğine bağlıyor. Evetçilerin başını çekenlerden birisi olan E. Özkök’e göre yabancı sermaye temsilcileri Ankara Sheraton otelinde bekliyorlar. New York’un, Frankfurt’un, Londra’nın mali yatırımcıları, yasanın çıkmasını bekliyorlar. Evetçilerin silahı, Türkiye’ye gelen yabancı sermaye miktarının azlığı. Türkiye’deki doğrudan yabancı

sermaye yatırımlarının miktarı, örneğin 1996’da 722 milyon, 1997’de 805 milyon ve 1999’da da 940 milyon dolar olarak gerçekleşiyor. Bu üç yılda Polonya’ya yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının miktarı 4.5, 4.9 ve 5.1 milyar dolar. Aynı yıllarda bu miktar Macaristan açısından, 2, 2.1 ve 1.9 milyar dolar ve Yunanistan açısından da 5.8, 3.5 ve 3.7 milyar dolar olarak gerçekleşiyor. Evetçilere göre uluslararası tahkimin yolu istenildiği biçimde açılırsa yabancı sermaye yatırımcıları Türkiye’de yatırım yapmak için kuyruğa girecekler! Kuyruğa girip girmeyeceklerini bilmiyoruz, ama emperyalist tahkimle ilgili anayasa değişikliği yapılıncaya Türkiye’ye girecek yabancı sermaye miktarında önemli değişimin olacağı açıktır.

Bu konunun üzerinde, yabancı sermaye temsilcilerinin bu denli durmalarının ve yasa değişikliği yapın diye, hükümete dayatmada bulunmalarının iki nedeni vardır. Bu nedenlerden birisi, emperyalist tahkime konu olacak veya olabilecek miktarın çok yüksek olmasıdır. Sadece acilen yapılması gereken enerji ve telekomünikasyon alanındaki yatırım tutarının 60 milyar dolar olduğu hesaplanıyor.

Sorunun esas yönünü, emperyalist tahkime konu olabilecek alanların stratejik öneme sahip olmalarıdır. Yani, tam anlamıyla “ulusal zenginliği” ifade eden alanlar. Bu alanlar Anayasa tarafından bir nevi “koruma altına” alınmıştır. Hükümetin uluslararası tahkimle yapmak istediği bu korumayı yani “kamu hizmeti” ve “kamu yararı” gerekçesiyle anayasanın koyduğu bazı kısıtlamaları kaldırmaktır. Bu durum, Danıştay’ın müdahalesini sınırlıyor ve sorun, uluslararası hakeme devrediliyor. Demek ki sorun, kamusal alanlarda yapılacak yabancı sermaye yatırımlarında, özellikle de “yap-işlet-devret” sözleşmelerinde -ki bunlar uzun vadeli sözleşmelerdir- çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde “ulusal hukuk”un; Danıştay’ın devreden çıkartılması ve yabancı hakem kurullarına tabi kılınmasıdır.

Aslında sorun, tahkimin kendisinden kaynaklanmıyor. Bu, zaten yıllardan beri kabul edilmiş bir olgu. Sorun, kamu hizmeti anlamında imtiyaz sözleşmelerinde yabancı sermaye ile olası anlaşmazlıklarda Danıştay’ın devredışı

bırakılmasında ve uluslararası hakemin devreye sokulmasındadır.

Anayasanın söz konusu maddelerinde yapılacak değişiklik ve Danıştay'ın devre dışı bırakılmasıyla her alanda özelleştirmenin ve yabancı sermayenin istediği gibi hareket etmesinin önündeki engeller tamamen kaldırılmış olacak. Bu saldırının diğer adı neoliberalizm ve MAI koşullarının yerine getirilmesidir. Uluslararası tahkimin konusu, emperyalizme bağımlılığın daha da kapsamlaştırılmasıdır.

Emperyalizmin neoliberal saldırısı ve talan hedefi

Emperyalistler ve yerli işbirlikçileri, özellikle '90'lı yılların başından bu yana, bağımlı, yeni sömürge ülkelerde geniş yığınları sözde yeni bir iktisat politikasıyla; neoliberalizmle yanıltmaya çalışıyorlar. Neoliberalizm, yoksulluktan refaha dönüş politikasını ifade ediyormuş. Tabii bu tam bir demagoji. Kavram olarak liberalizm, serbest rekabeti, ekonomi güçlerinin serbest gelişmesini ifade ediyor izlenimi uyandırıyor. Bu, sadece bir izlenim ve gerçekle hiçbir ilişkisi yok. Neoliberalizm, bağımlı ülkelerde rekabet ortamını/olanağını ortadan kaldırıyor ve bu ülkelerde ekonomiyi tamamen uluslararası tekellerin çıkarlarına entegre etmeyi hedefliyor. Tabii, emperyalizme bağımlılığı ve yeni sömürgeciliği kavramayanlar açısından, yeni sömürge ülkelerde hâlâ emperyalizmin; yabancı sermayenin, uluslararası tekellerin tümüyle ele geçiremedikleri sektörlerin olması ve bunların doğrudan "ulusal değerleri/zenginliği" temsil ediyor olmaları, akıl alacak bir iş değildir. Bunlara göre böyle bir şey asla olamaz ve düşünülemez de! Ama böyle bir durum bir gerçekliktir ve emperyalizmin neoliberal politikası, bağımlı, yeni sömürge ülkelerdeki tam da bu sektörleri daha fazla yağmalamayı hedefliyor.

Özellikle Dünya Bankası'nın '80'li yılların ikinci yarısından itibaren yoğun bir şekilde dayatmaya başladığı yapısal uyumluluk programları, bağımlı ülkelerde özelleştirmeyi ve henüz yabancı sermayeye açılmamış alanların uluslararası tekellerin çıkarlarına entegre edilmesini hedefliyor. Bağımlı, yeni sömürge ülkelere dayatılan şu: Kredi almak, borç ertelemek isti-

yorsan özelleştirmeye hız vereceksin. Devletin elinde olan, "kamu hizmeti" gören işletmeleri özelleştirme adı altında uluslararası tekellere peşkeş çekeceksin. Türkiye'de bir çok kamu hizmeti gören işletmelerin özelleştirilmesinde doğan sorunlar, bir çok adımın Danıştay'dan dönmesi biliniyor. Yabancı sermaye anayasada yapılacak değişiklik ile bu engelin aşılmasını yeni hükümetten talep ediyor. Ve kapsamlı kredileri ve genel olarak sermaye akışını bu engelin ortadan kaldırılmasına bağlıyor. Böylece; yapısal uygunluk politikası, engelsiz özelleştirme ile uluslararası tekeller, bağımlı, yeni sömürge ülkelerde hâlâ var olan kaynakları; giremedikleri alanları ele geçirmeyi ve kendi çıkarlarına entegre etmeyi amaçlıyorlar. Türk ekonomisinde böylesi alanlar/ sektörler hâlâ belli ölçülerde varlığını koruyor.

Sermayenin uluslararasılaşması ve MAI

Uluslararası sermayenin/tekellerin anayasası olan MAI, henüz bir girişim olmaktan çıkmadı. Yükselen itirazlar, ona karşı mücadele ve emperyalistler arası (ABD-Fransa) çelişkiler nedeniyle MAI (Multilateral Agreement on Investment), hazırlanmış haliyle rafa kaldırılmış olsa da fiilen uygulanmaktadır. Sermayenin uluslararasılaşmasının, burjuva kavramla "küreselleşme"nin varmış olduğu boyutlar, emperyalistler açısından bir takım düzenlemenin, talan ve bağımlılığın hukuksal bir tabana oturtulmasını, hukuksal olarak da meşrulaştırılmasını kaçınılmaz kılmıştı. Uluslararası tekeller, bütün yerküreyi kendi mülkiyetlerine/tasarruflarına geçirmek için işleyecekleri cinayetin olmadığını sergiliyorlar. Uluslararası en güçlü tekellerin hemen hemen hepsi, ABD, Kanada, Japon ve AB kökenli. Bu tekeller, hemen hemen bütün bilgi ve telekomünikasyon araçlarını kontrol ediyorlar ve bütün faaliyetleri hükümetler ve uluslararası kurumlar tarafından destekleniyor. Önemli olan, bölgesel direnişleri kırmaktır. Yani şu veya bu ülkede bu tekellerin faaliyetini engelleyen güçlerin ve yasal durumların ortadan kaldırılmasıdır. Önde gelen emperyalist devletler ve onlarla birlikte, onların politikalarını uygulayan OECD, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, kârın, en fazla kârın acımasız mantığına göre hareket ederek bütün dünya halklarını köleleştir-

yorlar ve talanı akıl almaz boyutlara çıkartıyorlar. MAI bütün bunların hukuksal kılıfı. MAI, küresel yoksullaştırmanın, talanın ve boyun eğdirişin meşrulaştırılması için bir hukuksal kılıf. Uluslararası tekeller, anayasalarında eksik olan bir şey bırakmamışlar. Öyle ki, uyumsuzluk durumunda sorunun meşru zeminlerde çözümünü sağlayacak kurumlaşmalara da yer vermişler. Hakemlik, arabuluculuk. Yani tahkim sorunu. Ama sanılmasın ki tahkim, MAI ile gündeme geldi. Baş tarafta da belirttiğimiz gibi tahkimin tarihi eskidir ve uygulanmaktadır. Yeni olmamasına rağmen uluslararası tekeller, MAI’de bu konuya da kendilerine göre açıklık getirmişlerdir. ½öyle; diyelim ki yabancı sermaye ile Türk devleti arasında yapılan bir yatırım sürecinde belki bir anlaşmazlık çıktı. Bu sorunun çözümü için, uluslararası hakem kuruluna gidiliyor. Güya bağımsız hakem kurulu, anlaşmazlığı çözüyor. Bu hakemlerin gelişi güzel seçtikleri, herkesin kendi isteğine göre tahkim heyeti oluşturacağı söylenemez. Bunların hepsi MAI’de tespit edilmiş. MAI, üç tahkim kurumundan bahsediyor: “ICSID”, “UNCITRAL” ve “ICC”. Bunlar MAI’den çok önceleri faal olan kurumlar.

ICSID Konvansiyonu (“Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözülmesi Hakkında Sözleşme”): 14 Ekim 1966’dan beri yürürlükte olan bu sözleşme, Dünya Bankası çatısı altında faaliyet sürdürmektedir. Bu kurumun aldığı kararlar, devletleri doğrudan bağlar. Türkiye bu sözleşmeye 1988 yılında katıldı. Türkiye, bu sözleşmeyi kabul ederken, ticari konularla sınırlı kalacağı konusunda şerh koymamıştır. Yani sözleşmeyi olduğu gibi kabul etmiştir. Böylelikle ticari sayılmaya, idari hukuk alanına giren konularda sözleşme dahiline girmiş oldu. Bu durumda ICSID, imtiyazlı sözleşmelerde; yap-işlet-devret ve yap-işlet sözleşmelerinde de uygulanır. Türk devleti, ICSID hakem kurulunun alacağı karara kayıtsız şartsız uymak zorundadır.

UNCITRAL (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu): 1966 tarihinde kurulan bu komisyon, diğer şeylerin yanı sıra ticari anlaşmazlık ve uyumsuzluklarda hakemlik görevi yapar.

ICC (Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Divanı): 1914 yılında kurulan ICC’nin görevi,

ticaret, mal ve hizmetler ve yatırımlar alanında serbest piyasa koşullarını ve sermayenin serbest dolaşımını geliştirerek, iş dünyasına hizmet etmektedir. ICC’nin bünyesinde faal olan çok sayıda komisyon vardır. Bunlardan birisi de Tahkim Divanı’dır.

Daha başka tahkim kurumları da var. Bu kurumlara baktığımızda şunu görüyoruz. Hiçbiri bağımsız değil. Her biri, şu veya bu alanda, şu veya bu oranda güçlü, önde gelen emperyalist ülkelerin ve tekellerin hizmetinde. Dünya Bankası çatısı altında, BM çatısı altında veya Dünya Ticaret Örgütü çatısı altında faal olan bir tahkim kurumunun, örneğin Amerikan, Alman veya Japon tekellerinin çıkarlarına aykırı bir karar almalarını düşünebilir miyiz? Örneğin anayasa değişikliğinden sonra Bergama’da siyanür altın arayan “Eurogold” şirketini, artık Bergama köylüleri de durduramaz. Ama şimdiye kadar durdurmuşlardı.

Yabancı sermaye; bağımlı, yeni sömürge ülkenin bütün zenginliklerini, buna işgücü de dahil istediği gibi kullanmak, yeniden yatırım yapmak veya yapmamak, elde ettiği kârı transfer etmek veya etmemek, çevreyi kirletmek veya kirletmemek, işçileri sokağa atmak veya atmamak hakkını özgürce kullanmak istiyor. Bulduğu ülkede hükümetin ve yasaların hiçbir şekilde ve koşulda engel olmasını istemiyor. Bu olduğu takdirde herhangi bir engelle karşılaştığı takdirde işi kılıfına uydurarak davacı olabiliyor. Yani tahkim kurumuna gidiyor. Oluşturulan tahkim kurumu, “bağımsız” hakemler, yabancı sermayeyi değil, yabancı sermayenin faaliyeti önündeki engelleri kaldırmadığı için o devleti cezalandırıyor. Bunun uluslararası planda çok örneği var: Her seferinde yabancı sermaye haklı, dava edilen devlet haksız çıkartılmıştır.

IMF’nin özelleştirme, tahkim, sosyal güvenlik konularında bastırması ve hükümete yaptığı dayatma; bu adımları atarsan hem bolca kredi alırsın, hem de bolca yabancı sermaye gelir anlayışı, doğrudan uluslararası tekellerin çıkarlarına hizmet etmektedir. Uluslararası tekeller, uzun vadeli yatırımlarda herhangi bir risk ile karşılaşmak istemiyorlar ve aynı zamanda Türkiye açısından stratejik önemi olan alanlara enerji “kamu hizmeti” gören alanlara girmek ve bu “iç paza-

rı”da ele geçirmek için adeta taarruza geçmişler. Burjuvazi ve partileri elbirliği içinde bütün alanları yabancı sermayeye açıyorlar. İşçilerin ve emekçilerin alınterlerinin ürünü olan zenginliklerimiz yabancı sermayeye peşkeş çekiliyor.

Bu talanın ve boyun eğişin en çok milliyetçi geçinen partilerin (DSP, MHP) hükümette oldukları bir dönemde gerçekleşiyor olması da dikkate değer ayrı bir konu.

Amerikan emperyalizmi, Türkiye’nin altyapı yatırımlarının ve özellikle enerji alanındaki yatırımlarını, yıllardan beri sistematik olarak gündeme getiriyordu. Tahkim ve özelleştirmeyi ilgili anayasa değişikliğinden ve dolayısıyla Danıştay’ın devre dışı bırakılmasından sonra ülkenin geriye kalan kısmının; ekonominin dev-

let sektöründe olan bölümünün de nasıl talan edildiğini, yabancı sermayeye koşulsuz olarak nasıl peşkeş çekildiğini göreceğiz.

Tahkim ve özelleştirme bağımsızlık ve anti-emperyalist mücadelenin doğrudan konusudur. Antiemperyalist devrimin gerekliliğinin somut ifadelerinden biridir. Tahkim ve özelleştirme sadece işçi sınıfını değil, hangi etnik kökenden olursa olsun bütün halk sınıfı ve tabakalarını doğrudan ilgilendirmektedir. Tahkim ve özelleştirmeye karşı mücadele yabancı sermayeye, uluslararası tekellere, bir bütün olarak emperyalizme ve onun işbirlikçisi olan tekelci burjuvaziye; emperyalizmin uşağı faşist diktatörlüğe karşı mücadele demektir.

BAŞKANLIK KONSEYİ NEREYE?

“Eğer özgür olmak istiyorsak, eğer gerçekten de, o kadar uzun zamandır uğrunda savaştığımız paha biçilmez haklara el sürülmemesinden yanaysak, eğer o kadar uzun zamandır sürdürdüğümüz soylu kavgamızı aşağılık bir biçimde terketmek istemiyorsak ve kavgamızın görkemli hedefine varana kadar asla vazgeçmemeye söz vermişsek, savaşıma devam etmeliyiz!...”

“Başkalarının nasıl bir yol tutacağını bilemem; ama ben ya özgürlüğümü istiyorum, ya da ölümlü!” (Amerikan bağımsızlık hareketinin önderlerinden Patrick Henry’nin 23 Mart 1775’te Virginia Yurttaşlar Meclisi’nde yaptığı konuşmadan)

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan’ın 31 Mayıs’ta İmralı’da başlayan ve ilk aşaması 29 Haziran’da sona eren duruşması, beklendiği gibi idam kararıyla sonuçlandı. Devlet güdümlü güruhların mahkeme öncesinde sanık avukatlarına ve yakınlarına yönelik olarak başlattıkları ve tüm dünyanın gözü önünde sürdürdükleri protesto ve saldırı eylemleri, polisin ve diğer görevlilerin taciz ve kısıtlamaları, varolan yasaları açıkça çiğneyen burjuva medyasının mahkeme öncesinden başlayarak, kamuoyunu Kürt halkına ve ulusal kurtuluş hareketine karşı koşullandırmayı amaçlayan bir kirli psikolojik savaş yürütmesi, Abdullah Öcalan’ın avukatlarının görevlerini yapmalarının ve müvekkilleriyle burjuva yasalarının öngördüğü haklar çerçevesinde özel görüşmelerde bulunmalarının bile engellenmesi, sözde

şehit ailelerinin ve müdahil avukatlarının, mahkeme heyetinin olağanüstü hoşgörüsüyle salonu bir şovenist tiyatro gösterisine çevirmeleri vb. bu davanın ne kadar “adil” bir biçimde görüldüğünü gösteren veriler.

Ancak, bütün bunlarda şaşırtıcı hiç, ama hiçbir şey yoktur. Düşman, yani emperyalizm ve Türk egemen sınıfları, Kürt ve Türk işçi sınıfı ve halklarına, Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketine karşı ötedenberi hangi genel çizgiyi izlediyse, bu son dönemde de böyle davranmakta, aynı genel çizgiyi izlemektedir. Bu da, başta beyaz terör gelmek üzere, her türlü yöntemle başvurarak, işçi sınıfı ve halkların, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm özlemlerini boğmak, onları ebedi köleliğe mahkum etmek olarak özetlenebilir. İçinde bulunduğumuz konjonktürde ise

onlar, ele geçirmiş olduklarını düşündükleri bu fırsattan, yani önderinin ele geçirilmesinden yararlanarak Kürt ulusal hareketine son ve bitirici darbeleri indirmeye çalışmaktadırlar. Düşmanın, A. Öcalan'ın yargılanması öncesinde, sırasında ve sonrasında, elinin altındaki tüm olanakları kullanarak giriştiği histerik propaganda kampanyası, onun Türkiye ve Kürdistan devrimine karşı nesnelere doğasına uygun olarak yıllardır, hatta onyıllardır yürüttüğü çok yönlü bastırma ve ezme savaşımının bir parçasıdır. Düşmanın sürdürdüğü bu psikolojik savaşın sergilenmesi, tüm devrimci ve antifaşist güçlerin doğal görevlerinden biridir. Ama, devrimci öncü güçlerin rollerini oynamaları, kitlelere güvenlerini yitirmemeleri ve genel rotalarını şaşırılmaları durumunda bu psikolojik savaşın, Türkiye ve Kürdistan devriminin gidişatında herhangi bir önemli rol oynayamayacağını altının da özenle çizilmesi gerekiyor. Devrimci ve antifaşist güçlere düşen görev, düşmanın düşman gibi davranmasından yakınmak, dikkatlerinin odağına yalnızca düşmanın sergilenmesini koymak, hatta siyasal gelişmeleri değerlendirmek ve devrimci görevlerin ve taktiklerin saptanmasıyla yetinmek olamaz. Onların görevi öncelikle, işçi sınıfının ve halkların siyasal seferberliğini sağlamak ve bu yığınların faşizme, kapitalizme ve emperyalizme karşı demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm kavgalarını ilerletmektir. Kendisine devrimci diyen güçler, başka türlü davranma hakkına sahip değillerdir. Marks'ın "Feurbach Üzerine Tezler"inde belirttiği gibi,

"Filozoflar yalnızca dünyayı değişik biçimlerde yorumladılar, önemli olan onu değiştirmektir."

Bunun en başta gelen önkoşullarından biri, hatta birincisi; Türkiye ve Kürdistan devriminin öncü güçlerinin, genel rotalarını şaşırılmaları, işçi sınıfı ve halkların devrim davasına sırtlarını dönmemeleri ve tasfiyeci ve teslimiyetçi dalgaya karşı koyacak iradeyi göstermeleridir. Uğranılan belirli kayıp ve yenilgiler, düşmanın ve reformizmin devrimin olanaksızlığına, Türk gericiliğinin gücü ve kapitalist-emperyalist sistemin yenilmezliğine, sosyalizmin modasının geçtiğine ilişkin yoğun propagandasına görünüşte, ama yalnızca görünüşte kısmi bir inandırıcılık kazandır-

maktadır. Ama, gerçekten de "önder" yüce adına layık olmak; işçilerin ve emekçilerin zafere ulaşması için onca özveride buldukları, genç devrimcilerimizin uğruna taptaze yaşamlarını verdikleri davaya ihanet etmemekle ve devrimci konumlarda sağlam durmakla olanaklıdır. "Önder" yüce adına layık olmak; ağaçların ormanı görmesini engellemesine ve karşı karşıya bulunan geçici zorlukların zafer olanağını gölgelemesine izin vermemekle, düşmana ilişkin yanılsamalardan arınmakla ve onun saldırılarını bütün cephelerde boşa çıkaracak bir çizgi izlemekle olanaklıdır. Bunu yapmayanlar, yapamayanlar, bugünkü konumları ne olursa olsun tarih ve gelecek kuşaklar tarafından eleştirilecek ve lanetle anılacaklardır. Bu genel yaklaşımın, emperyalizmin ve Türk egemen sınıflarının daha büyük bir ilgisine mazhar olan ve dört yandan düşman kuşatması altında bulunan Kürt ulusal hareketi ve onun öncüsü olan PKK için daha da geçerli olduğunun altı çizilmelidir.

Bu bağlamda, kendisine bir ulusun ve ulusal kurtuluş davasının önderi adını veren A. Öcalan'ın mahkemede tutumunun, kendisinin Kürt ulusal hareketi içindeki -edimsel ve sanal- yeri gözönüne alındığında, büyük bir önem taşımış olduğunu söylemeliyiz. Bilindiği gibi o, burjuva mahkemesini devrim ile karşıdevrim arasındaki kavganın yürütüldüğü bir alan olarak değerlendiremediği, hatta bunu amaçlamadığı gibi, orada süregelen bu kavgada devrimin bayrağını yükseltmedi. Kendi suç ve günahlarını gizlemeyi amaçlayan düşmanın mahkemede, A. Öcalan'ın ve PKK'nin kişiliğinde devrim, ulusal kurtuluş ve sosyalizm davasını, Kürt ve Türk proletaryası ve halklarının kurtuluş umutlarını yargılamaya çalışacağı belliydi. Bunun karşısında görev, bu mahkemeyi faşizmin, sömürgeciliğin ve emperyalizmin sergilendiği ve mahkum edildiği, özeldede Kürt ulusunun ve genelde Türkiye işçi sınıfı ve halkının haklı davalarının dile getirildiği bir arenaya dönüştürmek, en azından bu doğrultuda kesin ve kararlı bir çaba harcamaktı. Bunun için gerçeklerin ortaya konması ve Kürt halkına çekirtilen acıların, işlenen cinayetlerin, gerçekleştirilen işkence ve katliamların, köy ve orman yakmalarının, kent ve kasabaların bombalanmasının, Kürt halkının yasal partilerine, gazetelerine ve

kültür kurumlarına, seçilmiş milletvekillerine, yazarlarına, gazetecilerine, aydınlarına, hatta işadamlarına yapılan saldırıların, kısacası Türk egemen sınıflarının ulusal zulmünün tüm dışavurumlarının açıkça dile getirilmesi yeter de artardı bile. Ama bu yapılmamış, gerçekler ortaya konmamış ve onların üzerine sünger çekilmiş, bir şal örtülmüştür. A. Öcalan kardeşliğe, barışa ve birliğe ilişkin peri masalları anlatmış, elikanlı Türk gericiliğini ve onun silahlı muhafızı Türk ordusunu “demokratik” bir güç olarak göstermiş, Kürt halkının ve ulusal hareketinin haklı kavgasını yadsımış, geçmişin devrimci mirasını reddetmiştir. Bütün bunlarla yetinmeyen A. Öcalan, Kürt halkının şehitlerinin yurtsever devrimci anısını yükseltmemiş, “Atatürk milliyetçiliği”ni alkışlamış, ABD’nin uşağı Türk büyük burjuvazisinin “büyük Türkiye” hayallerine destek sözü vermiş, ARGK’nın Türk devletinin bölgedeki yayılcılığında önemli roller üstlenebileceğini önermiştir. Sözümona kardeşlik, barış ve birlik adına düşmanın işinin böylece kolaylaştırılmış olmasının ve ona destek sunulmasının asla mazur görülemeyeceği ve kabul edilemeyeceği açıktır. Kürt halkının, devrimcilerinin ve gelecek kuşakların bu boyun eğişi ve onun gönüllü avukatlığını yapanları çok ağır bir dille mahkum edeceklerinden kuşku duyulamaz.

Burada büyükçe bir parantez açacak, Kürt halkının ve ulusal hareketinin, sırtına birer asalak gibi yapışmış olan ve çoğu Türkiye devrimci hareketinden gelme sahte dostlarının olumsuz misyonunu da masaya yatıracak ve devrimci eleştirinin, daha doğrusu teşhirin hedefi haline getireceğiz. Kuşkusuz, kendi dostlarını ve düşmanlarını olduğu gibi, gerçek dostlarıyla sahte dostlarını ayırdetmek öncelikle Kürt ulusal hareketinin önder kadrolarının işi. Ama uzun süredir, bu ayrımı yapmadıklarını ya da yapamadıklarını kanıtlamış oldukları için onların da bir eleştiriyi fazlasıyla hak ettiklerinin altı çizilmeli. PKK’nin yönettiği Kürt ulusal hareketine ötedenberi sözle ve eylemle gerçekten destek verenler, onunla omuz omuza faşizme ve sömürgeciliğe karşı savaşanlar ve bu uğurda bedel ödeyenler, tüm eksiklik ve yetersizliklerine rağmen Türkiye ve Kürdistan’daki örgütlü devrimci güçler olmuşlardır. Kürt ulusal hareketi, sayfalarını işte bu güçle-

re, yani gerçek dostlarına, BDGP içinde ya da dışında yer alan bu devrimci örgütlere açmayı değil, edimsel olarak tasfiye olmuş ya da artık sadece kağıt üzerinde varlıklarını sürdürmekte olan sözde örgütlere ve örgütlü savaşımın tümüyle dışında kalmış ve çoğu çürümüş olan bireylere açmayı seçmiştir. Dahası o bunu bir politika haline getirmiştir. Ulusal hareketin yayım organlarının köşelerini parsellemiş ve PKK’nin en içten dostları görünümüne bürünmüş bulunan bu sözde “örgüt” temsilcilerinin ve bireylerin hemen hemen hepsi, doğal olarak kendi gerçek siyasal konumlarına ve duruşlarına denk düşen bir çizgi izlemişlerdir ve izlemektedirler. Başka türlü olması da olanaklı değildi. Onlar; Kürt ulusal hareketinin en geri yanlarını okşamakta, Kürt halkını ve ulusal hareketini reformist ve tasfiyeci bir çizgiye çekmek için çaba harcamakta, Kürt ulusal hareketi ile onun en güvenilir dostu ve desteği olan Türkiye devrimci hareketi arasındaki çatlağı genişletmeye ve Kürt ulusal hareketinin saflarında Türkiye devrimci hareketine ve Türk işçi ve emekçilerine karşı güvensizlik yaymaya çalışmakta, temelsiz ve sahte bir barış ve demokrasi çığırkanlığı yapmakta, emperyalizme ve Türk gericiliğine ilişkin hayaller yaymaktadırlar. Hemen hemen hepsinin biricik kaygıları, Kürt ulusal hareketinin sırtından kariyer ve saygınlık kazanmak olan bu unsurlar, kendilerini sahte ve abartılı bir PKK ve A. Öcalan savunuculuğu ve hayranlığıyla kamufle etmekte ve sürekli olarak “Türk solu”na sövmekte ve onu karalamaktadırlar. Kendi iktidarsızlıklarını, tükenmişliklerini, karamsarlıklarını, dönekliliklerini ve yalnızca devrim ve sosyalizme değil, Kürt halkının ulusal kurtuluşuna da inançsızlıklarının üstünü, “Kürt halkına dostluk” ve “Başkan Apo’ya sadakat” söylemleriyle örten bu kişileri zamanında deşifre edip kendi çevresinden uzaklaştıramaması ve yıllar boyu sırtında taşınması, PKK’nin bir zaafıdır. Ne var ki, hemen hemen hepsi yalnızca devrimci alçakgönüllülükten ve devrimci ruhtan değil, entelektüel dürüstlükten de yoksun olan bu kişiler, PKK tarafından alabildiğine şımartılmışlardır. Çoğu ciddi bir bilgi birikimine de sahip olmadıkları halde büyük teorisyenler, stratejistler ve taktisyenler edasıyla yazıp çizen hiç mesabesindeki bu kişiler, kendilerine tanınan olağanüstü

hoşgörüden yararlanarak Kürt halkına ve ulusal kurtuluş hareketine ve Türkiye devrimci hareketine öğüt vermeye ve onları yönlendirmeye çalışmaya cüret edebilmektedirler. Bu kişilerin bugün A. Öcalan'ın mahkemede sergilemiş olduğu olumsuz çizgiyi göklere çıkarmaları da nesnelere doğası gereğidir. Onlar, A. Öcalan'ın, "İmralı savunması" çizgisinde bir keramet bulmakta, bunu gerçek barışa ve kurtuluşa açılan bir kapı olarak nitelemektedirler.

Konumuza dönecek olursak, içinden geçmekte olduğu bu kritik dönemde Kürt halkının ve ulusal hareketinin yazgısının, esas olarak onun önderliğinin, yani Başkanlık Konseyi'nin alacağı tutuma, göstereceği kararlılık, cesaret, uzakgörüşlülük ve yönetim kapasitesine bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla burada öncelikle PKK Başkanlık Konseyi'nin ve yer yer de PKK'ye yakın duran kurum ve kişilerin yaklaşım ve görüşleri kuşbakışı ele alınacak ve değerlendirme konusu yapılacaktır.

Değerlendirmelerimize PKK VI. Kongresi'nin kararlarına göz atmakla başlayacağız. Gerilla denetiminde bulunan Kürdistan topraklarında 300'ü aşkın delegenin katılımıyla gerçekleştirildiği bildirilen ve örgütün en üst organı olması hasebiyle onun iradesinin gerçek temsilcisi sayılması gereken Kongre'nin kararlarında diğer şeylerin yanısıra şöyle deniyordu:

"Partileşmeyle birlikte, özellikle gerilla savaşı ve ordulaşmayı geliştirmeyen, askerileşmeyi zayıflatan, gerillayı marjinalleştiren, kendini nihai zafere kilitlemeyen, koşullara uygun yaratıcı bir taktik anlayışa ulaşamayan, gerilla tarzıyla çelişen her türlü yaşam, savaş ve komuta tarzını eleştirerek mahkum etmiştir. 'Gerilla vazgeçilmez yaşam güvencemizdir' ve 'her şeyimiz gerilla ordumuzdur' şiarlarından hareketle ARGK'nin sürekli büyütülmesini, askeri eğitim ve gerillanın nitelik bakımından geliştirilmesini, savaş tarzında kesin bir düzeltmeyi yaşayarak, yaratıcı bir taktik uygulama içinde olunmasını ve bu temelde önümüzdeki dönemde gerçek bir gerilla savaşının yürütülmesini gerekli ve mümkün görmüştür...

"Parti VI. Kongresi, ilişki ve ittifak siyasetimiz doğrultusunda bir diplomatik faaliyet yürüt-

meyi, bu çalışma alanındaki hata ve yetersizlikleri de mutlaka aşmayı, başta Ortadoğu'nun ilerici-yurtsever güçleri olmak üzere dünyadaki tüm sosyalist ve demokratik çevrelerle ilişki ve ittifak içinde olmayı gerekli görmüştür...

"VI. Kongremiz Türkiye devrimi ve demokrasininin geliştirilmesi üzerinde her zamankinden daha fazla durmuştur. Ulusal kurtuluş mücadelemizin ulaştığı aşamada, Türkiye devrim ve demokrasi mücadelesini daha fazla geliştirmek ve sömürgeciliğe ve faşizme karşı mücadele eden tüm güçleri her bakımdan destekler ve oluşan güç birliklerini antifaşist mücadele cephesine ulaştırmaya çalışırken, diğer yandan Türkiye halklarının örgütlülüğü ve eylemliliği için her türlü çalışmayı bizzat yapmayı, başta Karadeniz ve Akdeniz olmak üzere gerillayı Türkiye'nin içlerine kadar yaymayı, bu doğrultuda gelişen Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu'nu sürekli güçlendirmeyi gerekli görmüştür...

"VI. Kongremiz ulusal bütünlük çerçevesinde Kürdistan'ın tüm parçalarındaki özgün durumları değerlendirmiş, bu noktada özellikle Güney Kürdistan üzerinde durmuştur. Bu alana hem Irak'taki gelişmeler, hem de yürüttüğümüz devrimci çalışma ve savaş açılarından yaklaşan kongremiz, alandaki istikrarsız ortama ve değişim ihtimaline dikkat çekerek örgütlenmenin ve devrimin geliştirilmesini gerekli görmüştür. Bu temelde parti çizgimizi alanın koşullarında hayata geçirmek üzere alandaki tüm faaliyetlerimizi PKK Başur adı altında yürütmeyi kararlaştırmıştır." (Özgür Politika, 5 Mart 1999)

Bütün bunların yanısıra, Türk egemen sınıflarına, ABD emperyalizmine ve siyonizme meydan okuyan VI. Kongre'nin bu kararları özde devrimci bir nitelik taşımakta ve Kürdistan ve Türkiye ve Ortadoğu işçi sınıfı ve halklarına devrimci bir mesaj vermektedir.

Bu tarihten yaklaşık bir ay sonra Duran Kalkan, Başkanlık Konseyi adına yaptığı açıklamada üç aşağı beş yukarı benzer görüşler dile getiriyordu. ABD'nin Irak'taki başarısızlığını PKK'yı ezerek, örtbas etmek istediğinin altını çizen Kalkan, Kürt ulusal kurtuluş savaşımının ulaştığı düzey karşısında Türk devletinin çözümsüz kaldığını, bunun NATO'nun devreye girmesine

yol açtığını belirtiyordu. Kalkan, emperyalizm ve Türk gericiliğinin tutumunu mahkum ettiği konuşmasında “uluslararası komplo”nun sürdüğünü anımsattıktan sonra şöyle diyordu:

“Düşman, çeşitli adımlar ve hamlelerle bunu devam ettirmek istiyor ve daha fazla isteyecektir. Bu komploda kesin sonuca gitmek, yani Önderliğimizi, partimizi ve onun yarattığı tüm gelişmeleri ezmek, halkımızın üzerindeki son kırım politikasını da bu biçimde hayata geçirmek, onun temel hedefidir. Bu hedefe ulaşmayı başarma doğrultusunda birçok oyuna başvuruyor, yeni saldırılara yöneliyor.

“... Düşmanın yürüttüğü uluslararası komplo daha da geliştireceği, bunu ordumuza karşı saldırıyla birleştireceği hiçbir zaman unutulmamalıdır. Daha şimdiden bu amaçla büyük hazırlıklar yapıldığı, düşmanın gerillayı ezmek için kapsamlı saldırılara yöneleceği çok değişik çevreler tarafından söylenmektedir... Düşman, bütün uluslararası gericiliği arkasına almış, Önderliğimizi, partimizi ve gerillamızı imha etmek, böylece halkımız üzerindeki soykırımı sonuca götürmek istiyor. Bu da VI. Kongremiz’le en ileri düzeyde açığa çıkarılmıştır.” (Özgür Politika, 7 Nisan 1999)

Her iki açıklamanın içeriğinin ve tonunun, PKK önderliği adına A. Öcalan’ın 1993’den ve özellikle 1995’ten bu yana yaptığı açıklamaların, siyasal ve taktiksel önermelerin reformist ve tasfiyeci içeriğiyle bağdaşmadığı, hatta esas itibarıyla çeliştiği belliydi. A. Öcalan, daha yakalanmasından önce yıllar boyu, Kürt sorununun faşist diktatörlük yıkılmaksızın ve Kürt ulusu özgürlüğüne kavuşmaksızın, yani emperyalistlerin ve Türk egemen sınıflarının himmetiyle “çözümü”nü savunmuş, Kürt halkının can düşmanlarıyla barışması ve birleşmesinin savunuculuğunu yapmıştı. Örneğin o, daha Aralık 1995’de Yalçın Küçük’ün kendisiyle yaptığı bir röportajda şunları söylüyordu:

“Orduya da sesleneceğiz, bürokrasiye de sesleneceğiz. Bizimle barış projesine, özgürlük projesine varsanız, buyrun toplanın diyeceğiz. Sosyalisti de çağıracağız, liberali de çağıracağız. Gelin şu ahmak gidişatı durduralım, asgari müşterekler var, onda bir konsensüse, bir uzlaşmaya varalım, bunda hepimizin çıkarı var diyeceğiz.

Bütün bunlara toplumun sessiz kalması düşünülemez...” (Diriliş Tamamlandı, Sıra Kurtuluşta, s. 284) ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerini, Kürt sorununun “demokratik çözümü” için Türk egemen sınıflarına baskı uygulamaya çağırması da alışkanlık haline getirmiş bulunan Öcalan, 11 Ocak 1998’de MED TV’de gerçekleştirilen Özel Program’da şunları söylüyordu:

“Clinton ta Bosna’ya gideceğine acaba Kürtlere de bir nasılsın diyemez mi? Eğer tutarlı bir insan hakları yaklaşımına sahipse. Özellikle Almanya gerçekten 12 Eylül’ün mimarlarından. Kürt soykırımının tamamlanmasına yalnız göz yummadı. El altından müthiş silah, ekonomiyle destekledi.

“... PKK’nin çok aşırı taleplerde bulunmadığı da bilinmelidir. Biz Kürt kimliğinin tanınması dedik ve Türkiye’nin sınırları dahilinde her tür çözüme varız dedik. Bosna’ya devlet kurdurdular diyelim, peki neden Kürt kimliğini Türklere kabul ettiremiyorlar...

“Eğer bir öneri gündeme getirilirse şu olmalı: Filistin meselesinde Madrid Konferansı toplandı ve ondan sonra bir sürece girildi. Bosna için çok etkili toplantılar yapıldı. En son askeri müdahaleye kadar gidildi. Bunlara benzer bir süreci acaba Avrupa başlatabilir mi?” (Özgür Politika, 13 Ocak 1998)

PKK VI. Kongresi’nin ve ondan hemen sonraki Başkanlık Konseyi açıklamalarının görece militan ve devrimci özünün ve söyleminin, A. Öcalan’ın zaman içerisinde daha da koyulaştırarak sürdürdüğü yukardaki yaklaşımdan büyük ölçüde farklı olması sevindiriciydi. Ancak söz konusu açıklamalarda, kafakarışıklığından kaynaklanan önemli bir tutarsızlık ve yalpalama da dikkat çekiyordu. VI. Kongre açıklamasından yola çıkarak bir kaç örnek üzerinde duralım. Örneğin burada, Türk devletinin yöneticilerine hitap edilirken,

“Mevcut uygulamalar devam ederse, bunu yapanlar da bizden benzer uygulamalar görecektir. Bu dünyada ya yanyana yaşam olacak, ya da bize yaşam hakkı vermek istemeyenlere biz de yaşam hakkı vermeyeceğiz.” (abç) deniyordu. Bu duraksamalı yaklaşım Kongre’nin, Kürt, Türk ve dünya işçi sınıfı ve halklarının düşmanları olan

ABD emperyalizmine ve İsrail siyonizmine hitabında da kendisini gösteriyordu. Kongrede onlar için:

“Yine bu insanlık dışı komploya ortak ve alet olan tüm güçler yaptıklarını telafi etmedikleri müddetçe hakettikleri zararı göreceklendir.” (abç) belirlemesi yapılıyordu. VI. Kongre’nin, Türkiye, ABD ve İsrail yöneticileriyle uzlaşma kapısını tümüyle kapatmadığını ve onlardan adalet, demokrasi ve barış bekleme anlayışını kesinlikle ve tümüyle reddetmediğini gösteren bu sözlerin içeriği ve tonu, Başkanlık Konseyi’nin daha sonraki haftalarda ve aylarda yapacağı açıklamalara damgasını giderek daha fazla vuracak ve onun çizgisini A. Öcalan’ın çizgisine yaklaştıracaktı. Öte yandan, Kongre “Serok Apo”ya övgüler düzmeye devam ediyor ve ona “yönelik mevcut uygulamalar”ın derhal durdurulması ve onun “halkımızın temsilcisi olarak muhatap alınması” gerektiğini dile getiriyordu. Ama aynı Kongre, devrimci niteliğine uygun olarak, düşmanın elinde tutsak olan PKK lideriyle arasına bir mesafe koyma yolunda ürkek ve daha sonra arkasını getirmeyeceği bir girişimde bulunmuş ve şunları söylemişti:

“Partimizin tüm kadro ve savaşçıları, düşman gerçeğinin derin bilincinde olarak her türlü düşman oyununa karşı uyanık davranmalı, özellikle Parti Önderliğimiz adına düşman tarafından yapılabilecek sözlü veya yazılı açıklamaların önderliğimizi ve bizi bağlamayacağını ve bunların düşmana ait olacağını kesin bilmelidir.” Zaman, Kongre’nin iradesini yansıtmaması gereken Başkanlık Konseyi’nin bu kendi içinde çelişmeli tutumdan da uzaklaşacağını ve A. Öcalan’ın, devletin gözetimi ve denetiminde, avukatları aracılığıyla gönderdiği mesaj ve açıklamalara büyük değer biçeceğini gösterecekti.

Ama, iş bununla kalmayacak ve zaman Başkanlık Konseyi’nin bir dizi temel konuda VI. Kongre’nin -zaten yeterince tutarlı olmayan- görece radikal ve devrimci çizgisinden de uzaklaştığını gösterecekti. Onlar, büyük olasılıkla önemli ölçüde etkisi altında buldukları A. Öcalan’ın mahkeme öncesinde, sırasında ve sonrasında devlet aracılığıyla ve doğrudan kamuoyuna -ve belki bazı özel kanallardan doğrudan kendilerine de- ulaştırdığı gerici ve teslimiyetçi mesajla-

rın da etkisiyle, onun çizgisine doğru savrulmuş gözüküyorlar. Başkanlık Konseyi’nin konumunu ve yalpalamalarının doğasını daha iyi anlayabilmek için burada, Kürt sorununun çözümü ve PKK’nin yeni yönelimi bağlamında, A. Öcalan’ın mahkemeye sunduğu iki savunmanın (Savunma ve Esasa İlişkin Savunma) temel noktalarına değinmemiz gerekiyor. A. Öcalan’ın bu belgelerde Kürt sorununun “çözümü” için önerdiği görüşleri şöyle özetleyebiliriz:

a) Devrimler çağı sona ermiş, “demokrasi”, yani kapitalizm ve emperyalizm tartışma götürmez zaferini ilan etmiştir.

“Demokrasinin, yüzyılın sonunda tam zaferini ilan etmesi, tekniğin, üretimin bu en muazzam çağında nedensiz olmayıp, demokratik sistemin mekanizmalarıyla yakından bağlantılıdır. Toplumlar, dolayısıyla bireyleri, hiçbir sistem, kendi doğallığında bu kadar açığa çıkaramamış ve yaratıcı kalamamıştır. Gücünü özgürleştirmeden alırlar. Basit ve zor gelişir. Ama, sonuçların en hızlı ve güçlü görünen rejimden daha güçlü olduğu günümüzde tamamen kanıtlanmıştır... ‘90’li yıllardan itibaren, sosyalist sistemin çözülüş ve demokrasiye dönüşümüyle, demokrasinin büyük zaferi aslında daha başlangıçındadır.” (A. Öcalan, Savunma)

b) Türk egemen sınıfları ve onların devleti demokratikleşmektedirler.

“Şiddet, artık Cumhuriyetin gündeminden kesin kalkmalıdır. Sanıyorum, Türkiye’de tüm kesimlerin konsensüs sağladıkları en temel bir konu budur. Kimse sorunların şiddetle çözüleceğine inanmıyor. Bunun, açık ve tarihten en büyük dersi çıkarmış görünen ve büyük zor gücüne rağmen, bu gücün etkisini ancak, yaratıcı çağdaş bir demokrasiye yönlendirmede kullanan ve açıkça ‘90 ortalarından beri MGK konseptleri ile yürütülen, içinden geçmekte olduğumuz tarihi aşamayla da, kanıtlanmaktadır...” (A. Öcalan, Savunma)

c) “Ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkı”nın modası geçmiştir.

“70’lerde moda olan ve uygulandığında sadece, ayrı devlet anlamında yorumlanan “ulusların kaderlerini tayin hakkı” gerçekten, bu yorumuyla bir çıkmazdır. Kürdistan pratiğinde, sorunu yokuşa sürme yanı sıra başlıyordu. Bunu, fiilen

belirttiğim tarzda aşmaya çalıştım. Ancak, demokratik çözüm tarzının zenginliği karşısında, ayrışma, devlet, federasyon, otonomi ve benzeri yaklaşımların bile, geri ve bazen çözümsüzlüğe yol açtığının pratikte görünce; demokratik sistem üzerinde yoğunlaşma, bana çok önemli geldi.” (A. Öcalan, Savunma)

d) Türkiye’de Kürt sorununun şiddete dayalı olmayan, barışçı çözümü hem esastır, hem de olanaklı. Bu da Kürtlerle Türklerin bir “Demokratik Cumhuriyet” çatısı altında birleşmelerini gerektirir.

“Demokratik Cumhuriyet sisteminde şiddete yer olamaz. Sorunların çözüm dili isyan veya devrim olamaz. Barış içinde anayasal evrim yolu geçerlidir. 20. yüzyılın sonu bunu böyle emretmektedir. Tarihin bu topraklarda bütünlük içinde, özgürce yaşama iradesini saygıyla karşılamak tüm toplumun kutsal barış ve büyük gelişme yoludur.” (A. Öcalan, Savunma)

e) Kürt sorununun çözümü için dil ve kültür özgürlüğü yeterlidir.

“Dolayısıyla dil ve kültür özgürlüğüyle, ifade etme araçları önündeki engellerin kaldırılması, sorunun yaşadığı karmaşayı aşmak kadar, birçok yanlış, korkuyu, dolayısıyla tepkileri de kaldıracak, ayrılık ve zayıflık yönünde değil; birlik, zenginlik ve güçlenme temelinde tarihi çözümü ve gelişmeleri beraberinde getirecektir.” (A. Öcalan, Savunma)

“Pratik çözüm Türk ulusal değerlerini, başta Türkçe olmak üzere temel eğitim dili olarak öğretmek, Kürtçe’yi de serbest ifade ve eğitim dili olarak bırakmaktır.” (A. Öcalan, Esasa İlişkin Savunma)

f) Bu yolla Kürt halkı devlete bağlanacak, Türk egemen sınıflarının faşist rejimi daha da istikrar kazanacak ve güçlenecektir.

“PKK’nin askeri sorun olmaktan çıkması, Kürt sorununun siyasi çözümünün yolunu açacak ve beraberinde siyasi sorun olmaktan çıkması anlamına da gelecektir. Devletin bütünlüğünü, birliğini zorlamaktan, ona güç verme sürecine girecektir. Devletle demokratik bütünleşme yolu açıldıkça devlete karşıt konum aşılacaktır.” (A. Öcalan, Esasa İlişkin Savunma)

g) Gerek PKK ve gerekse Türkiyeli devrimci örgütler şiddetten vazgeçmeli, yasal çalışma yolunu tutmalı ve Türk devletiyle barışmalıdır.

“Silahlı çatışma ortamının ortadan kalkması, yıllardır yasadışı konumda olan birçok örgüt, demokratik ortamla bütünleşmeye itecektir. Özellikle çıkarılacak bir af ve yasal, siyasi çalışmanın önü açık tutulduğunda demokratikleşmenin daha da kökleşmesine yol açacaktır.” (A. Öcalan, Savunma)

“Sorunun özü gereği askeri olarak çözülecek bir durum da yoktu... O halde devletin de gerekli duyarlılığı göstermesi halinde silahlı çatışmadan vazgeçme vakti gelmiş ve hatta geçmektedir.” (A. Öcalan, Esasa İlişkin Savunma)

h) Türkiye barış ve demokratik birlik yoluyla Kürt sorununu çözdüğünde bölgenin güçlü ve lider ülkesi olacaktır.

“Cumhuriyet tarihinin bu en zor sorunu çözümlendiğinde Türkiye’nin iç barışından aldığı güçle bölgede lider bir ülke olarak hamle gücüne kavuşacağı kesindir. Ortadoğu’da liderlik dönemi Orta Asya’dan Balkanlar ve Kafkaslar’a kadar etkili olma anlamına gelecektir. Demokratik sistemin çözüm gücü, başta barış olmak üzere, birçok çelişki ve sorun olan bu bölgelere haklı bir müdahale ve desteğin verilmesi ve istenmesine de yol açacaktır.” (A. Öcalan, Savunma)

“Türkiye burada büyük tehlikelerden korunma kadar, tersine yani güç kaynağına dönüştürme şansına sahip olacaktır. İçte ve dışta PKK’nin askeri savaş olanakları çözümlerle birlikte Türkiye’nin hizmetine girecektir... Kürtlerin Demokratik Cumhuriyet’le bütünleşmesi geliştikçe bu askeri anlamda da karşı tehditten stratejik bir güç kaynağına dönüşecektir. Çözüm bu büyük fırsatı sunuyor. Geleceğe en büyük stratejik yatırım oluyor.” (A. Öcalan, Esasa İlişkin Savunma)

ı) PKK kendini bu sürece uydurmalı, yenden yapılanmalı ve V. ve VI. Kongreler’e damgasını vuran çizgiyi terketmelidir.

“V. ve VI. Kongre bu anlamda tekrar yarı olan kongreler oluyor. Görülüyor ki, PKK gerçekten büyük bir yol ayrımında; ya klasik çizgisi daha katlaşıp, sertleşip, geniş iç ve dış olanaklara dayanarak yaşamın sürdürülecek, ya da

dünya ve Türkiye realitelerini doğru değerlendiren, silahlı mücadele aşamasını belli yasal güvenceler temelinde temel taktik olarak bırakıp, yine programına Türkiye bütünselliğini esas alıp genel bir demokrasi programıyla daha da ayrıntılı işlenmiş bir Kürt toplumunun, dönüşüm programını, siyasal-yasal eylem ve örgüt biçimini esas alan bir yapıya kendini dönüştürecektir. Tarihi aşama kesinlikle budur. Bu dönüşüm, asla bir döneklilik ve tasfiyecilik olarak görülmek şurada kalsın, gerçek bir devrimci dönüşüm olarak algılanmalıdır.” (A. Öcalan, Savunma)

PKK VI. Kongresi'nin çizgisiyle, A. Öcalan'ın savunmalarında dile getirdiği çizginin birbirlerinden büyük ölçüde farklı olduğu tartışma götürmez. Bunlardan birincisi, 'Gerilla vazgeçilmez yaşam güvencemizdir' ve 'her şeyimiz gerilla ordumuzdur' sloganlarını atmakta ve "ARGK'nın sürekli büyütülmesini, askeri eğitim ve gerillanın nitelik bakımından geliştirilmesini" öngörmekte, diğeri ise bir yol ayrımında olduğunu ileri sürdüğü PKK'nın "dünya ve Türkiye realitelerini doğru değerlendirip, silahlı mücadele aşamasını belli yasal güvenceler temelinde temel taktik olarak bırak"masını savunmaktadır.

VI. Kongre'nin, Başkanlık Konseyi tarafından bir süre, tutarsız ve kararsız bir biçimde de olsa savunulan devrimci çizgisi, "Türkiye devrim ve demokrasi mücadelesini daha fazla geliştirmek ve sömürgeciliğe ve faşizme karşı mücadele eden tüm güçleri her bakımdan destekle"mekten, "oluşan güç birliklerini antifaşist mücadele cephesine ulaştırmaya çalış"maktan söz etmekte ve "Türkiye halklarının örgütlülüğü ve eylemliliği için her türlü çalışmayı bizzat yapmayı, başta Karadeniz ve Akdeniz olmak üzere gerillayı Türkiye'nin içlerine kadar yaymayı, bu doğrultuda gelişen Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu'nu sürekli güçlendirme"yi esas almaktadır. A. Öcalan'ın çizgisi ise egemen sınıfların ve onların ordu başta olmak üzere, devlet aygıtının ülkeyi, rejimi ve kendisini tam olarak demokratikleştirmesine (!) bel bağlamakta ve "Silahlı çatışma ortamının ortadan kalkması"nı, yıllardır yasadışı konumda olan devrimci örgütlerin, "demokratik ortamla bütünleşme"sini ve çıkarılacak "bir af" yasası yoluyla yasal, siyasal çalışma tuzağına çekilerek tasfiyesini öngörmektedir.

VI. Kongre, PKK'nın "ilişki ve ittifak siyaseti"nin "başta Ortadoğu'nun ilerici-yurtsever güçleri olmak üzere dünyadaki tüm sosyalist ve demokratik çevrelerle ilişki ve ittifak içinde olmayı gerekli gör"düğünün altını çizerken, A. Öcalan, "Türk-Kürt kardeşliği" adına Kürt halkıyla Türk egemen sınıflarının ve sömürgeciliğinin "kardeşliğini", yani Kürt halkının Türk egemen sınıflarına ve emperyalizme köleliğini savunmaktadır. Dahası birinci çizgi, Ortadoğu halklarının ve devrimci güçlerinin emperyalizme, faşizme, siyonizme ve sömürgeciliğe karşı birliğini savunurken, ikinci çizgi, PKK'nın, Kürt ve Türk halklarına ve diğer Ortadoğu halklarına karşı, Türk egemen sınıflarıyla ve hatta ABD emperyalizmiyle -ve kaçınılmaz bir biçimde bu ikisinin ortağı İsrail siyonizmiyle de- bir bağlaşma kurmasını öngörmektedir.

VI. Kongre'nin çizgisi, Kürdistan devriminin Güney'e de taşırılmasını ve bu amaçla PKK Başur adlı bir örgütün kurulmasını içermekte, "Kürtlerin en ağırlıklı bölümü, yüzde yetmişlere varan kısmı Türkiye'de olduğu gibi diğer parçalar ve alanlardaki Kürtler ve birlikte yaşadıkları Türkmenler de Misak-ı Milli gereği Türkiye'den sayılırlar" diyen A. Öcalan'ın çizgisi ise Güney Kürdistan'ın Türk gericiliğinin hegemonyası ya da işgali altına sokulmasını öngörmektedir. Bütün bunlardan, hakkıyla savunulduğu takdirde VI. Kongre'nin çizgisinin A. Öcalan'ın çizgisiyle bağdaşmasının olanaksız olduğunu ve olacağını söyleyebiliriz ve söylemeliyiz.

VI. Kongre'den bir süre sonra, Serxwebun'un, Mayıs 1999 sayısında 24 Nisan 1999 tarihli ve Başkanlık Konseyi imzalı bir yazı yayımlandı. "18 Nisan Seçimlerinin Açığa Çıkarıldığı Gerçekleri Doğru Kavrayalım, Devrimci Görevlerimize Başarıyla Sahip Çıkalım" adlı bu yazı, doğru görüşlerin yanısıra Başkanlık Konseyi'nin VI. Kongre çizgisinden sağa, A. Öcalan'ın çizgisine doğru savrulmasının bir dizi ögesini içeriyor, çelişmeli ve birbirini çürüten görüşlerin etkisi altında bulunan Başkanlık Konseyi'nin kafasının ne denli karışık olduğunu gösteriyordu. Yazıda diğer şeylerin yanısıra şöyle deniyordu:

"½u net söylenebilir ki; Türkiye'de bütün siyasal olaylar ordu tarafından hazırlanıp, düzen-

lenip yürütülüyor. Bu anlamda seçimler de böyle olmuştur...

“İşte 18 Nisan seçimleriyle ortaya çıkan gerçeklik bu oluyor. Eriyen, yokolan kemalist cumhuriyet siyasal yapılanmanın gerçekliğinin ta kendisidir. Onun yerine ne konuluyor? En son şekli 12 Eylül askeri-faşist darbesinde bulan faşist rejimin kendisini sivil siyasette örgütleyecek bir siyasal yapıya kavuşması oluyor... İdeolojik çerçevesi olan ‘70’lerden itibaren devrimciliği saptırmak için kullanılan özel savaş ve yönetimindeki ideolojik yapılar, siyasi akımlar bugün Türkiye siyasal yapısına hakim hale gelmiş bulunuyorlar. Bu yeni siyasal yapılanmadır ve artık eski siyasal yapılanmanın aşılması anlamına geliyor. Temel özelliği kemalizmi aşan bir ideolojik muhtevaya sahip olmasıdır... Böyle bir nitelik taşıması 12 Eylül darbesiyle oluşturulan faşist sistem üzerine faşist yapılanmanın geçirilerek tamamlanması anlamına geliyor...

“Özellikle ABD-İsrail ittifakı, bölgesel ve dünya halkları üzerinde karşıdevrimciliği daha da güçlendirecektir. Askeri ve siyasal olarak kendi rejimini böyle bir temelde geliştirmişken, TC gücünü bölge halklarına karşı kullanmaması düşünülemez... İşte demokratik mücadeleye karşı faşist yönelim, mevzileri daha şimdiden daraltarak, ortadan kaldırarak ulusal imhayı esas alacaktır. Bu temelde Ege, Kıbrıs, Ortadoğu ve Kafkasya bu yönelimlerin ilgi ve hareket alanı olacaktır....

“Seçimde ortaya çıkan yapılanma sonucunda acaba TC ne yapmak ister? Belli çözümlere yönelebilir mi?... Değişiklik yapmak için güce ve birliğe ihtiyaç var. Bu güç şimdi ortaya çıkmıştır. Bu demokratik temelde olmadı, çeşitli biçimlerde bir liberal açılımla olmadı. En gerici, en faşist temelde oluyor. Fakat yine de bir birlik oluyor, yani bir güçlenme oluyor. Bu güç birliğine ve siyasi güçlenmeye dayanarak kendilerini daha ileriye götürmek için kendileri için engel olan sorunları çözmeye yönelebilirler mi? Bu anlamda eski politikalarında bir değişiklik yapabilirler mi?... Bunlar soru işaretleridir, ipuçları çok az olan soru işaretleridir... Mesela benzer bir durum İsrail’de yaşandı ve yaşanıyor. Acaba böyle bir şey Türkiye’de de olabilir mi? Mevcut yeni yapı-

lanması içinde Türkiye kendi programını, kendi içinde ve kendi dışında uygulamak isterken böyle bir durumdan kurtulmak ve sorunu çözmeden güç olarak daha güçlü hareket etmek ister mi? Mantıksız bir düşünce değildir, fakat Türkiye gerçeği, Türk politikası, Türk gerçeği gözönüne alındığında böyle gündemde olmayan kesinlikle belli bir olgu. Türkiye’de de böyle bir şey yok şu anda...

“Eğer çözüm aranacaksa tek muhatap olarak Önderlik ortadadır. Zaten onbeş-yirmi yıldır süren bir ulusal kurtuluş mücadelesi var, o da bir olgu olarak ortadadır. Bu anlamda kemalizm bir yönüyle Türkiye’nin denetiminde ve faşist üstlenme temelinde aşılırken Kürdistan’da da mevcut ulusal kurtuluş mücadelesi temelinde aşılmış durumdadır Acaba birbirine ters de olsa, bu olguları bir noktada birleştirmeye, uzlaştırmaya yönelmek, bir uzlaşmayı aramak gündeme gelebilir mi? Parti Önderliğimiz bunu uzlaştırmak istedi. Bir yönüyle siyasi çözüm, siyasi diyalog arayışı aslında, buna hizmet eden bir arayıştır... Eğer gerçekten bu aşınmışlığı birleştirmek isterse Türkiye gerçeğine engel olmamak lazım. Yani bir önderlik yönetimi olarak kapalı olmamak, bu fırsatı tanıma ve çözümler geliştirmek yerinde olur. Fakat uluslararası komplo ve saldırılar gösteriyor ki, onun esas yönü böyle bir çözüm yerine Kürdistan’da ulusal kurtuluş temelinde ortaya çıkan akımları kabul etmek, bir uzlaşma temelinde arayış içinde olmak yerine kemalist yöntemlerle ezerek ortadan kaldırma ve Kürdistan’a bu biçimiyle hakim olma eğilimi de daha fazladır.”

Bu görece uzun bir alıntı, devrimci ve tasfiyeci eğilimlerin karşılıklı etki alanı içinde bulunan PKK Başkanlık Konseyi’nin yönünü berrak bir biçimde görmekten ne denli uzak olduğunu göstermektedir. Bu yazının, VI. Kongre’nin devrimci eğilimiyle A. Öcalan’dan kaynaklanan tasfiyeci eğilim arasında görülmemiş ölçüde yalpaladığı anlaşılan Başkanlık Konseyi’nin yönünü giderek tasfiyeci eğilime doğru dönmesinde önemli bir dönemeç noktası olduğu anlaşılıyor. Her ne kadar Başkanlık Konseyi bu yazıda,

a) “En son şekli 12 Eylül askeri-faşist darbesinde bulan faşist rejimin kendisini sivil siya-

sette örgütleyecek bir siyasal yapıya kavuş”tuğunu,

b) bunun “... 12 Eylül darbesiyle oluşturulan faşist sistem üzerine faşist yapılanmanın geçirilerek tamamlanması anlamına gel”diğini,

c) “ABD-İsrail ittifakı”nın bölge ve “dünya halkları üzerindeki karşıdevrimciliği daha da güçlendirece”ğini,

d) “... MHP ve DSP’nin yayılcı karakteri ve TC’nin ordu gücünün devreye konulması”nın gelişeceğini,

e) “demokratik mücadeleye karşı faşist yönelim”in, “mevzileri daha şimdiden daraltarak, ortadan kaldırarak ulusal imhayı esas alaca”ğını,

f) seçimlerle ortaya “en gerici, en faşist temelde” bir güç ve birliğin çıktığını söylemekteyse de o, bütün bu esas itibarıyla doğru saptamalardan doğru ve devrimci sonuçlar çıkarmamaktadır. Başkanlık Konseyi’nin bütün bu saptamalardan çıkarması gereken sonuç ve taktiksel yönelim, VI. Kongre’nin kararları doğrultusunda olmak gerekirken o, çok zayıf olduğunu kendisinin de belirttiği olasılıklara özenle vurgu yapmakta, bu olasılıkların gerçekleşmesi için adeta can attığını gizlemekte ve şöyle diyebilmekeydi:

“Bu güç birliğine ve siyasi güçlenmeye dayanarak kendilerini daha ileriye götürmek için kendileri için engel olan sorunları çözmeye yönelebilirler mi? Bu anlamda eski politikalarında bir değişiklik yapabilirler mi?.. Bunlar soru işaretleridir, ipuçları çok az olan soru işaretleridir.” Başkanlık Konseyi böylesi bir değişikliğin “çok zayıf bir ihtimal” olduğunu, hatta bunun “gündemde olmayan” bir olgu olduğunu söylemektedir; ama o, “çok zayıf” ve “gündemde olmayan” olasılık ve olgular üzerinden politika yapılamayacağını unutmakta ve strateji ve taktiğini işte bu olgu ve olasılıklar üzerine kuran A. Öcalan’ın yörüngesine doğru savrulmaktadır.

İsrail, daha doğrusu Filistin deneyimine göndermede bulunan Başkanlık Konseyi, Filistin tipi bir çözüme açık olduğu mesajını da veriyordu; ama Konsey, A. Öcalan’ın çizgisini aşmadan Kürt ulusal hareketinin, Arafat’ın elde ettiği kadarını da elde etmesinin olanaksız olduğunu göremiyor, ya da gördüğü halde bunu dile getire-

miyordu. Ama asıl önemlisi, arkasında Arap halklarının, kamuoyunun ve devletlerinin görece geniş maddi ve moral desteği bulunan Arafat’ın, Washington’un himmetiyle ve İsrail’in rızasıyla Filistin halkının sırtından bir devlet karikatürü kurabilmiş olmasına öykünmenin Başkanlık Konseyi üyelerine herhangi bir saygınlık kazandırmayacağını anlaşılmasıdır. Başkanlık Konseyi’nin, kendi halkına zulüm uygulayan ve Siyonist İsrail’in polis komiserliğini yapan Arafat’ın yolundan gitmeyi düşünmesinin Kürt halkına ve ulusal hareketine hiçbir şey kazandırmayacağını altı çizilmelidir.

Bu kaygı verici yalpalamanın ardında, Başkanlık Konseyi üyelerinin A. Öcalan’ın düşünce ve yaklaşımlarından derinden etkilenmelerinin bulunduğu tartışma götürmez. A. Öcalan’ın ‘99 Newroz’undan hemen önce avukatları aracılığıyla -ve doğal olarak Türk Genelkurmayı’nın direktifiyle değilse de onayıyla- dışarıya gönderdiği mesajda, Türkiye’deki kavganın “barış ve demokrasi isteyenler ile istemeyenlerin” kavgası olduğunu belirttikten sonra:

“Türkiye’nin ülke bütünlüğü ve bağımsızlığı temelinde barışın ve gerçek demokrasinin sağlandığı, halklarımızın barış içinde ve özgürce birarada yaşama koşullarının yaratıldığı bir çözüm bizim de arzumuzdur.” (Özgür Politika, 20 Mart 1999) demiş olması ve bunu bu içerikte başka mesajların izlemesi, Başkanlık Konseyi’nin duraksama ve yalpalamalarının ardındaki kaynağı göstermeye yeter.

Konsey’in yalpalamaları onun, Mayıs ayında yaptığı bir başka açıklamada daha da belirginleşti. Kendisini ve Kürt halkının ulusal kurtuluş kavgasını neredeyse bütünüyle A. Öcalan’a endekslemiş gözükken Konsey, “Mahkeme Sürecinde Başkan Apo ile Daha Sıkı Bütünleşelim” başlıklı açıklamasında şöyle diyordu:

“Eğer TC devleti mahkeme sürecine olumlu yaklaşırsa, yani Başkan Apo’nun çalışmalarını temel sorun olan Kürt sorununun çözümünde tarihsel fırsat olarak görür ve bu temelde Kürt sorununun demokratik çözümüne yönelirse bu durum Türkiye potansiyelinin tamamen aktifleşmesine ve Kürt potansiyeli ile birleşmesine yol açacak... Bu durum yeni yüzyıla Türkiye’nin çok

büyük bir atılım yaparak girmesi anlamına gelir... Bunun tersi olarak mahkeme sürecine olumsuz yaklaşırsa, yani Başkan Apo'nun oluşturduğu çözüm şansı doğru değerlendirilmez ve Ulusal Önderliğimiz şahsında Kürt ulusal iradesi ezilmeye, katledilmeye, soykırımdan geçirmeye yönelirse bu durum onlarca yıl sürecek olan bir Türk-Kürt düşmanlığının gelişmesine ve oluşan Türkiye potansiyelinin Kürdistan'daki savaşta tükenmesine yol açacaktır..." (Özgür Politika, 7 Mayıs 1999, abç) Başkanlık Konseyi bu açıklamasında şunu da belirtiyordu:

"Tarihsel sorunları çözen güçlere yakışan büyük bir olgunlukla her türlü duygusal ve tahrik edici yaklaşımdan uzak durarak soruna çözümlenici yaklaşım göstermek büyük gelişmelerin önünü açacaktır..." (Aynı yerde, abç)

Başkanlık Konseyi, "Türkiye'nin potansiyelinin tamamen aktifleşmesi"ne, "yeni yüzyıla Türkiye'nin çok büyük bir atılım yaparak girmesi"ne yardımcı olmanın, kendisinin ve Kürt halkının işi olmadığını unutmış gözüküyor. Osmanlı İmparatorluğu'nu restore etme ve "Adriyatik'ten Çin Seddi"ne uzanan bir Turan devleti oluşturma hayalleri kuran Türk militaristleri ve yayılmacıları, Türkiye'nin Balkanlar'da, Ortadoğu'da ve Kafkasya'da lider ülke olması gerektiğinden sözedebilirler ve söz etmektedirler. Ama onları cesaretlendirmek ve bu yolda yürümeleri için özendirmek, dahası onları "büyük bir olgunluk"a sahip ve "tarihsel sorunları çözen" güçler olarak niteleyerek onore etmek, ezilen bir ulusun kurtuluş hareketine değil, Barzani ve Talabani gibi işbirlikçi güçlere yakışırdı ancak.

Yukarıda da değinildiği gibi, VI. Kongre'nin çizgisine sahip çıkar gözükürken Başkanlık Konseyi'nin çizgisiyle A. Öcalan'ın çizgisi arasındaki farklılık, hatta karşıtlık, özellikle A. Öcalan'ın 31 Mayıs'ta başlayan yargılanması sonrasında, önce belirsiz ve bulanık bir hal almaya ve sonra da ortadan kalkmaya başladı. Bunun Başkanlık Konseyi'nin, kamuoyu önünde A. Öcalan'ın çizgisiyle karşıtlık içinde gözükmemesi ve PKK safalarında herhangi bir görüş ayrılığı olmadığı görüntüsünü verme kaygısından mı kaynaklandığını, yoksa gerçekten de onun çizgisinden etkilenme, bu çizgiye boyun eğme anlamına mı gel-

diğini, ya da hiçbir zaman kendi çizgilerine sahip olmamış olan Konsey üyelerinin Öcalan'ın mesaj ve açıklamalarının baskısı altında onun çizgisine dönmelerini mi gösterdiğini bilemeyiz. Ama herhangi bir ciddi örgütün yönetim organının açıklamalarında yer alan düşünceler, hele onların pratikteki duruşlarıyla da çelişmiyorsa, kural olarak objektif içeriklerine göre değerlendirilirler. Biz de böyle yapacağız. Burada, ARGK'nın Türk ordusuna karşı edimsel olarak bir savaş yürütmekte olmasının, Başkanlık Konseyi'nin çizgisine damgasını vuran yalpalamaları örtmesi gerektiğinin, bunu ortadan kaldırmaya yetmeyeceğinin altını çizmeliyiz. Neden? Çünkü 1 Eylül 1998'de ilan edilmiş bulunan tek yanlı ateşkesi sürdürmekte olan ARGK, faşist diktatörlüğün saldırılarına karşı kendisini savunmakla sınırlı bir askeri eylemi yürütmektedir. Bu bakımdan, -ters yönde bazı belirtilere rağmen- yaptığı açıklamalardan yola çıkarak halihazırda Başkanlık Konseyi'nin giderek daha geri konumlara sürüklenmiş olduğunu ve VI. Kongre kararlarına önemli ölçüde sırt çevirdiğini, hatta ters düştüğünü saptamak zorundayız.

A. Öcalan'ın "demokratik birlik" ve "demokratik cumhuriyet" önerilerini üç aşağı beş yukarı benimsemiş olduğu gözükürken Başkanlık Konseyi Haziran ayının ilk yarısında, savcının mütalaasından sonra da bir açıklama yaptı. O, bu açıklamada şöyle diyordu:

"Genel Başkan A. Öcalan yoldaş, İmralı mahkemesinde Türkiye için oldukça kapsamlı bir Demokratik Cumhuriyet projesi sunmuş, bu temelde Kürt toplumunun özgürleştirilmesinin ve Kürt sorununun çözümünün doğru yolunu göstermiştir. Demokratik Cumhuriyet ve Kürt sorununun barış ve kardeşlik temelinde çözümü, Türkiye'nin yaşadığı gelişmeleri karşılayacak, toplumsal barışı ve halkların kardeşliğini yaratacak, 21. yüzyıla Türkiye'nin ve Kürtlerin güçlü bir birlik içinde girişimini sağlayacak yegane yoldur. Bu çözüm Türk ve Kürt halklarının çıkarına olduğu gibi, savaş rantından çıkar sağlayıcılar dışında, bölgede ve dünyada da herkesin çıkarınadır..." (Özgür Politika, 11 Haziran 1999, abç) Açıklama şöyle sürüyordu:

“İyi biliniyor ki İmralı mahkemesi uluslararası karar ve plan çerçevesinde ortaya çıkmış olan bir mahkemedir. Bu nedenle Başkan Apo'nun yaşamından ve Kürt sorununun çözümünden dünyada herkes sorumludur. Bu çerçevede barış ve demokrasi yanlısı olan herkes sorumluluğunun gereğini yerine getirmelidir. İyi niyetli tüm çevreler barış için girişimlerini şimdiden yapmalıdır. Yoksa iş işten geçtikten sonra söyleneceklerin bir anlamı olmayacaktır. Özellikle başta ABD olmak üzere, Türkiye üzerinde etkili olabilecek tüm güçleri bu kritik süreçte etkinliklerini kullanmaya çağırıyoruz.” (Aynı yerde)

Aynı gazetenin 7 Temmuz 1999 tarihli sayısında PKK Başkanlık Konseyi'nin bir başka açıklaması yayımlandı. Bu açıklamada, “yabancı güçlerin taraflar üzerindeki etkisinden dolayı barışın ve özgür ilişkilerin yerine savaşın egemen olduğu” ifade ediliyordu. Başkanlık Konseyi açıklamasında, “200 yıl boyunca süren bu karmaşanın iki halka da, Kürt halkı kadar olmasa da Türk halkına da çok şey kaybettirdiği” belirtiliyordu. Konsey, “sorumluluğunun bilincinde hareket etmeyen Türk devlet yetkililerinin böylesi bir senaryoya çözümsüz tutumlarıyla olanak sağladıkları”ni vurguladıktan sonra şu görüşleri dile getiriyordu:

“Buna karşı Genel Başkanımız A. Öcalan yoldaşın geliştirdiği Partimiz ve halkımızca tam bir kabul gören demokratik barış mücadelesi, çözümün yolunu aralamaktadır. Kürt tarafı barışçıl demokratik çözüme hazırlanırken, Türk tarafı imhayı nasıl geliştireceğinin hazırlıklarını yapıyor. Egemen olandan beklenen çözümleyici yaklaşım sergilenmemektedir...”

“Eğer gireceğimiz yüzyılı da savaş sürecine dönüştürmek istemiyorsak ve barıştan yana tercih yapmak istiyorsak önderliğimizin uzattığı barış eli tutulmalıdır. Egemen bir devlet olmanın bir gereği olarak hoşgörülü ve çözümleyici bir tutum tercih edilmelidir. Türk ulusu büyüklüğünü bu temelde göstermelidir. Hem devlet, hem de ulus olarak Türk'ü yüceltecek olan barışçıl, demokratik bir çözümü gerçekleştirmelidir.” (abç) deniyordu. Açıklamanın “Devrimci, Demokratik, Yurtsever Güçlere” başlıklı bölümünde Başkanlık Konseyi, devrimci güçlerin PKK'nın başlattığı “barışçıl, demokratik çözüm mücadelesi” kar-

şısındaki tutumunu eleştiriyor, “Demokratik Cumhuriyet temelinde çözüme katkıda bulunmaya çağır”dığı bu güçlerin de sözkonusu ihanet ve teslimiyet sürecine katılmasını istiyordu. Bu konuyu daha sonra ele alacağız.

Burada, Başkanlık Konseyi'nin Türk burjuva devletinin “büyüklüğü”nden söz ederek, Kürt, Türk vb. işçilerinin, emekçilerinin ve devrimcilerinin katillerini ve işkencecilerinin iğrenç ve despotik rejimini bir kez daha yüceltmesinin demokratizmin asgari ölçütlerini çiğnemek anlamına geldiğini belirtmek ve mahkum etmek gerekir. Ama özellikle de onun, tarihsel gerçekleri çarpıtmasını ve Osmanlı ve Türk gericiliğinin yüzyılları kapsayan ağır suçlarını aklamaya çalışmasını mahkum etmek gerekir. Bu açıklamada, Kürt-Türk ilişkilerinden söz edilirken “200 yıl boyunca süren bu karmaşanın iki halka da, Kürt halkı kadar olmasa da Türk halkına da çok şey kaybettirdiği” belirtilmekte ve “yabancı güçlerin taraflar üzerindeki etkisinden dolayı barışın ve özgür ilişkilerin yerine savaşın egemen olduğu” söylenmektedir. Ne Kürt halkının, ne de diğer boyunduruk altındaki halkların, Osmanlı feodal despotizmine karşı verdiği kurtuluş savaşlarını “karmaşa” olarak nitelenebilir ve lanetlenebilir. Bu, devrimcilere, demokratlara ve her şeyden önce de Kürt ulusal hareketinin önderlerine asla yakışmayan bir üsluptur. Söz konusu savaşlar, esas itibarıyla haklı bir nitelik taşıyorlardı. Öte yandan, Osmanlı ve Türk gericiliğinin, İmparatorluğun, çökmeye başladığı 18. yüzyılın sonlarından bugüne kadar uzanan dönemde, Kürt halkının yanı sıra, Balkan ve Arap halklarına ve diğer halklara karşı uyguladığı baskı ve terörün sorumluluğunu “yabancı güçlerin” üzerine yıkmak, gerçekleri açıkça çarpıtmaktan ve değişik milliyetlerden bölge halklarının bu elikanlı katillerini ve cellatlarını aklamaktan başka bir anlama gelmez. O dönemin güçlü devletlerinin, yani İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Çarlık Rusyası'nın kendi burjuva ve burjuva-feodal çıkarları uyarınca “Hasta Adam”ın içişlerine giderek daha büyük ölçülerde karıştıkları doğrudur. Ancak bu, Osmanlı gericiliğinin, Kürt halkı da içinde olmak üzere değişik halklara uyguladığı sistemli karşıdevrimci terörü mazur göstermenin gerekçesi asla yapılamaz. Böylesini,

en bağınaz Türk gericiilerinin bile yapmaya kolay kolay cesaret edemediklerini, örneğin onların, en büyük suçlarından birini oluşturan bir Ermeni soykırımını “karşılıklı çatışma” olarak nitelediklerini anımsatmalıyız. Cumhuriyet dönemi için de benzer bir saptama yapılmalıdır. “Yabancı güçler”in, yani kapitalist ve emperyalist devletlerin içişlerine karışmaması halinde gerek Osmanlı İmparatorluğu’nda ve gerekse Türkiye Cumhuriyeti’nde Kürt ve Türk halkları arasında savaşın yerine “barışın ve özgür ilişkilerin” egemen olacağı savı bütünüyle yanlıştır ve objektif olarak Osmanlı ve Türk gericiliğinin kırımcı ve barbar yüzlerini gizleme yönünde yapılmış bir girişim olarak kalmaya mahkumdur. Farklı etnik kökenlerden halklar arasında “barışın ve özgür ilişkilerin” kurulabilmesi, o halkların sömürücü egemen sınıfların (feodal beylerin, burjuvazinin, sömürgecilerin ve emperyalistlerin) boyunduruğundan kurtulmuş olmasını öngerektirir. “Yabancı güçler”in kışkırtmalarda bulunmaması halinde Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde, yani burjuvazinin ve toprak ağalarının egemenliği koşullarında değişik halklar arasında “barışın ve özgür ilişkilerin” kurulabileceği savı; hem tarihsel materyalizme, hem de yaşanmış olan tarihsel gerçeklere ve olgulara aykırıdır. Osmanlı dönemini göklere çıkaran Türk faşistlerinin ve kemalizmin Kenan Evren gibi en gerici temsilcilerinin savunması gereken bu sava Başkanlık Konseyi’nin, Türk gericiliği ve devletiyle sözümona iyi ilişkilere girme adına sahip çıkmış olmasının, yanlış bir tutum olduğu ortadadır. Dahası böylesi bir tutum, Başkanlık Konseyi’nin, PKK’nin 1978’lerden bu yana kendi bağlayıcı belgelerinde kesintisiz bir biçimde dile getirmiş olduğu saptamaların bir biçimde yalanlanması ve yadsınması anlamına da gelmektedir.

Konsey’in, Haziran 1999’da yayımlanan ve yukarda alıntılanan açıklamasında ileri sürdüğü ve A. Öcalan’ın sunduğu “Demokratik Cumhuriyet projesinin” “savaş rantından çıkar sağlayanlar dışında, bölgede ve dünyada herkesin çıkarına” olduğu yolundaki tezi de bütünüyle yanlıştır. “Savaş rantından çıkar sağlayanlar dışında bölgede ve dünyada herkes” kavramı, emperyalistlerin, burjuva ve toprak ağası sınıflarının çoğunluğunu ve Türk egemen sınıflarının büyük bir bölümünü

kapsar. Peki, bu çoğunluğun “savaşa karşı ve barıştan yana” olduğu ve onun çıkarlarının, en azından bu konuda Kürt, Türk, Arap vb. işçileri ve emekçilerinin çıkarlarıyla esas itibariyle aynı olduğu, örtüştüğü düşünülebilir mi? Elbette ki hayır. Eğer öyle olmuş olsaydı, herhalde A. Öcalan ve benzerlerinin yıllardır savunageldiği “barış” hemen sağlanırdı. Eğer öyle olmuş olsaydı, yalnızca Kürdistan’da değil, Ortadoğu da içinde olmak üzere dünyanın pek çok bölgesinde işçilerin ve diğer emekçilerin kanı, emperyalistlerin, burjuvazinin ve çeşitli gerici kliklerin çıkarları için oluk oluk akmaya devam etmezdi. Eğer öyle olmuş olsaydı, devrimlere ve ayaklanmalara gerek kalmaz; “demokratik diyalog” yoluyla sömürü ve zulmün olmadığı bir dünya kurulabilirdi! Gerçek durumun, bu gerici saptamalarla taban tabana karşıt olduğunu kanıtlamaya gerek bile yoktur.

Burada aynı zamanda sözümona barış adına devrimci iç savaşın, silahlı savaşımın vb. devrimci meşruiyetinin üstü örtülü bir biçimde mahkum edilmesi çabası söz konusudur. Komünistler ve tutarlı devrimciler, savaş tutkunu değildirdirler kuşkusuz; onlar, son çözümlemede egemen sınıfların baskı ve sömürüsü, yarışma ve entrikaları sonucu çıkan savaşlarda en büyük acıları, işçi ve emekçilerin çektiğini bilmekte ve savaşın ve şiddetin geri dönülmez ve kalıcı bir biçimde ortadan kaldırılması için uğraş vermektedirler. Ancak onlar ezilen sınıfların ve halkların burjuvaziye ve emperyalizme karşı savaşımının kaçınılmaz olduğunun, bu savaşımın er ya da geç bir gerilla savaşı, silahlı ayaklanma vb. aşamasına evrileceğinin, egemen sınıfların devlet iktidarının yığınların devrimci şiddetiyle yıkılmasının hem demokratik, hem de sosyalist devrimlerin temel yasalarından biri olduğunun da bilincindedirler. Dolayısıyla onlar, proletarya ve ezilen halkların sömürü ve zulümden kurtuluş amacıyla silaha sarılma, iç savaşa girişme ve ayaklanma hakkını gözardı eden ve kötöleyen bir yaklaşımı asla onaylayamazlar. Lenin; “Halklar iç savaş okulundan boşuna geçmiyorlar. Bu, zorlu bir okuldur ve bütün programında kaçınılmaz olarak karşıdevrimin zaferleri, kudurgan gericilerin çılgınlıkları ve eski iktidarların isyancılara intikam duygularıyla verdikleri vahşi cezalar vb. vardır. Fakat

halkların bu çetin okula girmelerinden olsa olsa ukalalar ve eli ayağı tutmaz bunaklar sızlanabilir. Bu okul, ezilen sınıflara iç savaşı nasıl yürüteceklerini öğretir. Onlara devrimde zafer kazanmayı öğretir. Bu okul, modern köle kitlelerinde ezilmiş, uyuşuk ve cahil kölelerin ezelden beri içlerinde taşıdıkları ve köleliklerinin zilletini kavradıklarında onları tarihin en büyük kahramanlıklarına ilerleten nefreti yoğunlaştırır.” (Aktaran Dimitrov, Savaşa ve Faşizme Karşı Birleşik Cephe, s.86-87) diyordu. Sokaktaki sıradan insanın bile düşemeyeceği ve tüm eksiklik ve zaaflarına rağmen PKK'nin birikiminin de asla haklı gösteremeyeceği bu teorik ve siyasal sefalet örnekleri, Başkanlık Konseyi'nin giderek daha geri bir tutuma sürüklenmekte olduğunun somut ve tartışma götürmez kanıtlarıdır. Bunun temelinde ise onun, emperyalizme ve Türk gericiliğine karşı kavgayı sürdürme, VI. Kongre'nin kararlarına bağlı kalma, düşmanın ve onunla uzlaşma halindeki A. Öcalan'ın basıncına direnme iradesindeki zayıflama yatmaktadır. A. Öcalan'a yönelik herhangi bir eleştiri getirmeyen, onun yaptığı açıklamalara katıldığını belirten ve çözümün adresi ve muhatabı olarak, PKK Genel Başkanı'nı göstermeye devam etmekte olan Başkanlık Konseyi, A. Öcalan'ın İmralı'da sunduğu iki savunma metninde ve diğer açıklamalarında yer alan temel görüşlere ilişkin tüm eleştirilerin de öndegelen bir muhatabı durumundadır. Bu kafa karışıklığını ve kararsızlığı aşamadığı sürece Konsey'in, Kürt ulusal sorununun devrimci yoldan çözümüne herhangi bir katkıda bulunması olanaksız olacaktır. Devam edelim.

Duruşmaların başlamasının ardından Başkanlık Konseyi üyesi Duran Kalkan, Özgür Politika'nın 5 Haziran 1999 tarihli sayısında yayımlanan ve bu saptamayı doğrulayan açıklamasında bunu şöyle itiraf ediyordu:

“Önderlik geçliğimizin içinde bulunduğu durum nedeniyle düşmanın içine girmiş durumdayız. Bu anlamda yaklaşımlarımız değişiklikler arz ediyor. Etmek durumunda. Süreç değişiyor ve biz çözüm arıyoruz. O nedenle geçmişteki gibi davranışlar gösteremeyiz. Çözüm değil de mücadeleyi geliştirmek istediğimiz dönemin sloganlarıyla bu dönemi götüremeyiz. Bu dönem çözüm dönemi. Çözüm de; 15 ½ubat öncesi farklıydı

çözüm arayışımız, 15 ½ubat'tan sonra biraz farklılık arz etmiştir. Düşmanla farklı bir diyalogu, zemini ararken, uluslararası güçler bizi böyle bir duruma sürüklediler. Hakimdirler. Bu anlamda çözümü bizim de bu gerçeği görme temelinde aramamız gerekli. Sistemin içine girmiş olarak, sıfırdan başlayarak yeniden çözüm adım adım ulusal, kültürel sorunumuzu çözüp, adım adım geliştirmemiz bizim için bir zorunluluk oldu. Bunu da herkesin iyi görmesi, anlaması önemli... Başkan Apo'ya yönelik NATO kararıyla ABD öncülüğünde İngiltere'nin planladığı, politikalarını oluşturduğu bir saldırı yürütüldü...

“Eğer 15 ½ubat olayı ortaya çıktıysa böyle bir uluslararası karar, plan ve saldırı temelinde ortaya çıktı. Ve bu mahkeme oluyorsa, bu mahkemeyi yaratanlar aslında ABD ve Avrupa'nın kendisidir. Bu anlamda kuşkusuz bu dava yürüyen mahkemede çıkacak sonuçlardan en başta bu devletlerin sorumlulukları var. Bunlar davaya neden olan, sorunu yaratan ve çözümünden sorumlu olan güçlerdir.” (abç)

Kalkan, VI. Kongre'nin kararlarını ve ABD emperyalizminin Kürt, Türk, bölge ve dünya işçi sınıfı ve halklarının en azgın düşmanı olduğunu “unutmayı” yeğliyor. O, emperyalizmin “hakim” olduğunu, dolayısıyla PKK'nin de Kürt ulusunun davasını, “sistemin içine girmiş olarak”, yani ABD ve Batı Avrupa emperyalistleriyle ve onların uşaklarıyla çatışmadan ve onlarla uyum içinde savunması (!) gerektiğini vadediyor. “Sisteme” karşı konamayacağını ve “mücadele”nin unutulması ve yerine “çözüm”ün (!) geçirilmesi gerektiğini ileri süren Kalkan, “mahkemeyi yaratan” ve “davaya neden olan” ABD ve Avrupa'nın, sorunu çözmek için inisiyatif olacağını da ima ederek, Kürt halkını ve ulusal hareketini boş ve tehlikeli bir beklenti havasına sokuyor. Görüldüğü gibi, bir kez daha sapla saman ve dostla düşman birbirine karıştırılmakta, tasfiyeci politika ve taktikler yiğit Kürt halkı adına savunulabilmektedir. Bu ortamda Yaşar Kaya gibilerinin de umutlarını ABD'ye ve Pax Americana'ya bağlaması, nesnelere doğası gereğidir. PKDW Genel Başkanı, Kalkan'ın söz konusu açıklamasından kısa bir süre sonra yayımlanan bir köşe yazısında şunları söylüyordu:

“Bir defa şurası şüphe götürmez ki, öncelikle Ortadoğu’da, özellikle de Türkiye’de istikrar ABD’nin Ortadoğu’daki çıkarları için çok önemliydi. Güney Kürtleri Saddam’a karşı kullanılacaktı. Ama acaba daha büyük güç olan Kuzey Kürtleri için, ABD ne düşünüyordu? Bu konuya ABD’nin bigane olduğunu kimse söyleyemez. Hele hele Kuzey’de, Doğu’da ve Güney’de halkın tabanına dayanan PKK gibi yaygın güçlü bir Kürt partisi var iken... Esas politikalara bakılırsa ABD’nin Kürt sorununu çözmesi için Türkiye’ye tanıdığı on yıllık müddet sona ermiş, Türkiye ne askeri, ne demokratik yolla bunu hal edememişti. Bu artık ABD’nin Ortadoğu’daki çıkarlarına zarar veriyordu.” (Özgür Politika, 18 Haziran 1999, abç)

Duran Kalkan, Özgür Politika gazetesinin kendisiyle Temmuz 1999’da yaptığı bir röportajda Türkiye ve ABD’nin tutumunu değerlendirirken Yaşar Kaya’nın görüşlerini bir biçimde yineleyecekti. O, Türk yöneticilerinin tutumunu değerlendirirken şunları söylüyordu:

“Biz demokratik bir süreci geliştiriyoruz, beğenilir de beğenilmez de, benimsenir de eleştirilir de. Bunlar sürecin gereği. Bu anlamda gittikçe seviye kazanan, olgunlaşan bir yaklaşımın var olduğunu kısmen hissediyoruz... Aslında bu tür işaretler var. Bunu rahatlıkla insan görebiliyor. Fakat henüz tam hakim değil, açığa çıkmış değil. Açığa çıkması, hakim hale gelmesi gerekli ki, süreç olumlu yönde ilerlesin. Bunun uzaması da görülüyor ki, zarar verici oluyor. Birçok ters olaylar, istenmeyen olaylar, kamuoyunu zorlayan olaylar bu sürecin işletilmemesi nedeniyle yaşanıyor...” (Özgür Politika, 15 Temmuz 1999) Görüldüğü gibi o, kendi kendine gelin güvey olmakta diretmekte, yani bu yönde hiçbir veri bulunmamasına rağmen Türk gericiliğinin Kürt sorununun “çözümü” konusunda “gittikçe seviye kazanan, olgunlaşan bir yaklaşım” sergilediğini düşlemektedir. Kalkan, ABD emperyalizminin Ortadoğu politikasını tartışırken de aynı hatalı iyimserliği sergilemektedir. O, “Çözümün nasıl olacağı konusunda yanıl”dıklarımı (!) düşündüğü ABD emperyalistlerine akıl veriyor. Ama o, bununla yetinmemekte ve Barzani ve Talabani kliklerinin “çözüm gücü” olamadıklarını ve ABD’nin ancak PKK’yle ilişki kurarak “çözüm”

ve “istikrar” sağlayabileceğini şu sözlerle dile getirmekteydi:

“Amerika çözümden de sorumlu. Geçmişten beri soruna böyle dar çıkarlar çerçevesinde yaklaşmıyor. Kendi çıkarını ifade eden bir sistem çerçevesinde yaklaşıyor. Bu kapsamlı bir yaklaşım. Bu yaklaşım gereği sorunun çözümüyle de yakından ilgili. Bize karşı yürütülen mücadelede de öncülük yapıyor. Bunu herkes biliyor, hepimiz biliyoruz. Son uluslararası komploda da öncülük rolü var. Çıkan tepkileri de aslında bu sorumluluğunu yansıttırıyor. Diğerleri gibi olmadı. Fakat çözümleyici bir sürece giremiyor aslında Amerika. Çözüm ararken, çözümün nasıl olacağı konusunda yanılıyor. Çözümleyici güçleri bulabilmiş değil, tutabilmiş değil. Kendisinin çözüm gücü olarak gördükleri güçler, çözüm gücü olamıyorlar. Bu anlamda da zayıf konumu yaşıyor. Çözüm ararken, çözümsüz kalıyor. Bu tutumunu devam ettirirse bölgede, diğer alanlarda ulaştığı sonuçlara ulaşamaz. Bu konuda Kürt sorunu çok önemli bir anahtar olma rolünü sürdürüyor. Kendi sorumluluk düzeyini de herkes, hepimiz iyi biliyoruz. Bu çerçevede herhalde gerçekleri daha iyi görüyor, görecektir. Giderek daha gerçekçi çözüm arayışına bölge gereği çerçevesinde, yine Kürt sorununa çözüm arayışında da Kürt halkının durumu, gerçekliği çerçevesinde yaklaşım gösterir. Eğer böyle olursa bir çözüm sahibi olabilir. Eğer olmazsa en azından bölgede başarılı adımlar atamayacak, etkisiz kalacaktır.” (Aynı yerde, abç)

Öcalan ve Kaya gibileri, ABD başta olmak üzere emperyalizmin ve Türk egemen sınıflarının çıkarlarıyla Kürt ve Türk proletaryası ve halkı da içinde olmak üzere bölge proletaryası ve halklarının çıkarlarının asla bağdaşmayacağını bir türlü anlayamamaktadırlar. Kuşkusuz, genel çizgileri hesaba katıldığında, Kürt halkına ve onun savaşçılara olan güvenlerini çoktan yitirmiş gözükten Öcalan ve Kaya gibilerinin Kürt halkını ve ulusal hareketini, ABD emperyalizminin ya da Türk militarizminin Saddam’a ya da başkalarına karşı kullanacakları potansiyel bir vurucu güç gibi pazarlamaya kalkışmaları yadırganamaz. Ancak Kalkan’ın ve Başkanlık Konseyi’nin aynı yolu izlemesinin Kürt halkının yararına olmayacağı kesindir. Zaten A. Öcalan, yakalanmasından hayli zaman önce, MED TV’de yayımlanan ve

ARGK'nın dağıtılmasını ve Türk burjuva devletin sivil savunma birliklerine katılmasını ve onun içinde eritilmesini önerdiği bir konuşmasında şunları söylemişti:

“Gerilla da tartışılabilir... Gerilla (Kürt halkının demiyorum dikkat edin) Türkiye'deki demokrasinin çağrı gücüdür. Türkiye'deki halkların demokratik kurumlaşmasının motorudur. Bu görevler eğer yerine getirilirse mesela biri demokrasi yerine geliyor, halkların hakları güvenceye kavuşuyor. O zaman ayrı bir gerillaya ihtiyaç kalmaz. Ne yapacağız biz gerillayı? Gerillayı, halkların güvencesi, nasıl güvencesi milis gücü haline getiririz. Milis gerekli değil mi yani? Hatta Türkiye'de sivil savunma birlikleri vardır. Gerillayı biz sivil savunma birlikleri haline getiririz. Bundan daha pratik çözüm olur mu?.. Böylece gerilla diye korktukları bir şey de rahatlıkla aşılmış olur, tabii eğer çözüm istiyorlarsa.” (Özgür Politika, 8 ½ubat 1998)

Ama VI. Kongre kararlarında da belirtildiği gibi, “Gerilla vazgeçilmez yaşam güvencemizdir” ve “her şeyimiz gerilla ordumuzdur”. Düşman bunu çok iyi bildiği için A. Öcalan'ın yakalanmasından sonra “sıranın dağ kadrolarına geldiğini” söylemiş ve dikkatini ARGK'nın dağıtılması ve silahtan arındırılması üzerinde yoğunlaştırmıştır. O, Kürt halkının kurtuluşunun asıl güvencesinin, onun büyük bedeller ödeyerek oluşturduğu ordusu olduğunu, bu ordunun çöktürülmesinin ulusal kurtuluş davasına indirilmiş belirleyici bir darbe olacağını tümüyle bilincindedir. O halde, Kalkan'a ve Başkanlık Konseyi'ne neden ve hangi hakla bu yolda, Öcalan ve Kaya'nın önerdiği bu çıkmaz yolda yürümekte direktliklerini sormak gerekir. PKK'yi devrimci öğelerinden arındırarak düzen içi bir konuma çekmeye çalışan bu anlayışlara nasıl Osmanlı döneminin Hamidiye Alayları, Irak gericiliğinin “caş” ve Türk egemen sınıflarının köy korucuları uygulamalarını eleştirdiklerini ve hangi hakla Kürt halkını ve onun devrimci kadrolarının bilincini yozlaştırmaya kalkıştıklarını sormak gerekir. Ve 9 Ekim komplosundan sonra, görünürde ABD emperyalizmine daha da fazla atıp tutan böylelerine, değişenin ne olduğunu da sormak gerekir. Ancak, önemli bir siyasal deneyim ve bilinç birikimi edinmiş olan Kürt halkı, onun yiğit savaşıç-

ları ve Kürt ulusal hareketi, bu gerici politikaların nesnesi haline gelemez, getirilemezler.

Öcalan ve Kaya gibi, Kalkan ve Başkanlık Konseyi'nin de “unuttuğu” ya da belki de hiçbir zaman anlamadığı bir başka nokta da “istikrar” ve “çözüm” gibi terimlerin proletarya ve halkların dilinde başka, emperyalizm ve burjuvazinin dilinde başka anlamlar taşıdıklarıdır. Emperyalizm ve burjuvazi için Türkiye'de ya da başka bir yerde “istikrar”ın sağlanmasının ve siyasal ve toplumsal sorunların “çözüm”ünün yalnızca bir tek anlamı ve yolu vardır: Proletarya ve halkların boyunduruk ve sömürü altında tutulması; bu boyunduruk ve sömürüyü ortadan kaldırma ya da zayıflatma yolundaki tüm girişimlerin, yani yalnızca devrim ve sosyalizm kavgasının değil, demokratik hakların genişletilmesi ve sömürünün sınırlandırılması yolundaki her türlü girişimin devlet aygıtı ve burjuva egemenliğinin diğer aygıtları aracılığıyla etkisiz hale getirilmesi, saptırılması ve ezilmesi. Eğer Başkanlık Konseyi, Türkiye'de ve Ortadoğu'da ABD emperyalizminin ve Türk egemen sınıflarının “istikrar” ve “çözüm” planlarına katkıda bulunmayı ya da bu planların bir parçası haline gelmeyi kuruyorsa, bunun Kürt, Türk, Arap, Fars vb. proletaryası ve halklarına karşı onların düşmanlarıyla birlikte saf tutmaya kadar varabileceğini, böyle bir yola girmenin ise PKK'nin PKK olmaktan çıkması ve kendisini tasfiye etmesi anlamına geleceğini kavramak zorundadır. Kürt halkı ve onun ulusal kurtuluş savaşıçıları buna izin veremezler ve veremeyeceklerdir.

Dikkat çeken bir başka nokta da, VI. Kongre'yi izleyen dönemde Başkanlık Konseyi adına yapılan açıklamalarda, Kürt ulusunun kendi yazgısını belirleme, yani ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkının savunulmamış olmasıdır. (Serxwebun'un Haziran 1999 tarihli 210. sayısında çıkmış olan ve aşağıda değinme fırsatını bulacağımız imzasız yazı, bunun belki de tek istisnasıdır.) Bunda Başkanlık Konseyi'nin, A. Öcalan'ın “barış, birlik ve kardeşliği” gerçekleştireceğini ileri sürdüğü “demokratik cumhuriyet” savunusuyla ters düşmeme kaygısı rol oynamış olmalıdır. Anımsanacağı üzere, Kürt ulusunun kendi yazgısını belirleme hakkını ve dolayısıyla ulusal eşitlik ilkesini reddeden ve böylelikle Türk ulusunun

Kürt ulusundan üstün ve onun karşısında ayrıcalıklı konumda olduğunu ya da olması gerektiğini ileri süren A. Öcalan, mahkemeye sunduğu ilk savunmada bu konuda şunları söylemişti:

“70’lerde moda olan ve uygulandığında sadece, ayrı devlet anlamında yorumlanan ‘uluslar’ın kaderlerini tayin hakkı’ gerçekten, bu yorumla bir çikmazdı. Kürdistan pratiğinde, sorunu yokuşa sürme yanı ağır basıyordu. Bunu, fiilen belirttiğim tarzda aşmaya çalıştım. Ancak, demokratik çözüm tarzının zenginliği karşısında, ayrı devlet, federasyon, otonomi ve benzeri yaklaşımların bile, geri ve bazen çözümsüzlüğe yol açtığını pratikte görünce; demokratik sistem üzerinde yoğunlaşma, bana çok önemli geldi... (PKK-bn) ‘Uluslar’ın kaderlerini tayin hakkı’ ilkesi’nin artık geçerliliğini yitirdiğini, bilimsel-teknik değişimin aslında 17. yüzyıldan beri gelişmenin ürünü olan ulus-devlet anlayışını çözdüğünü aynı sorunlar dahilinde demokrasiyi geliştirerek, sorunlara hiç dokunmadan geliştirilecek bir çözümün daha gerçekçi olduğunu görmeliydi.”

Oysa reformist bir nitelik taşıyan 19 Mart 1993 tarihli PKK-PSK protokolü bile, Kürt ulusunun “kendi geleceği ile ilgili olarak serbestçe karar verme” hakkını ve Kürt ve Türk halklarının “eşitliği”ni savunuyordu. Bu protokolün 3. maddesinde aynen şöyle deniyordu:

“3- Kürt ulusu da her onurlu ulus gibi özgür yaşama, kendi geleceği ile ilgili olarak serbestçe karar verme, zulüm ve baskıya karşı direnme hakkına sahiptir. Bu haklar BM, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Sözleşmesi’nde (AGİK) dile getirilmiştir. Son yıllarda Kürt kimliğini tanıdığını ileri süren Türk hükümeti, Kürt halkının meşru haklarını tanımamakta ısrar ediyor. Oysa Kürtlerin temel haklarını tanımadan Kürt kimliğini tanıyorum demesinin bir anlamı yoktur.

“Kürt sorununa adil çözüm ancak iki halkın eşitliği temelinde mümkündür. Biz böylesine demokratik bir yapıda iki halkın yanyana, kardeşçe, barış içinde yaşayabileceği görüşündeyiz. Bunun biçimi demokratik federasyondur.” (Yeni Ülke, 28 Mart-3 Nisan 1993)

A. Öcalan’ın yaptığı gibi Kürt ulusunun, ya da herhangi bir ulusun kendi yazgısını belirleme

hakkını reddetmek, onun ezen ulusun devletinin sınırları içinde zorla tutulmasını, yani ilhaki onaylamak anlamına gelmektedir. Eğer emperyalist ve sömürgeci burjuvazinin başka halkları zorla boyunduruk altına alması meşru görülme-yecek, ulusal eşitlik ilkesi reddedilmeyecek ve demokrat olmanın asgari ölçütleri ayaklar altına alınmayacaksa, o zaman Kürt ulusunun ve diğer ezilen ulusların kendi yazgılarını belirleme, yani ayrılma ve ayrı devlet kurma haklarının kayıtsız koşulsuz bir biçimde savunulması gerekecektir. Marksizmin abece’sini bilenler, ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkının ayrılma ve ayrı devlet kurma zorunluluğu anlamına gelmediğini de bilir ve A. Öcalan’ın Savunma’sında yaptığı gibi bu ikisinin kasıtlı bir biçimde birbirine karıştırılmasına karşı çıkarlar. Bu bakımdan, hangi gerekçeyle olursa olsun, Kürt ulusunun kendi yazgısını belirleme hakkını reddeden A.Öcalan’a itiraz etmiş, bu hakka tizlik ve kıskançlıkla sahip çıkmamış olan Başkanlık Konseyi bu konuda da son derece ağır bir hata işlemiştir. Büyük olasılıkla, A. Öcalan’la ters düşmemek, onun sözde demokratik cumhuriyet markalı projesine destek vermek kaygısıyla, emperyalizme, Türk şovenizmine ve gericiliğine böyle ilkesizce ödün verilmesinin savunulacak hiçbir yanı yoktur ve olamaz. Her zaman Kürt ulusunun kendi yazgısını, Kürt proletaryası ve diğer emekçilerinin çıkarları doğrultusunda belirlemesinden, yani ulusal kurtuluşun proletaryanın önderliğinde gerçekleştirilmesinden ve sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğüyle tamamlanmasından yana olmuş olan Marksist-Leninistler, A. Öcalan ve Başkanlık Konseyi de içinde olmak üzere, hiç kimsenin ya da kurumun bu hakkı görmezden gelme, onu yok sayma hak ve yetkisine sahip olmadığını özenle altını çizerek:

Marksizm, ilkel komünal toplumu izleyen bütün toplumların çıkarları birbirine karşı ve bir-biriyle çatışan sınıflardan oluştuğunu ve tarihsel ve toplumsal gelişmenin temelinde sınıf savaşımının yattığını göstermiştir. Komünist Manifesto’da da söylendiği gibi, “%imdiye kadar ki bütün toplumların tarihi, sınıf savaşmaları tarihidir.” Bu genelleme, ulusal kurtuluş savaşmaları için de geçerlidir; çünkü son çözümlemede ulusal

kurtuluş savaşları, ezilen ulusun emekçi sınıflarının, emperyalist burjuvaziye ve/ya da ezen ulusun burjuvazisine ve diğer egemen sınıflarına karşı savaşlarından başka bir şey değildirler. Üretim araçlarını ve siyasal iktidarı ellerinde bulunduran egemen sınıfların genel siyasal yönetimleri, onların sınıfsal konumlarıyla uyum içindedir. Egemen sınıflar ve çağdaş toplumlarda burjuvazi, asla kendi sınıfsal çıkarlarına taban tabana karşıt bir rota izlemez ve izleyemez. Marksizmin ve tarihsel materyalizmin ortaya koyduğu ve yaşamın yeniden ve yeniden kanıtlandığı bu gerçeği görmek için insanın Marksist olması da gerekmez elbet; her aklıbaşında işçi ve emekçi yaşamın bu gerçeğini bilir. Bu bakımdan, Türk egemen sınıfları da içinde olmak üzere egemen sınıfların ya da emperyalistlerin barıştan, kardeşlikten, demokrasiden yana oldukları ya da olabilecekleri konusunda anlatılan gerici permasallarının beş paralık bir değeri bile yoktur ve olamaz. Bunun böyle olduğunu anlatmaya çalışmak bile abestir. Böylesi öyküleri ya emperyalistlerin ve egemen sınıfların kendileri ya da onların revizyonistleri anlatıp durmuşlardır. Onların hepsinin de hedefi birdir: İşçi ve emekçi yığınları aldatmak, egemen sınıflara ve emperyalizme ilişkin yanılsamalarla zehirlemek ve onların demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm kavgalarını baltalamak. Her tutarlı devrimci ve enternasyonalist; kardeşlik ve birlik dendiğinde, değişik ulus ve milliyetlerden işçiler ve diğer sömürülen emekçilerin bütün sömürücü sınıflara karşı kardeşlik ve birliğinin kastedildiğini, ülkemiz söz konusu olduğunda ise öncelikle Türk ve Kürt işçi sınıfı ve halklarının emperyalizme, faşizme ve kapitalizme karşı kardeşlik ve birliğinin kastedildiğini anlar. Ve her tutarlı devrimci ve enternasyonalist, barışın yolunun, ezilen ve sömürülen yığınların işçi sınıfının önderliğinde faşizme, emperyalizme ve kapitalizme karşı vereceği bir dizi devrimci savaştan geçtiğini, ülkemiz söz konusu olduğunda işbirlikçi-tekelci burjuvazinin diktatörlüğü bir halk devrimiyle yıkılmadıkça ve süreç içinde yerini çeşitli milliyetlerden Türkiye işçi sınıfının diktatörlüğüne bırakmadıkça gerçek ve kalıcı bir barışın kurulamayacağını anlar.

Nasıl, bir hastalığın doğru tedavisinin yapılması için öncelikle onun doğru bir teşhisinin

yapılması zorunluysa, aynı şekilde siyasal ve toplumsal bir sorunun doğru çözümü için de öncelikle sorunun kendisinin doğru formüle edilmesi zorunludur. O halde, şu belirleyici ve yaşamsal soruların yanıtının, hem de dosdoğru verilmesi zorunludur:

KİMİN KİMİNLE KARDEŞLİKİ?

KİMİN KİMİNLE BİRLİKİ?

KİMİN KİMİNLE BARIŞI?

Bu soruları şöyle de formüle edebilir ve Başkanlık Konseyi'ne şunları sorabiliriz: Demokratik cumhuriyetten, kardeşlikten, birlikten ve barıştan söz ediyorsunuz. Ama kimin kiminle kuracağı bir demokratik cumhuriyetten, kimin kiminle kardeşliğinden, birliğinden ve barışından söz ediyorsunuz? Bu kardeşlik, birlik ve barışın taraflarından biri Kürt halkıdır. Peki diğer tarafta kim durmaktadır? Kürt halkına kiminle kardeşlik, birlik ve barış yapması ve ortak bir demokratik cumhuriyet kurması önerilmektedir?

A. Öcalan'ın ve duraksamalı bir biçimde de olsa Başkanlık Konseyi'nin bu temel soruya verdiği yanıt bellidir. Onlar, Kürt halkının Türk egemen sınıflarıyla ortak bir demokratik cumhuriyet (!) içinde birleşmesini istemektedirler; yani onlar, Kürt halkını kendi cellatları, işkencecileri ve gardiyanlarıyla; Türk kontrgerillası, polisi, büyük sermayesi, burjuva partileri ve hepsinin has temsilcisi Türk Genelkurmayı'yla birlikte bir demokratik cumhuriyet kurmaya çağırılmaktadırlar. Kürt halkını bu güçlerle "kardeşlik, birlik ve barış"a çağırarak ne demektir? Bu, ona rejimin sivriliklerinin törpülenerek ebedi köleliği önermek değil midir? Dahası bu, Türk işçi sınıfı ve halkına da kendi egemenleriyle uyum içinde yaşamalarını önermek anlamına gelmez mi?

Çağımızda emperyalistler ve onların uzantısı konumundaki işbirlikçi burjuva sınıflar, her türden gericiliğin, yani faşizmin, saldırgan savaşların, beyaz terörün, ulusal zulmün, ırkçılığın, militarizmin vb. başta gelen dayanakları ve kaynaklarıdır. Genel olarak barış ve demokrasi davası, ancak bu güçlerin devrimle yıkılması ve ezilmesi yoluyla zafere ulaşabilir. Gelişen devrimci yığın savaşımının onlara çok ağır darbeler indirerek, onları geriletmesi sayesinde de ezilen yığınlar ve sınıflar bazı mevziler kazanabilirler.

Ama bunun ötesine geçemezler. Bağrındaki uzlaşmaz sınıf çelişmeleri kapitalist toplumda kalıcı bir barışı olanaksız kılar; en demokratik burjuva cumhuriyeti bile son çözümlemede burjuvazinin işçiler ve diğer sömürülen sınıflar üzerindeki diktatörlüğünden başka bir şey değildir. Bu olgular, aşağıda da değineceğimiz gibi, kalıcı bir barışın ve en geniş demokrasinin, ancak kapitalizme ve giderek her türlü sınıf egemenliğine son vermeyi hedefleyen ve sosyalizmin inşasının yolunu açacak olan proleter devrimiyle gerçekleşebileceğini göstermektedir. Türkiye de içinde olmak üzere hiçbir zaman ve hiçbir yerde, gerici egemen sınıflar, ezilen ve sömürülen yığınlara barış ve demokrasi bağışlamamışlardır. Bu, A. Öcalan'ın ve hayranlığını dile getirdiği Batı'nın "demokratik uygarlığı" için de bütünüyle geçerlidir.

Başkanlık Konseyi'ne şunu sormak gerekiyor: Gerçekten de S. Demirel'lerin, H. Kıvrıkoğlu'ların, A. Ateş'lerin, İ. Kılıç'ların, S. Dervişoğlu'ların, B. Ecevit'lerin, D. Bahçeli'lerin, M. Yılmaz'ların, T. Çiller'lerin, R. Kutan'ların, ½. Atasagun'ların vb. Kürt ve Türk işçi sınıfı ve halklarıyla "kardeşlikten, barıştan ve demokrasiden" yana olduklarını, onlarla bir ortak "demokratik cumhuriyet" içinde yaşamak istediklerine ve yaşamak isteyebileceklerine inanıyor musunuz? Evleri yakılan, kız ve oğulları kurşuna dizilen, köylerinden kovulan, diline kilit vurulan Kürt halkının bu kişilerle ve onların temsil ettiği egemen sınıflarla bir ortak "demokratik cumhuriyet" içinde birleşmesinin olanaklı olduğuna inanıyor musunuz? Egemen sınıfların, sömürdükleri ve faşist terörle ezdikleri Türk işçi sınıfına ve diğer emekçilerine demokrasi bağışlamasının olanaklı olduğuna inanıyor musunuz? Kendinizin ve Türkiye devrimci hareketinin bu hedefe ulaşmak için Türk egemen sınıflarıyla işbirliği yapmasının, bu egemen sınıflarla Türk, Kürt vb. işçileri ve halkları arasında bir "toplumsal barış" ortamının yaratılmasının olanaklı, gerekli ve doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Görünüşe bakılırsa, ne yazık ki Başkanlık Konseyi, bütün bu sorulara olumlu yanıt vermektedir. A. Öcalan'ın izinden gittiği anlaşılan Başkanlık Konseyi, Özgür Politika'nın 7 Temmuz 1999 tarihli sayısında yayımlanan ve yukarıda aktardığımız

açıklamasının "Devrimci, Demokratik, Yurtsever Güçlere" başlıklı bölümünde tutarlı devrimci güçlerin A. Öcalan'ın başlattığı "barışçıl, demokratik çözüm mücadelesi" karşısındaki tutumunu eleştirdikten, evet eleştirdikten (!) sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Nasıl bu tutum sahiplerine rağmen bu savaş geliştirse bedelleri ne kadar ağır olursa olsun barışçıl, demokratik çözüm mücadelesi de gelişecektir. Ancak Partimiz sizlere rağmen bir çözümden yana değildir..."

"Bütün Devrimci, Demokratik ve Yurtsever güçleri ulusal imhaya karşı durmaya, Demokratik Cumhuriyet temelinde çözüme katkıda bulunmaya çağırıyoruz."

Başkanlık Konseyi, halkımızın deyişiyle "hem suçlu, hem güçlü" konumdadır. O, yalnızca Kürt halkını çıkmaz bir yola sürüklemeye kalkışmakla, böylelikle sözünü ettiği "ulusal imha" sürecinin gelişmesine katkıda bulunmakla kalmakta, daha da "ileri" gitmektedir. O, bu uğursuz girişime Türkiye komünist ve devrimci-demokratik hareketinin de onay vermesini istemekte, A. Öcalan'ın izinden giderek Türkiye komünist ve devrimci-demokratik hareketini "Türkler" ile "Kürtleri" barıştırıp birleştirecek (!) olan "Demokratik Cumhuriyet" projesine katılmaya çağırılmaktadır. Yani Konsey, komünist ve diğer devrimci güçlere ve Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerine devrim ve sosyalizm davasından vazgeçmelerini ve "kendi" burjuvazileriyle, yani TUSİAD'la, TİSK'le, TOBB'le, burjuva partileriyle, burjuva ordusu ve polisiyle vb. "barış" yapmalarını, sınıfsal işbirliği ve "toplumsal barış" yolunu izlemelerini önermektedir. Böylece o, A. Öcalan'ın yıllardır az çok üstü örtülü olarak savunduğu ve yakalanmasından sonra "derinleştirerek" bütünlüklü bir uzlaşma projesi noktasına getirdiği çizgiye hayli yaklaşmış olduğunu kanıtlamaktadır. Anımsanacağı üzere A. Öcalan, daha 1996'da, Türkiye'nin sorunlarının da "barışçı" yoldan çözümünü savunmaktaydı. O, Ağustos 1996'da, 15 Ağustos atılımının 12. yıldönümünde yaptığı bir konuşmada aynen şöyle diyordu:

"Başta ulusal sorun olmak üzere Türkiye'nin birçok ekonomik, demokratik, sosyal, kültürel sorunlarına barışçıl, siyasal çözümü öngör-

me istemimizi her zaman dile getirmemize rağmen, özel savaşın daha da geliştirilmiş biçimleriyle üzerimize gelinmesi... durumu söz konusudur.” (Serxwebun, Ağustos 1996, sayı: 176, s. 12)

Bu yolun bir çıkmaz olduğunun, PKK bakımından bir siyasal ve örgütsel intihar anlamına geleceğinin, Kürt halkını barışa ve demokrasiye kavuşturmak bir yana, onun acılar çekmesine devam edeceğinin altını çizmeliyiz. Gerçek kardeşlik, barış ve birlik ve gerçek demokrasi; Demirel’lerle ve onların temsil ettiği sınıf ve katmanlarla kucaklaşarak sağlanamaz. Gerçek kardeşlik, barış ve birlik ve gerçek demokrasi; söz konusu sınıfların iktidarının bir halk devrimiyle yıkılması ve onların mülksüzleştirilmesi ve onların devletinin yerine bir işçi-emekçi devletinin, yani sahte değil, gerçek bir demokratik cumhuriyetin kurulması ve giderek proletarya diktatörlüğü ve sosyalist devrim yoluna girilmesiyle sağlanabilir. Bu ise, ilk aşamada Türkiye bağlamında Kürt ulusal hareketini yöneten PKK ile Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketi içindeki gerçek devrimci güçlerin faşizmi, sömürgeciliği ve emperyalizmi yıkmayı ve bir halk iktidarını, yani gerçek bir demokratik cumhuriyeti kurmayı hedefleyen eylem birliği ve birleşik cephesinin kurulmasından ve bu cephenin Ortadoğu bağlamında da benzer bir eylem birliği ve birleşik cephe politikasıyla tamamlanmasından geçer.

A. Öcalan’ı bir yana koyacak olursak, yukarıdaki soruya açık yanıt vermeyi yeğleyenlerden birisinin Özgür Politika’nın yazarlarından Taylan Pir olduğu görülüyor. Pir, adı geçen gazetenin 28 Haziran 1999 tarihli sayısında yayımlanan “Demokratik Cumhuriyet” başlıklı yazısında Türklerin de Kürtlerin de “demokratik cumhuriyet”in çatısı altında özgür ve kardeşçe yaşayacağını söyledikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyor:

“Ama bana göre bundan daha önemli bir nokta var. O da şu; böylesi bir cumhuriyetle Demirel’den tutun bütün generallere, başbakan ve bakanlara kadar Türkiye’de herkesin devlet için olmaktan çıkartılabilmesi ve özgürleştirilmesidir. Bu çok önemlidir. Çünkü, en tepedekiler sokaktaki Kürt’ten ve Türk’ten daha çok devletin kulu, kölesidir. Yani bizleri kullar, köleler yönetiyor. Sokaktaki Türkler ve Kürtler kölenin kölesi.”

Görüldüğü gibi Kürt ulusal hareketinin genel havasını yansıtan ve tipik burjuva ve küçük burjuva ulusalcısı olan yazar, sınıf ayrımı yapmaksızın büyük burjuvasından yoksul köylüsüne ve proleterine kadar bütün Türkleri bir sepete, gene farklı sınıflardan bütün Kürtleri de bir başka sepete doldurmaktadır. Onun sivil toplumcu tezlerine göre, egemen sınıfların kendileri de içinde olmak üzere bütün Kürtler ve Türkler, soyut ve ne idüğü belirsiz bir devlet tarafından ezilmektedirler ve herhalde ona karşı savaşmalıdırlar! Lenin, 1903’te kaleme aldığı “Programımızda Ulusal Sorun” adlı yazısında şöyle diyordu:

“PSP (Polonya Sosyalist Partisi-bn), ulusal sorunun, ‘biz’ (Polonyalılar) ve ‘onlar’ (Ruslar, Almanlar, vb.) karşıtlığına öncelik verirler. Oysa sosyal-demokrat (komünist-bn), ‘biz’ proleterler ve ‘onlar’ burjuvazi karşıtlığına öncelik verir.” (Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları, s. 21) Ama keşke T.Pir’in günahı bundan ibaret olsaydı! “Sınıf ayrımcılığı”na karşı olduğu (!) anlaşılan yazar, A. Öcalan’ın “Demokratik Cumhuriyet” projesinin, yalnızca ezilen ve sömürülen yığınları değil, Türk egemen sınıflarını, yani Demirel’leri, generalleri, başbakanları ve bakanları da özgürleştireceğini, onları da “devletin kulu, kölesi” olmaktan kurtaracağını ileri sürüyor! “Devlet” dediği şeyin, metafiziksel bir varlık değil, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin temsilcisi olan bu bayların ta kendisi, onların toplamı olduğunu kavramamış olan yazarın, pusulasını iyice şaşırdığı anlaşılıyor. Ama T.Pir’in yaklaşımının uç ya da aşırı bir örnek olduğu düşünülmemelidir. Onun yaklaşımı, Türk ordusuna ve Genelkurmayı’na “demokrat”lık ve “ilerici”lik payesi veren, faşistler ve gericilerle birlikte “Demokratik Cumhuriyet” kurma masalları anlatan A. Öcalan’ın açıklamalarıyla ve giderek onun çizgisine yaklaşan Başkanlık Konseyi’nin yaklaşımıyla bütünüyle uyumludur.

Türklerle Kürtlerin kardeşliğinden sahte ve ikiyüzlü bir tarzda söz edenler sık sık 1919-23 yılları arasındaki ulusal kurtuluş savaşı döneminin Türk-Kürt ilişkilerini örnek göstermekte ve o dönem yaşama geçirilmiş olduğunu ileri sürdükleri “kardeşçe ilişki tarzının”, bugünün sorunlarının çözümünde esas alınabilecek bir referans

noktası olduğunu savunmaktadırlar. Egemen sınıflar, özellikle başları sıkıştığında, gerek “kendi” işçi sınıflarını ve halklarını ve gerekse ezilen ulusun halkını aldatmaya, onları, kendi bencil siyasal hedeflerine varmak için basamak yapmaya kalkışacak ve bu amaçla dostluk, kardeşlik ve birlik üzerine bir yığın demagoji yapacaklardır. Onlar, halkımızın o güzel deyişiyle “Köprüden geçene değin ayıya dayı denmesi gerektiğini” çok iyi bilmektedirler. M. Kemal ve ortaklarının Kürtlere karşı dostluk gösterileri yaptığı dönem de işte böyle bir dönemdi. Yani, Anadolu’nun emperyalistlerin ve Yunan burjuvazisinin işgali altında olduğu ve Türk burjuva ve toprak ağalarının, Türk işçi ve köylülerinin yanısıra, “kendi” ağaları ve beylerinin güdümünde olan Kürt köylülerine de kesinkes gereksinim duyduğu bir dönem. Bu dönem kapandıktan ve Anadolu’nun işgali ve sömürgeleştirilmesi tehlikesi geçtikten sonra kemalist burjuvazi Balkan, Ermeni ve Arap halklarına karşı uyguladığı politikanın bir benzerini Kürt halkı için de gündeme getirecekti. Ve öyle de oldu.

Buna benzer bir gelişme yakın tarihte de yaşandı. S. Demirel, 20 Ekim 1991 genel seçimlerinin ardından başbakanlık koltuğuna oturduktan sonra gittiği Diyarbakır’da, “Kürt kimliği diyoruz. Artık buna karşı çıkmak mümkün değil. Türkiye Kürt realitesini tanımak zorunda. Artık ‘Sen Kürt değilsin, Türksün, Orta Asya’dan beraber yola çıktık, dillerimiz yolda değişti’ falan diyemeyiz. Bu devleti beraber kurmuşuz. Osmanlı dağıldığında iki büyük kavim kalmış. Türkler ve Kürtler. Devletimiz üniter, azınlık yok. Hepimiz bu ülkenin sahibiyiz. Türkiye’de Kürtçe konuşan vatandaş da her şeyin sahibi” demişti. Ama söyleyene değil, söyletene bakmak gerek. Kürt ve Türk işçi sınıfı ve halklarının bu azgın düşmanına bu sözleri söyleten, Kürt halkının başarıyla gelişen gerilla savaşı ve serhıldanlarının yanısıra Türkiye işçi sınıfınının 1987’den sonra yükselen ve milyonları kucaklayan büyük kitle eylemleriydi.

Öte yandan, aşağıdaki pasajda M. Çayan’ın da bütünüyle doğru bir tarzda dile getirdiği gibi, kendi devrimci öncülerini tarafından yönetilmeyen, dolayısıyla “kendi” egemen sınıflarının denetiminde olan halkların gerici ya da emperyalist bir

güce karşı sözde ortak eylemi, sözde dayanışması, hiçbir biçimde halkların kardeşliği ve dayanışması olarak adlandırılmaz. Zayıf da olsa antiemperyalist ve ilerici bir karakter taşıyan Türk Kurtuluş Savaşı sırasında, Kürt beylerinin ve ağalarının kemalistleri desteklemesinin ve Kürt köylülerini kemalist burjuvazinin hizmetine koşmasının, -bazı yerel ve halk kaynaklı inisiyatifler bir yana konacak olursa- Kürt ve Türk halkları arasındaki kardeşliğin ve birliğin örneği olarak asla gösterilemeyeceği açıktır.

M. Çayan, “1965-1971 Türkiye’de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç” adlı makalesinde M. Belli’nin 1970 yılında yapılan bir toplantıdaki konuşmasından aşağıdaki pasajı aktarıyordu:

“Türkiye’de aşağı-yukarı dört milyon Kürt yaşıyor. Bu Kürt topluluğu ile, Türklerin kardeşliği tarihin sınavından geçmiştir. 19. yüzyıla kadar, Kürtler Osmanlı İmparatorluğu’nun doğu sınırlarını korudular (altını çizen M. Çayan)... 1880’den 1925 ½eyh Said isyanına kadar sözü edilecek bir Kürt isyanı olmadı. O dönem Osmanlı İmparatorluğu’nun dağıldığı, bölündüğü bir dönemdir. Milli toplulukların hemen hepsi isyan etti. Ermenisi, Rumu, Bulgarı, Arabı. Ama Kürtler isyan etmediler o çöküş döneminde (altını çizen M. Çayan).” O, M. Belli’nin bu tümcelerde dile getirdiği sosyal-şoven çizgisini eleştirirken şunları söyleyecekti:

“Bu lafları edenin Mihri Belli olduğunu bilmesen, Osmanlı Hanedanının son şehzadesinin konuştuğunu zannedersin. Daha milli şuurun uyanmadığı bir dönemde Kürtlerin feodal beylerinin emrinde Osmanlı İmparatorluğunun doğu sınırlarını korumasını; feodal beylerin baskısı altında uluslaşmamış iki halkın aynı sınırlar içinde yaşamasını, Birinci Dünya Savaşı’nda iki halkın bilinçsizce emperyalist güçlerden birinin ve hakim sınıfların kontrolünde omuz omuza cepheye sürülmelerini övgüye değer bir şeymiş, sanki iki halk hep ortak menfaatleri için savaşmışlar ve bu yüzden aralarında geleneksel bir dostluk doğmuş gibi göstermeye çalışmaktadır Mihri Belli. Artık işin bu kadarına da ne demeli, ‘deli saçması’ mı demeli bilemiyoruz?” (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi, Dava Dosyası, Yazılı Belgeler, s. 352)

Burada yıllardır gerek A. Öcalan'ın ve gerekse PKK'nin ve ona yakın duran kişi ve grupların dillerine pelesenk ettikleri, yozlaştırdıkları ve anlamını büyük ölçüde tersine çevirdikleri barış kavramı üzerinde de durmamız gerekiyor. Tutarlı devrimci ve enternasyonalistlerin her türlü barıştan yana olması, "nasıl ve ne pahasına olursa olsun barış" formülasyonunu savunmaları olanaksızdır. Tıpkı savaş gibi barış da politikanın devamı ve uzantısıdır. Onlar, nasıl haklı ve ilerici savaşlarla haksız ve gerici savaşlar arasında ilkesel bir ayrım yapıyorlarsa, barış için de benzer bir ayrımı yapmakla yükümlüdürler. İşçi sınıfının, diğer emekçilerin ve ezilen ulusların kendilerini ezen ve sömüren güçlere karşı koymamaları, yenilmeleri ya da boyun eğmeleri üzerine kurulan barış da bir barıştır. Ama bu, sözde bir barıştır; devrimci ve ilerici insanlığın istediği ve özlediği bir barış değildir. Osmanlı sultanlarının kılıçla hükmettikleri topraklarında, İngiliz sömürgecilerinin uzun süre boyunduruk altında tuttukları Hindistan'da, Fransız burjuvazisinin Paris Komünü'nün kanla bastırılmasının ardından Paris'te ve Fransa'da, Hitler kliğinin iktidarı ele geçirmesinden sonra Almanya'da, Türk gericiliğinin Dersim isyanının bastırılmasından sonra Türkiye Kürdistanı'nda, gene Türkiye'nin 1974 "Barış Harekatı"ndan sonra Kıbrıs'ta, NATO'nun geçtiğimiz aylarda Miloseviç kliğini teslim almasının ardından sonra Kosova ve Yugoslavya'da vb. empoze ettikleri "barış", yani emperyalist ve gerici savaşların uzantısı olan emperyalist ve gerici barışları alkışlayacak ve onaylayacak bir komünist, demokrat ya da antifaşist düşünülebilir mi? Devrimci ve ilerici insanlığın istediği, özlediği ve uğruna savaştığı barış, ancak barışın düşmanları olan emperyalizmin, faşizmin ve kapitalizmin yenilgisi üzerine kurulabilir. Demek ki, gerçek ve haklı barış, asla yalnızca savaşın ve silahlı çatışmanın durması ya da olmaması olarak anlaşılamaz. Bugün de, ABD başta olmak üzere emperyalist devletler tarafından desteklenen Türk egemen sınıflarının Kürt halkı üzerindeki ulusal boyunduruğu kırılmadıkça ya da devrimin darbeleri altında büyük ölçüde zayıflamadıkça, faşist diktatörlük yıkılmadıkça, Türkiye ve Kürdistan'da silahların susması asla

barış anlamına gelmeyecektir. Gerçek ve demokratik bir barış ile devrim arasında her zaman kopmaz bir bağ olmuştur. Savaş ve barış ile sınıf savaşımı, barış ile devrim, kalıcı barış ile proleter devrimi arasındaki bağları anlamayanlar ya da koparmaya, devrimsiz bir barışı pazarlamaya çalışanlar, başta Kürt halkı olmak üzere ezilen ve sömürülen yığınların cellatlarının, işkencecilerinin ve gardiyanlarının aklayıcıları adını hak edeceklerdir. PKK'nin bugüne kadar ezilen Kürt halkının ulusal kurtuluşu uğruna yürüttüğü gerilla savaşı da işte Lenin'in sözünü ettiği "haklılığı, ilericiliği ve zorunluluğu" asla reddedilemeyecek savaşlar kategorisine girmektedir. A. Öcalan'ın bugün bu devrimci mirası reddetmesi ve Başkanlık Konseyi'nin de onun peşinden sürüklenme eğiliminde olması, bu gerçeği zerrece değiştirmez. Böylesi bir yolun tutulması, ancak Kürt halkının kurtuluş kavgasını daha da zorlaştırır ve provokasyon edebiyatı yapmaya meraklı K. Burkay gibi kemikleşmiş reformistlerin asla hak etmedikleri bir meşruiyet zırhına bürünmelerine yardımcı olur.*

Öte yandan, A. Öcalan'ın ve onun izinden gidenlerin ötedenberi yapmakta olduğu barış çağrılarını yalnızca stratejik bakımdan yanlış olmakla kalmamakta, yıllardır ve günümüz koşullarında taktiksel bakımdan da gerici bir nitelik taşımakta ve Kürt halkının ulusal kurtuluş savaşımına zarar vermektedir. Bunun yaşanan gerçeklikle taban tabana karşıt olduğu da kanıtlanmış bulunuyor. Her siyasal ya da taktiksel önerinin doğruluğunun ya da yanlışlığının biricik kriteri, şaşmaz hakemi gerçek yaşamdır. Türk egemen sınıfları PKK'nin yıllardır yaptığı bu ateşkes ve barış girişimlerine herhangi bir olumlu yanıt vermemiş, tam tersine bu abartılı ve ölçsüz barış çağrılarını -kendilerince haklı olarak- A. Öcalan başta olmak üzere, PKK önderliğinin savaşma kararlılığında bir zayıflama, onlardaki savaş yorgunluğunun artışı olarak algılamışlardır. Bu ise, onların generallerinin ve polis şeflerinin özgüvenlerini arttırmış, onları daha küstah, daha saldırgan kılmış ve dolayısıyla barış ve hatta ateşkes olasılığını daha da azaltmıştır. Dünya proletaryası ve halklarının deneyimleri, saldırgan gerici, faşist ve emperyalist güçlere karşı izlenen yatıştırma ve ödün verme politikasının barış olasılığını güçlen-

dirmek bir yana, tam tersi yönde etki yaptığını, onların saldırganlığını daha da arttırdığını pek çok kez kanıtlamıştır. Bunun belki de en iyi bilinen ve klasik sayılabilecek örneği, İkinci Dünya Savaşı'na giden yolda İngiltere ve Fransa başta olmak üzere bir dizi Avrupa devletinin ve ABD'nin, Hitler Almanyası'na, faşist İtalya'ya ve Japon militarizmine karşı izledikleri yatıştırma ve ödün verme politikası ve onun trajik sonuçlarıdır.

Doğru taktikler ve onlardan türeyen istemler ve sloganlar, hayaller ve özlemler üzerine değil, sınıflar ve siyasal partiler arasındaki ilişkilerin doğru ve bilimsel analizi üzerine kurulduklarında bir anlam ve değer taşıyabilirler. O yüzden ki Lenin, “‘Sol’ Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı” adlı ölümsüz yapıtında, “Taktikler, belirli bir devlet içindeki (komşu devletler ve tüm devletlerdeki, yani dünya ölçeğindeki) bütün sınıf güçlerinin soğukkanlı ve eksiksiz bir objektif kestiriminin yanısıra, devrimci hareketlerin deneyimlerinin kestirimine de dayandırılmalıdır” (Selected Works, Cilt. 10, s. 104-05) diyordu.

Peki, A. Öcalan'ın izinden giderek kulakları sağır eden bir barış senfonisi sunmakta olan Başkanlık Konseyi'nin beklentileri gerçek yaşamla ne denli uyum içindedir? Bu sorunun yanıtını verebilmek için, yukarıdaki Leninist yaklaşımdan yola çıkarak olgulara ve yaşanan pratiğe bakmamız gerekecek. Komünist, devrimci-demokratik ve ulusal kurtuluşçu akımların bazı durumlarda, yani güç ilişkilerinin elverdiği koşullarda soluklanmak, güç biriktirmek, düşmanı geçici bağlaşıklarından koparmak, onun yedeklerini zayıflatmak ve manevra yapmak amacıyla geçici ateşkes çağrısında bulunmaları peşin olarak reddedilemez elbet. Ancak, PKK'nin 1993'den bu yana gündeme getirdiği ateşkes ve barış çağrılarını taktiksel amaçlarla yapmadığı açıktır. Bu, gerek onun pratikte izlediği rotadan ve gerekse A. Öcalan'ın -15 ½ubat 1999'dan önce ve sonra yaptığı- açıklamalardan ve PKK'nin bir dizi kongre ve konferans belgelerinden görülebilir.** Yani sözkonusu olan, yıllar öncesine uzanan stratejik bir reformizm, Türk egemen sınıflarıyla ve emperyalizmle stratejik uzlaşma arayışı yöneldir.

Düşmana gelince o, Özal kliğinin yalpalamalarının aşıldığı ve 1993 konsepti denen topyekün savaş uygulamasının gündeme sokulduğu tarihten bu yana, hatta o zaman bile herhangi bir uzlaşmaya yanaşmamıştır. PKK'nin 1993'den bu yana ilan ettiği tek yanlı üç ateşkes ve yaptığı diğer bir dizi barış ve ateşkes çağrısına yanıt vermeyen Türk egemen sınıflarının, ulusal hareketin daha zayıf bir konumda olduğu bugünkü koşullarda böylesi bir sözde barışı kabul edeceklerini ummak, hayal etmek öngörüsüzlüğün doruğu ve tasfiyeci pasifizmin bir örneği olacaktır. 28 ½ubat 1997 sonrasında, siyasal İslam'dan kaynaklanan burjuva alternatifi de –en azından şimdilik– giderek etkisizleştiren ve egemen sınıfların siyasal birliğini sağlamış gözükten Genelkurmay'ın, Kürt ulusal hareketiyle herhangi bir pazarlığa girmesi olasılığı, halihazırda ve yakın gelecekte hemen hemen sıfıra eşdeğerdir. Onların, konumlarının görece güçsüz ve savunulması zor olduğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti konusunda bile 25 yıldır herhangi bir ödün vermeye yanaşmazken, konumlarının daha güçlü olduğu Kürt sorununda herhangi bir ödün vermesini beklemek, PKK yöneticilerinin sık sık yaptıkları gibi bir kez daha kendi subjektif hayallerini katı gerçeğin yerine geçirmektir. Demek ki, bugün Kürt politikasında Türk egemen sınıflarının ve -onunla Güney Kürdistan'ın statüsüne ilişkin ikincil farklılıklar dışında benzer konumda bulunan- ABD emperyalizminin politikası, PKK ile ateşkes ve yarım yamalak bir barışa, olabilecek en uzak noktada bulunuyor. Onlar, Suriye'deki üssünü ortadan kaldırdıkları, Avrupa'daki desteğini zayıflattıkları, askeri olarak belirli ölçülerde denetim altına aldıkları ve Başkanını ele geçirerek karşısında taktiksel ve psikolojik bir üstünlük kazandıkları PKK'yle hiçbir pazarlığa girmemek ve onu bütünüyle ezmek yolundan yürüyorlar. Onlar zayıflatıklarını düşündükleri rakiplerini (PKK) soluklanma ve ayağa kalkma fırsatını vermeyi değil, tümüyle nakavt etmeyi amaçlıyorlar. Bu bakımdan, Başkanlık Konseyi'nin, ateşkes, Türkiye'de işbirlikçi-tekelci burjuvaziyle “kardeşlik, barış ve birlik” ve sözde ortak demokratik cumhuriyet ve Ortadoğu'da ABD'nin “çözüm” ve “istikrar” planlarına bir vida ya da dişli düzeyinde katılım türünden reformist olarak bile nitelenemeyecek

taktiksel önermeleri, burjuva siyasal bir bakış açısından da gerçekçi değildirler. Emperyalistler ve Türk gerici, bütünüyle reforme olması halinde bile, devrimci bir geçmişe sahip olması nedeniyle PKK'yle ya da onun gölgesi olan bir örgütle değil, Barzani ve Talabani klikleri gibi sınanmış uşak ve işbirlikçileriyle iş tutmayı yeğleyeceklerdir. İşte bu yüzdendir ki, salt pragmatist açıdan da böylesi taktiksel önermeler gerçekçi değildirler ve varolan siyasal durumla kesinlikle bağdaşmamaktadırlar. Demek ki, komünist ve devrimci-demokratik güçleri dogmatizmle eleştiren ve kendi güncel politika yapma yetenekleriyle (!) övünüp duran PKK yöneticilerinin, ne yazık ki bu konuda da yanıldıkları görülüyor. Onlar, günümüz konjonktürünün, Kürt halkıyla düşmanları arasında en sefil bir uzlaşmaya bile elvermediğini anlayamamakta, dolayısıyla “kardeşlik, barış ve birlik” konusundaki sonu gelmez çağrılarıyla kendilerine ve ne yazık ki kendileriyle birlikte Kürt halkına da gittikçe daha fazla zarar vermektedirler.

Sözün özü, PKK ve onun Başkanlık Konseyi yalnızca iki seçenikle karşı karşıyadır: Ulusal-devrimci bir çizgide yürümeye ve uzun erimli bir direnişe hazırlanmak ya da düzen içinde erimek. Üçüncü bir seçenek yoktur. Başkanlık Konseyi hiç değilse, Güney Lübnan ve Kolombiya örneklerinden gereken sonuçları çıkarmayı başarmalıdır. Eğer dünyanın en güçlü ve motivasyon ve teknik düzeyi en yüksek ordularından birine sahip olan İsrail, son seçimlerde temel kampanya sloganı, Güney Lübnan'daki “güvenlik şeridi”nden çekilmek, Hizbullah'la bir ateşkes yapmak olan genelkurmay başkanı eskisi bir başbakanı (Ehud Barak) göreve getirmişse ve Siyonist burjuvazinin geniş kesimleri de aynı eğilimi benimsemişlerse, bunun altında yatan, Hizbullah'ın yıllardır bükülmez bir iradeyle sürdürdüğü dişediş ve inatçı gerilla savaşının İsrail ordusuna giderek tırmanan askeri kayıplar verdirmesidir. Eğer Kolombiya'da muhafazakar devlet başkanı Pastrana, gerilla savaşının bütün yoğunluğuyla sürmesine rağmen FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri) ve ELN (Ulusal Kurtuluş Ordusu) gibi gerilla örgütleriyle “barış” yapmakta diretiyorsa, bunun altında yatan, burjuva kaynaklarına göre bile ülkenin yüzde kırkıdan faz-

lasını denetimleri altında tutan ve geçtiğimiz günlerde eylemlerini başkent Bogota yakınlarına kadar genişleten gerilla örgütlerinin gücü ve kararlılığıdır. Demek ki, ister gerici ve devrimci güçler arasında olsun, isterse farklı gerici kuvvetler arasında olsun ateşkes ve barış, hiçbir zaman rakibine, muhatabına yalvarmakla, ondan ateşkes ve barış dilenmekle değil, tam tersine güçlü bir mevziden pazarlık yapmakla, yapabilmekle, güçlü, kararlı ve özgüvenli olmakla olanaklıdır. Kaldı ki, düşmanın son haftalarda ve aylardaki pratiğini ortaya koyan ve Özgür Politika gazetesinden aktardığımız aşağıdaki haber özetleri bile durumun anlaşılması için yeter. Düşmanın ne yaptığını ve ne yapacağını tasfiyeciler teorik analiz ve siyasal değerlendirmeden çok daha iyi anlatan bu haber özetleri, yaşamın en iyi öğretmeni olduğunu da gösteriyor:

“Bursa’da kaldıkları otelde önceki akşam saldırıya uğrayan ve can güvenlikleri olmadığı için dünkü duruşmaya katılmayan PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan’ın avukatları kendilerine yapılan saldırıların planlı ve organize olduğunu belirttiler.” (4 Haziran 1999)

“İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı Akın Birdal, daha önce hakkında verilmiş hapis cezalarından dolayı Ankara Merkez Kapalı Cezaevine konuldu.” (4 Haziran 1999)

“İşkence mağdurlarına tedavi hizmeti veren Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Amed Temsilcisi Av. Sezgin Tanrıku, bölge olarak tanımlamak zorunda kaldığı Kuzey Kürdistan’da gözaltında işkencenin tüm hızıyla devam ettiğini belirterek, kendilerine çok sayıda başvuru yapıldığını söyledi.” (4 Haziran 1999)

“Almanya hükümeti, Türkiye’nin gazetemiz Özgür Politika’yı birçok kez ihbar ederek kapatılmasını istediğini doğruladı.” (9 Haziran 1999)

“Türk Dışişleri Bakanlığı, Fransa’da Grenoble belediyesi tarafından açılan Ermeni soykırımını anıtını hazmedemedi. Osmanlı devletinin 1915’ten itibaren 1.5 milyon Ermeni, Asuri-Süryani’yi katletmesini kabullenmeyen Türkiye, söz konusu anıtın Türkiye-Fransa ilişkilerini bozmayı hedeflediğini iddia etti.” (9 Haziran 1999)

“Dersim’in Mazgirt ilçesine bağlı Germisi (Bulgurcular) köyünü 5 Haziran’da basan Türk devlet güçleri, Kaya Yıldırım adındaki köylüyü PKK’ye yardım ettiği gerekçesiyle ağaca bağlayarak kurşuna dizdi.” (9 Haziran 1999)

“PKK Genel Başkanı A. Öcalan’ın Asrın Davası’nda önerdiği barış ve demokratik çözüm çabalarına ve ARGK Askeri Konseyi’nin Öcalan’ın açıklamaları temelinde hareket edeceklerini belirtmesine rağmen Türk ordu güçlerinin Kürdistan’da başlattığı askeri hareketler devam ediyor.” (9 Haziran 1999)

“Türk ordusunun Dersim Eyaletine yönelik başlattığı askeri hareketlerin yer yer devam ettiği bildirilirken, Haziran’ın ilk haftasında ARGK gerillaları ile Türk ordu güçleri arasında çıkan çatışmalarda 18 askerin öldüğü öğrenildi. Hakkarî’nin Yüksekova ile ½emdinli ilçeleri kırsal alanındaki çatışmalarda 2 asker öldü.” (13 Haziran 1999)

“Maraş’ın Pazarcık ilçesi Tilkiler köyü mevkiinde 10 Haziran günü ARGK gerillaları ile Türk ordu birlikleri arasında çıkan ve 1 askerin öldüğü, 2 askerin de yaralandığı çatışmanın ardından bölgede başlatılan operasyonun devam ettiği bildirildi.” (13 Haziran 1999)

“Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu, Mayıs ayı insan hakları raporunu açıkladı. Sivil toplum örgütlerine yönelik baskıların arttığına işaret eden Ensaroğlu, örgütlenme önündeki engellerin devam ettiğini söyledi. Ensaroğlu, ‘... Hala köyler basılmakta, abluka altına alınmakta, boşaltılmakta, evler ateşe verilmekte, insanlar kaybedilmektedir’ diye konuştu.” (17 Haziran 1999)

“Türk devletinin sendikacılar ve demokratlar üzerindeki sindirme politikaları artarak devam ediyor. Türkiye Deri-İş Sendikası Tuzla ½ube Sekreteri Hasan Sonkaya 15 Haziran günü gözaltına alındı. Aynı gün savcılığa çıkartılan Sonkaya tutuklanarak Kartal F Tipi Cezaevine gönderildi.” (17 Haziran 1999)

“Türk ordu birlikleri Van’ın Başkale ile Gürpınar ilçeleri arasındaki kırsal alanı kapsayan bir operasyon gerçekleştirdi. ARGK gerillalarının, operasyonları pusu eylemleriyle karşılaşması

sonucu ilk belirlemelere göre 9 asker öldü, 11 asker de yaralandı.” (17 Haziran 1999)

“KESK, maaş zamları önerisine karşı dün ‘bordro yakma eylemi’ gerçekleştirdi. Antep’te, KESK’e bağlı memurların, maaş artışı önerisine karşı düzenlemek istediği eyleme polis saldırdı. 6’sı sendika şube başkanı olmak üzere 34 kişi gözaltına alındı. Mersin’de düzenlenen ‘bordro yakma eylemi’ne, izinsiz olduğu gerekçesiyle saldıran polis, KESK Genel Başkanı Siyami Erdem ve 20 kişiyi gözaltına aldı.” (17 Haziran 1999)

“Nazilli E Tipi Cezaevi’nde, cezaevi idaresinin provokatif amaçlı saldırılarda bulunduğunu belirten PKK’li savaş esirleri, üzerlerindeki yıldırma, sindirme politikalarına hız verildiğini bildirdi.” (20 Haziran 1999)

“Çiğli Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan İnteks Tekstil fabrikasından işten çıkarılan işçiler önceki akşam silahlı saldırıya uğradı; saldırı sonucu 1 işçi ağır yaralandı.” (20 Haziran 1999)

“Mardin’in Nusaybin ilçesi Duruca nahiyesi yakınlarında başlatılan harekatta çatışma çıktı... 17 Haziran günü çıkan çatışmada, ilk belirlemelere göre 3 Türk askeri öldü, 2 asker de yaralandı. Çatışmalarda 1 ARGK gerillasının da yaşamını yitirdiği bildirildi.” (20 Haziran 1999)

“Maraş’ın Pazarcık ilçesine bağlı Tilkiler köyü Çerdigen mezarı yakınlarındaki Fıstıkçılar mevkiinde bulunan 15 bağ evi, içindeki eşyalarla birlikte ateşe verildi. İHD’ye başvuran İbrahim Alpdoğan adlı köylü açıkta kaldıklarını bildirdi.” (20 Haziran 1999)

“Maraş’ın Pazarcık ilçesinde 9 Haziran’da 5 köye yapılan operasyonda gözaltına alınan 49 kişiden 33’ü tutuklanarak Maraş Cezaevi’ne gönderilirken, serbest bırakılanlardan Bilal İper, gözaltı sırasında Türk askerlerinin kendisine dışkı yedirdiklerini belirtti.” (24 Haziran 1999)

“Muş’un Varto ilçesine bağlı köylerde Türk ordu güçleri tarafından sürdürülen askeri hareketlerde 30’un üzerinde köylünün gözaltına alındığı belirtildi.” (24 Haziran 1999)

“Malatya’da İnönü Üniversitesi’nde uygulanan Kılık-Kıyafet Genelgesi’ni protesto için

yapılan gösterilere katılan 43'ü tutuklu 75 kişinin yargılanmasına başlandı... Savcı, yargılanan kişilerden 51'inin 'demokratik laik cumhuriyete karşı Anayasayı ve mevcut anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak' suçundan, TCK'nun 146. maddesinin 2. ve 3. bentlerine göre idamla cezalandırılmasını talep etti." (24 Haziran 1999)

"Adana'da gözaltında olduğu kabul edilen, ancak 'Dört Yol kırsalında mayına bastı' denilerek cesedi ailesine teslim edilen Rasim Kayra'nın annesi Zeynep Kayra, oğlunun açıkça infaz edildiğini belirtti." (30 Haziran 1999)

"ARGK gerillaları tarafından 22 Haziran tarihinde Dersim'in Ovacık ilçesine yönelik gerçekleştirilen, bir polisin ölümü ile bir polisin yaralanması ile sonuçlanan çatışmadan sonra siviller üzerinde yoğunlaştırılan baskılar sürüyor." (30 Haziran 1999)

"Amed'in Lice ilçesine bağlı köy ve mezralardaki köylülere, Haziran ayının gıda alım fişleri, ikinci bir emre kadar verilmeyeceği bildirildi. Ambargo nedeni ile stokları tükenen köylülerin Amed'den getirdikleri gıda maddelerine de el konuldu... Bu arada Bingöl'ün Yayladere ilçesine bağlı Hasköy, Cönek, Maran, ½ıxan, Anzeving, Avtariç ve Zeyneli köyleri ile Elazığ'ın Karakoçan ilçesine bağlı 40 köye yönelik Haziran ayı başında uygulamaya konulan gıda ambargosunun, köy sakinlerini açlıkla karşı karşıya getirdiği bildirildi." (30 Haziran 1999)

"PKK Genel Başkanı A. Öcalan'a verilen idam cezasından sonra Kuzey ve Güney Kürdistan'daki çatışmalar arttı. Çatışmalarda 22 asker öldü, 3 gerilla yaşamını yitirdi." (4 Temmuz 1999)

"Amed'in Hani ilçesine bağlı Huri köyü Türk ordu birlikleri tarafından boşaltıldı. Uzunlar köyüne düzenlenen baskında ise köylüler dayaktan geçirildi. Siirt'in Eruh ilçesine bağlı ve daha önce boşaltılan üç köy de ateşe verildi." (4 Temmuz 1999)

"ARGK gerillalarının gerçekleştirdiği eylemden sonra Türk devlet güçleri ilçede gözaltı furyası başlattı. Aralarında HADEP'lilerin de bulunduğu 67 kişi gözaltına alındı." (4 Temmuz 1999)

"Türk Kara Kuvvetleri'nin ABD'den tedarik edilmesi planlanan 50 adet S-70 Blackhawk (Karaşahin) tipi genel maksat helikopterlerden ilk 10'unu resmen teslim aldığı bildirildi." (4 Temmuz 1999)

"Türk ordu güçlerinin Kürdistan'da sivil halka yönelik başlattığı şiddet her geçen gün tırmandırılırken, ½ırnak'ın İdil ilçesinde 11 yaşındaki bir çocuğun kafası taşla ezilerek öldürüldü. Amed'in Lice ilçesine bağlı köylerde ormanlık alanlar, ekinler, bağ bahçeler askerlerce ateşe verildi. Erzurum'un Çat ilçesine bağlı Karabey köyüne baskın düzenleyen Türk askerleri ise 10 evi ve ahırını içindeki eşyalar ve hayvanlarla birlikte yaktı." (7 Temmuz 1999)

"Siirt'in Ziyaret beldesine bağlı Mizzi ve Kox köylerine gerilla kılığında giden özel tim elemanları halktan zorla 1 milyar lira para topladı. Ardından köye baskın düzenleyen askerler köylüleri PKK'ye yardım etmekle suçladılar." (7 Temmuz 1999)

"Türk ordusuna bağlı askeri birliklerin 2 Temmuz günü Güney Kürdistan'a yönelik başlattığı askeri hareket devam ediyor. Harekatın Haftanın alanında yoğunlaştığı bildirildi." (7 Temmuz 1999)

"Çankırı Valisi Ayhan Çevik'e yapılan bombalı saldırının faileri oldukları iddiasıyla, tutuklanarak Eskişehir Özel Tıp Cezaevi'ne konulan Kemal Ertürk ve Bülent Ertürk'ün başlattığı açlık grevinin ölüm sınırına geldiği bildirildi. Av. Filiz Kalaycı, Kemal Ertürk'ün açlık grevinin 51., Bülent Ertürk'ün ise 44. gününde olduğunu ve tüm girişimlerinin sonuçsuz kaldığını açıkladı." (7 Temmuz 1999)

"Adana'da jandarmalar tarafından hırsızlık yaptıkları iddiasıyla geçen hafta gözaltına alınan Bitlis'in Hizan ilçesi nüfusuna kayıtlı H.S. (13) ve Van nüfusuna kayıtlı olan M. A. D.'nin işkenceye maruz kaldıkları belirtildi." (16 Temmuz 1999)

"Kuzey ve Güney Kürdistan'da Türk ordusunun aralıksız olarak sürdürdüğü operasyonlarda çıkan çatışmalarda 17 asker ve 13 PDK'lı öldü." (16 Temmuz 1999)

"Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde (GATA) askerlik yaparken 12 Temmuz

Pazar gecesi intihar ettiği iddia edilen 24 yaşındaki Süleyman Aksoy'un babası Ali Aksoy, oğlunun ölümünün şüpheli olduğunu belirterek yetkililerin bir an önce açıklama yapmasını istedi." (16 Temmuz 1999)

"Almanya'da siyasi sığınma hakkına sahip ERNK Avrupa Örgütü üyesi Cevat Soysal'ın seyahat için gittiği Moldova'da Türk devletine teslim edilmesi, Türk devletinden kaçarak Avrupa'ya sığınan Kürdistanlıların can güvenliğini gündeme getirdi." (23 Temmuz 1999)

"1/2emdinli Karakolu'nda 18 Temmuz günü ARGK gerillalarının pusu kurması sonucu çıkan çatışmada 2'si özel hareket timi elemanı 6 askerin ölmesinden sonra askerler, Altınsu köylülerine saldırdı. Birçok köylünün yaralandığı saldırıya tepki gösteren 1/2emdinli halkı ayağa kalktı..."

"Köylülerin İlçe Jandarma Karakoluna götürülmesinden sonra, Altınsu, İncesu ve Dereboyu köylüleri toplanarak ilçeye doğru yürüyüşe geçti. İlçe girişindeki karakolda durdurulan köylülerin ilçe merkezine girişlerine izin verilmeyince, ilçe halkı da toplanarak destek amacıyla karakola yürüdü." (23 Temmuz 1999)

"Mardin Belediye Başkanı Abdülkadir Tutaşı'nın adamları önceki gün saat 22:00 sıralarında polis desteğinde grev çadırına baskın düzenledi." (23 Temmuz 1999)

"Kızıltepe'de 20 Haziran günü kaymakamlık binasına ARGK gerillaları tarafından düzenlenen saldırı ardından, polisin ilçe sakinleri üzerinde uyguladığı baskı devam ediyor." (23 Temmuz 1999)

"Özgür Bakış gazetesinin Batman bürosuna sivil polisler 20 Temmuz günü saat 15:30 ile 17:30'da iki kere baskın düzenledi. Baskında... polisler büro temsilcimiz Narin Adsan, muhabirler Salih Erol, Kemal 1/2ahin, Hüseyin Gündüz ile çalışanlar Selim İmret, Filiz Yürek ile Reşat Tunç ve büroda misafir olarak bulunan Melik İl Behmandoğu'yu gözaltına aldılar. (23 Temmuz 1999)

"Amed'in Dicle ilçesine bağlı Keferberi (Baltacı) köyüne 19 Temmuz günü askerler tarafından baskın düzenlendi. Evlerde arama yapan askerler, eşyaları dağıtırken, gıda maddelerini de tahrip etti. Samanlıkları ateşe veren askerler, koruculuk dayattıkları köylüleri meydanda toplararak sıra dayacağından geçirdi." (23 Temmuz 1999)

"Eruh ilçesi kırsalında 7 Temmuz'dan bu yana aralıklarla yapılan hareketlerde ormanlık alanlar ateşe veriliyor. 7 Temmuz günü Paris (Üzümlük) köyü ile daha önce boşaltılan Qalender, Kanika köyleri ile çevredeki bağ, bahçe ve ormanlık alanları ateşe veren askerler, 9 Temmuz günü de Çirav dağındaki ormanlık alanlar ile daha önce boşaltılan Torik köyü çevresindeki meyve ağaçlarını ateşe verdi.

"21 Temmuz günü yine bölgede hareket başlatan askerler geri kalan ormanlık alanları da ateşe verdi. Otların kurduğu bir zamanda kırsal alandaki ormanlık alanların ateşe verilmesiyle, yangın tüm bölgeyi etkisi altına aldı. Yangın, Eruh ilçe merkezi ile Siirt arasında yer alan tüm bölgeyi etkisi altına alırken, askerler daha önce boşaltılan Hedid (Demirören), Bareşa, Ginyanis (Yeşilören), Torik, Rexene (Kavaközü), Üfaça, Taşiki, 1/2erika, Banekuxi, Gundidera, Daramile, Mizgeft ve Memira köylerindeki boş evleri de ateşe verdi." (26 Temmuz 1999)

"İHD Antep 1/2ubesi, Antep Valiliğinin yazılı emriyle, gerekçesiz olarak üç ay süreyle kapatıldı." (26 Temmuz 1999)

"Batman'ın Kozluk ilçesi Bekirhan beldesine bağlı Yanıkaya Jandarma Karakolu, bölgesinde bulunan 19 köye baskın düzenleyerek, köylülerin traktör ruhsatlarını topladı. Köylülere, karakola 6 ile 36 milyon lira arasında bağışta bulunmaları durumunda ruhsatlarının verileceği söylendi." (26 Temmuz 1999)

"Peki, bu koşullarda, Türk egemen sınıflarını ve emperyalist destekçilerini teşhir etmek ve yalıtılmak amacıyla devrimci bir barış kampanyası açmak, gerekli ve doğru mudur? Evet, bu teorik olarak gerekli ve doğrudur.

a) Barışın gerçek düşmanı ve Kürt halkına ve Türkiye ve Kürdistan'daki komünist, devrimci ve ilerici güçlere karşı yürütülen kirli savaşın sorumlusu olan Türk faşizmini ve ABD emperyalizmini hedef almak, onlardan hesap sormak,

b) Kürt ve Türk işçi sınıfı ve halkının bilincini yozlaştırmamak ve onların zihinlerinde emperyalist burjuvaziye ve onun bağlaşıklarına ilişkin reformist yanılsamalar yaratmamak ve bu

güçlerden medet umma anlayışını mahkum etmek,

c) Kürt halkının devrim yapma ve ayrı devlet kurma hakkına ve ulusal hareketin öncüsü PKK'nin yürütmekte olduğu gerilla savaşına karşı çıkmamak, bu hakların meşruiyetini asla tartışma ve pazarlık konusu yapmamak,

d) Kürt ve Türk işçi sınıfının ve emekçilerinin ve onların gerçek dostları olan komünist, devrimci ve antifaşist güçlerin ülke ve bölge ölçeğinde eylem ve cephe birliğini esas almak kaydıyla böyle bir kampanya açmak gerekli ve doğrudur. Ne var ki, PKK ve onun Başkanlık Konseyi'nin yukarıda da çözümlediğimiz halihazırdaki siyasal konumu ve çizgisi, ERNK ve PKDW'nin politika yapma tarzı ve yönelimleri dikkate alındığında, Kürt ulusal hareketinin ve onun kurumlarının böylesi bir devrimci barış kampanyası içinde yer almalarını beklemek, hiç de gerçekçi olmayacaktır. Sorunun asıl taraflarından birisi olan Kürt ulusal hareketinin ve onun kurumlarının içinde yer almadığı bir kampanyanın başarılı olamayacağı dikkate alındığında, böylesi bir devrimci barış taktiğini yaşama geçirme şansı, bugün için zayıftır. Ama bundan barış istemini yükseltmeyeceğimiz, demokratik bir barış hareketini geliştirmeye çalışmayacağımız sonucu çıkarılamaz.

Özgür Politika'nın 7 Temmuz 1999 tarihli sayısında A. Öcalan'ın "Türk devlet yetkililerine iletmek üzere Cezaevi Yönetimi'ne verdiği" ve "kamuoyunda tartışıl"makta olduğu belirtilen bir mektubun bazı bölümleri yayımlandı. Başkanlık Konseyi'nin bakış açısını ve taktiksel yaklaşımını giderek daha fazla yönlendirdiği izlenimini veren A. Öcalan söz konusu belgesinde şöyle diyordu:

"Yapabileceğim, gücüm oranında özellikle PKK'den kaynaklanan amacı çoktan aşan ve çok büyük dış güce, kişiye çıkar aracı haline gelen bu gidişe dur demektir. ½una çok eminim, bazıları çok iyi niyetli de olsa, bu duruma düşmekten kurtulamıyorlar. Taraftar kitle ve örgüt yapılarımız için bunu önemle belirtmeliyim. Bazıları da benim durumumu örgüt içinde ve dışında gerçekten ister farkında olsun ister olmasın sahte bir

yaşam aracına dönüştürmüştü. Bu durum ülke içinde çok daha tehlikeli bir etken rolünü oynuyor. Tam bir hastalık halinde bir yaşam aracına, politikasına dönüştürülmüş ve her geçen gün etkisini arttırıyor. Devlet seviyesinde dış güçlerin bunu kullanmaları daha tehlikeli ve iş hızla o kulvara doğru da yuvarlanıyor... Neredeyse kardeşlik çatışması diyebileceğimiz bu çatışmayı derinleştirmek, duygulara boğmak, etkisini uzun geleceğe yaymak en büyük cehalet kadar gaflet ve hatta ihanettir...

"Umut ve beklentim mahkemeden sonra devletin -illa beni veya PKK'yi resmen muhatap kabul etsin demiyorum- uygun bir yöntemle gerçekten tüm sorunların kilidi haline gelmiş bu silahlı çatışmayı kalıcı olarak sona erdirmek için, duyarlı, bilimsel ve durumumuzu bütün boyutlarıyla gözönüne alan bir planlamayla gündemleştirmesi ve payıma düşen görevleri belirlemesidir. ½u anda etkileme gücümüz sona erdirmeye uygundur. Uzun sürmesi kontrolü kaybettirebilir. Çünkü çok çıkar ve güç üzerinde oynuyor... Irak, K. Irak her şeyden önce Türkiye'nin zayıf karın bölgesidir. Darbe er veya geç oradan vurulmaya çalışılacaktır... İşbirlikçi Kürt oluşumu ne kadar Türkiye'nin denetiminde de olsa bu haliyle er veya geç Türkiye'nin aleyhinde en önemli rolü oynayacaktır. Çünkü kullanılmaya çok müsaittir. Bu oluşumun bu biçimiyle doksanlar sonrasında oluşumu; dünya dengeleri içinde Sovyetler'in çözüldüğünden sonra Türkiye'nin kaçınılmaz olarak yükselecek konumunu, bölgedeki etkinliğini frenlemek, hatta kendine bağlamak için çok yönlü geliştirildiğinden kuşku duymamak gerekir... Bana göre özellikle son 10 yıldır takip edilen ve giderek adeta bir strateji haline getirilen nokta Türkiye'yi PKK ile, daha sonra benimle yoğun uğraştırıp alttan alta daha kalıcı alt yapıyı başta bir işbirlikçi Kürt oluşumu sağlayıp, böylece birinci aşamaya ulaştıktan sonra ikinci aşamaya açık oynamak olacaktır... Bu aşamada Türkiye'nin çok aleyhine gelişmesi kaçınılmaz olan olaylara, bu oluşumun kendisine Türkiye müdahale ettikçe bu sefer Irak'ın, Yugoslavya'nın ve benzer birçok yerin başına gelen Türkiye'nin başına gelecektir. Yine bana göre birinci tamamlanmak üzere. Bunda şüphesiz PKK ve beni görünür hedef olarak kullanmak ve Türkiye'nin

özellikle 1993'lerden beri kilitlemesi önemli bir rol oynadı. Olan da şimdiden bu demin söylediğim tüm stratejik güçler daha şimdiden kendi Kürdünü, oluşumunu yaratmış, hatta benim dışımda temel güç olarak PKK'yi de parselleme planlarını hazırlamışlardır..." (Ö. Politika, 7 Temmuz 1999, abç)

Aslında herhangi bir yorumu gerektirmeyecek olan bu uzlaşma bildirgesinin A. Öcalan'ın duruşma sırasında ve savunmasındaki tutumunun bir devamı olmasının ötesinde bir anlamı yok gibi gözüküyor. Türk egemen sınıflarını ellerini çabuk tutmaya çağıran tümceler başka türlü yorumlanamaz.*** Evet, bu çıkmaz yola ve teslimiyete karşı çıkmanın ve PKK'yi az çok tutarlı ulusal devrimci savaşım çizgisine kararlı bir tarzda oturtmanın zamanıdır. Esas itibarıyla sağlıklı olan beden mikrobu, yani teslimiyetçi ve tasfiyeciliği eğilimi dışarı atmak için verdiği savaşım yorgun düşecek, ama mikroptan ve onun yol açtığı hastalıktan kurtulduğunda her bakımdan daha da güçlenmiş olacaktır. Burada Başkanlık Konseyi'ne ve tüm PKK kadrolarına son derece önemli bir görev düşüyor. PKK'nın ulusal-devrimci geçmişine ve Kürt halkının devrimci mirasına titizlik ve kıskançlıkla sahip çıkmak, onların dağlarda, zindanlarda, gecekondu semtlerinde vb. verdiği şehitlerin davasını sürdürmek. Bunun için Türkiye ve Ortadoğu işçi sınıfı ve emekçileriyle ve onların komünist ve devrimci öncü güçleriyle sarsılmaz bir kavga birliği oluşturmak. Bu zor ve karmaşık görevin yerine mutlaka getirilmesi gerektiğine ve getirilebileceğine inanmak için pek çok neden var. Ama bir tanesi yeter de artar bile: Kahraman Kürt halkı, ulusal zulümden kurtuluş umudunun yok edilmesine seyirci kalmaz, kalmamalıdır.

A. Öcalan, 17 Ocak 1992 tarihli bir konuşmasında emperyalizmin yıllanmış uşağı Talabani'nin kendisine yazdığı bir mektubu yorumlarken şöyle diyordu:

"Talabani mektubunda kapitalizm temelinde dünyanın nasıl yeniden düzene tabi tutulduğunu, ılımlılaştırma ve serbest ekonomi adı altında serbest piyasanın nasıl geliştirildiğini belirterek adeta şunları demeye getirmektedir: 'Emperyalist

kapitalizm Kürdistan için kapitalist bir program geliştiriyor. Ben şimdiden buna dört elle sarılmış bulunuyorum. Sen de sarılmak zorundasın. Ulusal kurtuluş, sosyalizm vb. lafları bir yana bırak. Kapitalizmden gelebilecek uşaklık payını alalım. Apo kardeş, eğer bunları yaparsan iyisin, güzelsin; yapmazsan bu yaman dönemde tarih seni tasfiye edecektir..." (Serxwebun, Sayı: 122, 1/2ubat 1992)

Evet, 'Apo kardeş', 'Mam Celal'in davetine icabet etmiş bulunuyor. Ama PKK Başkanlık Konseyi aynı yolu izlememelidir. Konsey'in ve üyelerinin, Türk egemen sınıflarının ve ABD emperyalizminin, Batı Avrupa emperyalistlerinin onayıyla PKK'yi bütünüyle ezmek ve çökertmek yolundaki hedeflerinden asla şaşmadıklarını ve şaşmayacaklarını gösteren pratikten öğreneceklerini umuyor, buna inanıyoruz. Kürt işçi sınıfı ve halkı, Türkiye ve Ortadoğu işçi sınıfı ve halklarıyla omuz omuza emperyalizme, faşizme ve kapitalizme karşı uzun erimli bir savaş yürütmeye, devrime mahkumdurlar. Yaşanan zorluklar ne olursa olsun, sonunda onlar kazanacaklardır.

DİPNOTLAR

*Milliyet gazetesinin yazarlarından Derya Sazak'ın 3 Temmuz 1999 tarihli köşesi, "Burkay ve Kürt Solu" başlığını taşıyordu. K. Burkay, Sazak'a gönderdiği notta şöyle demekteydi:

"Biz başından beri Kürt sorununun terörize edilmesine karşı çıktık. Bunu en çok Türkiye'deki rejimin -o zaman 12 Eylül dönemi- istediğini söyledik. PKK 1984 Ağustos'unda silahlı eylem başlattığı zaman 11 Kürt örgütüyle birlikte yayımladığımız ortak bildiriye bu eylemleri yanlış bulduğumuzu söyledik, 'macera' olarak niteledik ve 'halkımızın haklı davasına zarar vereceğini' söyledik. 1/2imdi Öcalan, aradan 15 yıl geçtikten sonra aynı noktaya gelmiştir, en azından savunmasında öyle demektedir."

** A. Öcalan mahkemeye sunduğu savunmada şöyle diyordu:

"Devletin '90 başlarında dil yasağını kaldırması, dil ve kültür alanına getirilen sınırlı özgürlük ve üst düzey yetkililerinin sorunu kabul edip

çözüme yönelik çabalar, en son benim Mart '93 ateşkes yaklaşım, aslında özgür birlikteliğe giderek vurgu yaptığımız dönemi açıkça ortaya koyuyordu. Bu yıllardan itibaren özgür birlik propagandası hakimdir. '96'dan itibaren bize gelen dolaylı mesajlara çözümü 'ülkenin bütünlüğü ve devletin bağimsizliği çerçevesinde demokratik birlik' biçiminde açıkça sözlü ve yazılı değerlendirmelerimizde esas alıyorduk. Bunda hem devletin yaklaşımlarının eski katılığı aşması hem de pratikte ayrılıkçı yaklaşımın gerçekçi olmamak, pek yararlı bir yol olmamak kadar acı ve kaybının çok olmasının da payı büyüktür. Hayat neyin doğru ve birleşme zemini olabileceğini bize her geçen gün daha açık gösteriyordu.

"Dolayısıyla başsavcılık iddianamesinde, bu hususun basit bir taktik manevra olarak görülmesini, bu çok önemli dönüşümü görüp değerlendirememesini, büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Demokratik Cumhuriyet'le demokratik birlik yaklaşımı; stratejik olmak kadar, bizzat mücadelenin bize gösterdiği, dayattığı en doğru çözüm yolu olarak anlaşılmalıdır." (abç)

***Serxwebun'un Haziran 1999 tarihli 210. sayısında yer alan "Halkların Hukuku ve Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" başlıklı yazıda yer alan aşağıdaki tümceler, A. Öcalan'ın rotasına biçimsel bağlılığın arkasında ciddi itirazların yatmakta olabileceğini akla getirmektedir:

"Emperyalistlerin bugün Kürt sorununa yaklaşımları, bilimsel ulus tanımına, ulus haklarına, Kürdistan gerçeğine ve ulusların kendi kaderini tayin hakkına taban tabana zıttır. Bu nedenle Türkiye için düşünülen ve tartışmaya açılan "demokratikleşme" ve "insan hakları" projeleri Kürdistan'daki ulusal sorunu çözmediği gibi, Kürt ulusunun kendi kaderini kendisinin belirlemesi hakkı karşısında da geri ve ilkel bir düzeyi ifade etmektedir." Aynı yazıda, PKK'nın A. Öcalan'ın çözüm önerilerine kayıtsız koşulsuz bağlı olmadığını altı çizilirken şöyle denmektedir:

"PKK Genel Başkanı A. Öcalan yoldaşın İmralı'da yaptığı açıklamalar ve önerdiği çözüm paketi, bireysel düşünceler değil; Kürt halkının istemleridir. Bu açıklamalarda 'Türkiye'den ayrılarak yaşama' değil, 'demokratik cumhuriyette,

demokratik birliktelik' tercihi yer almaktadır. Bu tercihin nasıl yürüyeceği, ne kadar süreceği, sonraki dönemlerde değişip değişmeyeceği de Türk egemenlerinin değil, Kürt ulusunun vereceği karara bağlıdır. Eşitlik ve özgürlük ilkesi temelindeki bu birliktelik arzusu, Kürt ulusunun bugün için kendi kaderini belirleme noktasında da ilk tercihtir.

"Demek ki Kürtler bugün için başka uluslarla ilişkilene biçimi noktasındaki haklarını 'ayrılma'dan yana değil, birlikte yaşamaktan yana kullanmaktadır. Ancak bu hakkı veya bu tercihi Kürtler adına Türk devleti veya başka devletler istediği veya dayattığı sürece ne Kürtler eşit ve özgür olabilir, ne de Türkler."

TASFIYECİLİĞE KARŞI MÜCADELE

Yasalcılığın tek bir anlamı vardır; devrimci örgütü tasfiye etmek ve faşist diktatörlüğün sınırlarına boyun eğerek onun izin verdiği türden faaliyetlerde bulunmak üzere yine izin verdiği türden örgütlemek. Program ve taktiklerden, devrimci geleneklerden vazgeçmek, örneğin insan hakları platformuna gerilemek, reformculuk. Parti kendisini yasal olarak örgütleyebildiğine göre kendi şahsında ‘gerçekleşmiş’ örgütlenme vb. özgürlüğü gibi siyasal özgürlüklerin en azından esas olarak varlığını savunarak demokrasi için savaşmaktan vazgeçmek, en çok onu ‘genişletme’ ve bunun için anayasal düzenlemeler platformuna sürüklenmek! Ama bu durumda devrimci iddiasında bulunma sahtekârlığı yapılmamalıdır.” (Özgürlük Dünyası, Sayı: 77, Sayfa, 34-35).

Bu satırlar TDKP yasalıcı ve tasfiyeci bir konuma savrulurken kitlesini, kendi girmekte olduğu yolun doğruluğuna (!) inandırmak için söylemek zorunda kaldığı gerçeklerdir. Birçok hareket, sağ tasfiyecilik yüzünden ya tarihe karışmış, ya da kendisini düzen sınırları içine hapsedmiştir. Bu yazıda geçmiş deneyimlerinden çok somut bir şekilde önümüzde duran ve tarihi içinde sınıf hareketinin çıkarabileceği bazı olumlu ve olumsuz deneyimler de barındıran TDKP’nin tasfiyesi ele alınacak.

TDKP, ‘80 öncesinde en çok kitleye sahip devrimci örgütlerden bir tanesiydi. 12 Eylül faşist darbesiyle tam anlamıyla çöken TDKP, ‘87’ye kadar hiçbir varlık gösteremedi; örgüt fiili olarak tasfiye olmuştu. Ülkede kitle hareketlerinin yeniden kıpırdanma göstermesiyle birlikte TDKP yeniden toparlanma sürecine girdi. Tasfiyecilik sürecinde, içinden birkaç grup ayrıldı, ama asıl gövde yerinde kaldı. 1990 Şubat Konferansı, TDKP’nin kitle faaliyetinin yeniden başladığını gösteriyordu. O, kaybettiği kadroları yeniden çeperinde topladı ve geniş sayılabilecek illegal yapısını yeniden kurdu. TDKP örgüt içindeki sağ çizgiyi hiçbir zaman giderememiş, bu çizgiyle tam bir hesaplaşma yaşamamış olmasına rağmen, sınıf çalışmasına yönelme ve düzenli illegal yayın çıkarma konusunda belirli bir gelişme kaydetti. Genel propagandasını, sınıf çalışması ve küçük burjuva devrimci örgütlerin eleştirisi üzerine yoğunlaştırdı. Bu konular üzerine bir dizi kitap ve broşür vb. yayınladı. O, bu yayınlarında “Geleneksel Sol Örgütlenme” tarzına savaş açtı. “Solculuğa” karşı mücadele adı altında belirlenen çizgi, TDKP’nin daha da sağa kaymasına paralel olarak devrimci şiddeti küçümseme ve aşağılama ve devrimci şiddet temelinde her türlü meşru

direnmeyi ve eylemi “kör terör” olarak niteleme noktasına kadar vardı. Tabii, böylesi bir eleştiriyi hak eden sınıftan uzak ve devrimciliği salt silahlı eylemlere indirgeyen küçük burjuva devrimci örgütler vardı. Ama, bu eleştirinin ancak komünist devrimci bir bakış açısıyla ve tutarlı bir devrimci pratikle birlikte yapıldığında meşru ve doğru ve etkili olacağıın altı çizilmelidir. Böyle bir hattan yürümeyen TDKP, “sol” sapmacıların sınıf hareketine verdikleri tahribata karşı mücadele görünüşü altında, aslında kendi yasalıcı-tasfiyecî çizgisinin ve yeniden örgütlenmesinin zeminini döşüyordu.

Müteveffa TDKP, her dönemde temel doğruların sözde savunusunu, kendi liberal yöneliminin örtüsü haline getirmiştir. Bu nedenle Türkiye’de tasfiyecilik ve reformizm konusu ele alınırken, eski TDKP’nin çizgisi başlıca değinilecek çizgilerden birisidir. ÖDP, SİP gibi reformist partiler, her ne kadar bu çizgiyle aynı cephe de yer alsalar da temel gelişim ve söylemleri TDKP’den oldukça farklıydı. Aslında TDKP’yi eleştirirken derin saptamalara gerek de yoktu. Çünkü TDKP’nin her yazısı kendi pratiğini teşhir eder nitelikteydi. Yasallaşma sürecine girerken TDKP’nin -siyasal kamuflej amacıyla- sağ sapa-maya karşı yazdığı yazıları tutup yeniden yayınlayacak olursak her biri bir TDKP eleştirisine döner.

TDKP’yi kendi kulvarında önemli hale getiren nedenlerden birisi, kitlesini işçi sınıfı içinde çalışmaya yönlendirmesiydi. Geri ve kuyrukçu bir temelde de olsa sınıf içindeki çalışması ve ML’in genel doğrularını savunması, onu iyi-kötü devrimci saflarda tutuyordu. TDKP’nin bu alandaki deneyimlerinden marksist-leninistlerin bugün de öğrenebileceği dersler yok değildir. Fakat TDKP’nin kendiliğindenci kaba materyalist politikaları mahkum edilmeden ve ML düşünce eleğinden geçirilmeden bu deneyimlerin kendi başına hiçbir değeri kalmaz. Hiçbir devrimci herhangi bir örgütü ele alırken toptancı eleştiri yapma ahmaklığına düşmemelidir. Çünkü marksist-leninistlerin bugüne kadar yaşanmış bütün deneyimlerden ders çıkarmaya ihtiyaçları vardır. Devrimcilerin, “şu örgüt reformist, şu örgüt küçük burjuva, neyini tartışacağız?” diyerek çevresindeki örgütlere toptancı bir tarzda gözünü kapaması, ancak kendisinin yalnızlaşmasını geti-

rir. Her elbise deneyinden komünistlerin alacağı çok şeyler vardır. Bu, söz konusu örgütlerin antimarksist ve oportünist yaklaşımlarını mahkum etmeye asla engel değildir. Çevresindeki örgütleri yok sayıp, kendini dev aynasında görme hastalığı, zamanla bu örgütleri tasfiye noktasına kadar götürür. Bu açıdan, bir zamanlar yapılmış olan şu eleştiri doğru ve yerindedir:

“TDKP’nin fiziki olarak gücünü işçi sınıfına yöneltmesi sınıf tutumu açısından önemli bir veri olarak kabul edilmelidir. Fakat sınıfa yönelik çalışmanın niteliği, bu çalışmanın kapsam ve içeriğine bakarak materyalist analizin konusu yapıldığında görülmektedir ki, TDKP gitgide kaba materyalizm mevzisine kaymakta, öncünün, sınıfın devrimci dönüşümünün mayası ve öznesi olması yönünde, devrimci iradesini kullanmak yerine, sözde sınıfa bağlanmak adına sınıfın, geri bilinci önünde eğilmektedir.” (“TDKP ve TİKB Eleştirisi”, Proleter Doğrultu, Sayı: 2) Reformizmi ve “sol” sapmacılığın sınırlarını iyi çizip mahkum edememek devrimci saflarda her zaman kafa karışıklıklarına yol açacaktır.

Küçük Burjuva Devrimciliği ve Reformizm

İşçi sınıfının tarihsel rolünü kavrayamayan küçük burjuva devrimcileri, eylem ve örgütlenme tarzı, doğal olarak sınıftan, onun ruh halinden vb. kopuktur. Her ne kadar onlar, kendilerini “sınıfın öncüsü” olarak tanımlasalar da, aslında küçük burjuvazinin “tutkulu öfkесinin kendiliğindenciliği” önünde secdeye gelme temeli üzerinde kurulmuşlardır. “Sol” oportünizm de zaman zaman sağ oportünizm kadar tehlikeli olabilir. O, devrimci güçleri işçi sınıfından uzaklaştırarak, işçi sınıfını burjuvazinin ve onun ajanlarının yıkıcı ve çürütücü etkisine açık hale getirerek, ya da onları işçi sınıfından kopararak devrimci öncüyü bir mezhep derekesine indirgeyebilir. Sonuç itibarıyla burjuva ideolojisinin bir versiyonu olan küçük-burjuva devrimciliği ne kadar radikal görünürse görünsün, son varacağı yer yine düzen içi reformlardır. Lenin “sol” oportünizm için şunları söylüyordu:

“Anarşizm çoğu kez, işçi sınıfı hareketinin oportünist günahları için bir çeşit ceza olmuştur.” (Komünizmin Çocukluk Hastalığı, ‘Sol’ Komünizm, sf. 22) Gerçekten de oportünizme ve tasfi-

yeciliğe tepki olarak doğan “sol” sapma zamanla tersten bir tasfiye hareketine dönüşmektedir.

“90 sonrası TDKP’nin “ana çizgisini oluşturan düşünceler iki kitapta toplanmıştır. Bunlardan biri “TDKP Röportajı”, diğeri ise “Küçük Burjuva Devrimciliğinin Eleştirisi” adlı yayınlardır. “TDKP Röportajı” uzun yıllar yapılmayan kongre yerine TDKP’nin “yeni” düşüncelerini ortaya koyuyordu. “Küçük Burjuva Devrimciliğinin Eleştirisi”nde ise devrimci-sol çizgi eleştiriliyor ve sözde ‘proleter sosyalizmi’nin temellerinin nasıl olması gerektiği üzerine vaaz veriliyordu.

“TDKP Röportajı”: Bu yayına yönelik eleştiri hakkımızı saklı tutarak kitapta yazılanlar ve bugünü karşılaştıralım.

“...Öncü işçinin ve devrimcinin devrimci bilincinin, bütün eylemlerine ve yaşantısına kazınması gereken şey şudur: Sınıf mücadelesi hiçbir yasayla sınırlanmayan bir yasadır. İşçi sınıfının mücadelesinde (ister ekonomik, isterse politik olsun), hiçbir yasayla sınırlanmayan bir mücadeledir. Devrimle karşıdevrim ve işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki hiçbir yasayla sınırlanmayan mücadele koşullarında, işçi sınıfının öncüsünü, burjuvazinin yasalarıyla sınırlı bir alana hapsedmek sınıfa en büyük ihanet ve sosyalizme karşı işlenen en bağışlanmaz cinayettir.... Partimiz burjuvazi ve gericilik devrilmediği sürece, illegal temelinin yasadışılığı temel alan örgütlenme ve çalışma biçimleri politikasını koruyacak ve geliştirecektir. Çünkü işçi sınıfının mücadele ve örgütlenme yeteneği ve gerçek savaş gücü ancak bu yoldan kendini kabul ettirebileceği gibi, parti ve örgüt sorununun en önemli unsurlarından biri olan devrimci kadrolar yetiştirme görevi de ancak bu anlayış ve çizgiyle bağlanan örgütlenme ve çalışma içinde yerine getirilebilir”. (agk, syf. 126-128) Kuşkusuz burada yazılanlar lafız olarak hiçbir devrimcinin karşı çıkamayacağı temel düşüncelerdir. Ama burada sözkonusu olan, TDKP’nin, yasalıcı-tasfiyeci yola girerken içindeki güçlü devrimci potansiyeli ürkütmeme kaygısıydı. “TDKP Röportajı”ndan okumaya devam edelim:

“Partimiz 2. Kongresi’ni sadece parti üyeleri ve organlarını değil, somut bir görev üstlenerek parti faaliyetine katkıda bulunan her işçinin,

emekçinin, gencin ve aydınının aktif olarak katıldığı bir tartışma sürecinde partimizin işçi örgütlerinin toplamının yenilenmesi çalışmasına da temel atılmasına bağlı olarak toplayacaktır.” (agk, syf. 209)

“TDKP Röportajı” 1992 yılında yayınlanmıştır. TDKP 1980’de yaptığı Kuruluş Kongresi’nden bu yana ikinci bir kongre yapmadı; yani sözde “proleter sosyalizmi” savunucusu bu örgüt, 19 yıldır kongre yapma ihtiyacı hissetmemiştir. 1996 yılında yapıldığı iddia edilen ikinci konferansın mülteci üç-beş kişinin yaptığı toplantıdan başka bir şey olmadığı herkesin bildiği bir gerçek. İlginçtir; TDKP kendine muhalif seslerin yükselmeye başladığı sıralarda kongre yapacağı söylentileri yayıyor ve bu söylentiler zamana yayılarak unutturuluyordu. TDKP, yasal partinin kurulmasıyla gençlik örgütü GKB’yi feshetti, var olan bütün parti üyeliklerinin düştüğünü ilan etti. O, il komitelerinden semt komitelerine kadar bütün parti örgüt ve birimlerini feshetti. Hâlâ TDKP’nin var olduğunu iddia etmek sahtekarlığın dikalası olsa gerek. Ama, ileriki günlerde kongre yaptıklarını ilan ederlerse, devrimcilerin onlara söyleyeceği tek şey, sahtekarlıktan vazgeçmeleri gerektiği olacaktır. Röportajdan alıntılarımıza devam edelim.

“...Yasal bir gazete, yasadışı yeraltı basını gibi gizli yasadışı faaliyeti, ilişkileri ve örgütlenmeyi sağlayan, geliştiren, güçlendiren, (yasal ve yasadışı, legal ve illegal vb.) çeşitli biçimleri ve araçları koşullara uygun bir biçimde birleştirdiklerinde birbirlerini güçlendirir, olanakları büyütür, zenginleştirir ve büyütür. Ancak biçimlerden birinin araçları ve yöntemleri bir başka biçimin araçları ve yönteminin işlevini yerine getiremez, seçeneği olamaz.” (agk, syf. 216) Bu sözlerin devamında TDKP’nin merkez yayın organı Devrimin Sesi’nin onbeş günde bir çıktığı, yirmibin civarında dağıtıldığı, gençlik ekinin onikibin civarında dağıtıldığı, Kürdistan örgütünün yayın organı Denge Şores’in ise onbeşbin civarında dağıtıldığı yazılarak övünülmüyordu. Bugün geldiğimizde ise Devrimin Sesi’nin gölgesini bile görmek mümkün olmadığı gibi, diğer illegal organların da esamesi okunmamaktadır. Bu derginin, yurt dışında üç-dört aylık düzensiz aralıklarla yayınlandığı söyleniyor. Devrimin Sesi,

Denge Şores ve diğerleri artık yok; onların yerine “fakir fukara” edebiyatı yapan günlük bir gazete var. Birbirlerinin “yerine geçemez, birbirlerinin seçeneği olamaz” derken ne oldu bilinmez! Birden bire “işçi gazetesi” her şeyin yerine geçiverdi.

Bu yazılan çizilenler bize TDKP'nin ideolojik körlüğünden ötürü değil, tamamen bilinçli bir biçimde bu yola girdiğini gösteriyor. Hem illegal örgütün ve yayının vazgeçilmez araçlar olduğunu sürekli vurgulayacaksınız, hem de koşulların “özgünlüğünden” dolayı onları tasfiye edeceksin. Tasfiyecilik ancak bu kadar ustalıklarla gizlenebilir.

“Küçük Burjuva Devrimciliğinin Eleştirisi” Broşürü

Bu broşürü genel hatlarıyla değerlendirmeye tabi tutan bir devrimci, görünüşte teorik olarak olumlu bir yapıyla karşı karşıya olduğu ve birçok noktayla günümüz küçük burjuva devrimciliğini “iyi” ve hatta Marksist bir çözümününün yapılmış olduğu izlenimini edinebilir. Ne var ki ortaya konulan eleştiriler sağ bir konumdan yapılmış ve sağ politikaların malzemesi haline dönüştürülmüştür. Devrimci şiddeti karalayan, küçük burjuva devrimci nitelikli örgütleri “anarşist” olarak niteleyen, hatta onları karşıdevrimin hizmetinde gösteren söylemlerin dozajı bu broşürdeki tezlerden hareketle her geçen gün arttırıldı. Devrimci çizgide ısrar edenleri “geleneksel sol alışkanlıklar”ı aşamamakla suçlayan reformist anlayış kendi egemenliğini tartışılmaz kıldı. Broşür sağcılığı tarif ederken sanki kendisini çiziyor. Okumaya devam edelim.

“...Son zamanlarda, biçimsel ‘sol’ şiddetle, devletin şiddetini aynı düzlemde ele almaya yöneldi...” (Acaba bunu kim yapıyor?- bn) Broşür, Lenin’in, partisinin sağ kanadını eleştirdiği ünlü “Gerilla Savaşı” adlı bir makalesinden yapılan bir alıntıyla devam ediyor.

“ ‘Biz anarşist değiliz, hırsız soyguncu değiliz: Bunların üstündeyiz, biz gerilla savaşı istemiyoruz’ diye gururlu kibirli, bağırarak sosyal demokrat gördüğümde sorarım kendime: Bunlar ne dediklerini biliyorlar mı? Tüm ülkede karayüzler hükümetiyle halk arasında silahlı çatışmalar, çarpışmalar oluyor. Devrimin oluşumunu şimdiki

aşamasında kesinlikle kaçınılmaz olgudur bu. Halk da kendiliğinden ve düzensiz bir şekilde işte bu yüzden onlarsız ve hoş olmayan biçimlerde bu olguya belli bir yerde partimizin güçsüzlüğü ve hazırlıksızlığı yüzünden kendiliğinden çarpışmanın partice önderliğini yapmaktan çekinmeyi anlarım. Ama sosyaldemokrat bir teorisyenin ya da yazarın bu haksızlığa üzüleceği yerde, anarşizm, blankizm, terörizm hakkında, delikanlılığında ezberlediği sözleri gururla, kibirle yinelediğini görünce, yeryüzündeki en devrimci öğretinin böylesine küçülmesi yüreğimi yakar.” (Gerilla Savaşı Üzerine, Kor Yayınları, Derleme)

Bugün EMEP çevresi işte tam da Lenin’in eleştirdiği şeyi yapmaktadır. Kendileri her türlü devrimci eylemden uzak dururken, devrimci eylem yapanları da en pespaye bir dille karalamaya çalışmaktadırlar. Reformistlerin başını çeken Evrensel gazetesi editörü İhsan Çaralan her fırsatta “delikanlılığında ezberlediği” bütün sözleri rastgele savurmaktan hiç çekinmiyor. Yine TDKP'nin broşürüne dönüp, İhsan Çaralan vb. için yazılmış olduğunu söyleyebileceğimiz tümcelerini okuyalım.

“Herhangi bir düzeyde ve biçimde ortaya çıkmış olan ve objektif olarak sermayeye saldırdığı görülen bir hareket karşısında Lenin’in tavrını iki özelliğini özet olarak özetleyebiliriz. Birincisi, bu hareketin işçi sınıfı içine sokabileceği önyargılara, geriliklere, yanlışlıklara, maceracı eğilimlere karşı işçi sınıfını sosyalist bilinç ve eleştiri silahıyla donatmak; ikincisi, o hareketi, devrimci proletaryanın politik mücadelesinin bir müttefiki, beraber hareket edebileceği bir yandaşı haline getirebilecek şekilde politikalar yaratmak. Gene Lenin’e göre, ikisi bir arada yapılmazsa, sözkonusu hareketler karşısındaki eleştiriler, yalnızca soyut, teorik olmakla kalmayacak aynı zamanda doğrudan doğruya burjuvazinin cephesinden, burjuvazinin ağızıyla konuşmak niteliğine bürünecektir.” (agk, syf. 119) Yazı kısaca işçi sınıfına devrimci bilinç götürmeyenlerin, devrimci aygıtlara sahip olmayanların küçük burjuva devrimcilere yönelttiği tüm eleştirilerin aslında “burjuvazinin tarafında, burjuvazinin ağızıyla” yapılmış olacağını vurguluyor. Size katılıyoruz! Gerçekten de TDKP'den geriye kalan yasalıcı reformistlerin, “küçük burjuva devrimciliği”ne

karşı yaptıkları her “eleştiri” aslında varolan düzen çarklarına su taşımaktadır.

Reformistler hala illegal parti varmış gibi numara yapmaya devam ediyorlar. Tabii, artık buna inanan da çok kişi kalmadı. Bazı devrimci unsurlar tasfiyeciliğe karşı çıkmak istedilerse de başarılı olamadılar. Herhalde, başarılı olamamalarının nedenlerinden birisi, kadrolara tartışan, etki yapan karakterden uzak bir siyasal kişiliğin, “gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım” anlayışının ve grupçuluğun hakim olmasıydı. Reformistlerin süreci kademe kademe hazırlamalarındaki becerileri de gözardı edilemez tabii. Kimileri süreci iyi görmelerine karşın bunu, mücadeleden kaçmanın bahanesi haline getirdiler. Kimisi bir süre direndikten sonra kendilerini yeniden reformist akıntıya bıraktılar. Reformistler önemli bir dirençle karşılaşmadan artık “devrimci” lafazanlıklara da gerek duymadan yollarına devam ettiler ve ediyorlar.

1997 yılında bir grup devrimci, Kırşehir-Kayseri EMEP İl örgütlerinden istifa ettiklerini açıkladılar. Yayınladıkları deklarasyonda 210 kişinin imzası vardı. Fakat bu deklarasyoncuların içinde mücadelede kararlı olan on kişinin bile çıkmadığı görüldü. Deklarasyoncuların yayınladıkları metin ve kitapçıkta, bilinen gerçekler sıralanıyor ve Kızıllbayrak çevresi övülüyordu. Varoluş nedenini TDKP eleştirisi temeline oturtan, her sorunun devasını “doğrudan sosyalist devrim” de bulan, laf yapan, ama politika yapmayan EKİM çevresine katılmak talihsiz bir seçim olsa gerek. Elbette ki “Stalin”i tartışalım’cılar, ürkek Troçkizm savunucuları, devrimci komünistler için adres olamaz. Olsa olsa yanlış adres olur. EKİM çevresi bu katılımı abartarak sürekli yayınladı; bu süreçten sonra yeni katılımların olacağını düşündü; fakat böyle birşey gerçekleşmedi.

EMEP’in, içinden ayrılan devrimcilere karşı düşmanlığı, 1998’de birkaç broşür dizisi yayımlayarak EMEP’i eleştirenlere yaptığı saldırılara bakılacak olursa her geçen gün daha da arttı. EMEP’i reformist ve ekonomist olarak niteleyen ve komünist devrimcilerin bu suça ortak olmamaları yolunda çağrı yapanlara acımasızca saldırıldı. Bu kişilerin kimisi pusuya düşürülerek öldüresiye dövüldü, kimisi de kaçı-

rılarak tehdit edildi. Yani her türlü polisiye yöntem kullanıldı. Faşist diktatörlüğe karşı kılıcı bile kıpırdatmayan EMEP’in devrimcilere saldırısı, geldiği noktayı gözler önüne seriyor.

Faşist diktatörlüğün tüm şiddetiyle devam ettiği, sivil faşist hareketlerin kitle tabanının yaygınlaştığı koşullarda devrimci ve komünist güçler faşizme karşı mücadeleyi ileriye taşıırken aynı zamanda sağ ve “sol” tasfiyeciliğe karşı set oluşturmak zorundadırlar. Sağ ve “sol” sapmalar işçi sınıfının iktidar mücadelesini sekteye uğratar. Tasfiyeciliğe karşı ancak ML çizgisine sahip örgütler tutarlı mücadele verebilirler. Dışarıdan yakınmalar, oflamalar ve puflamaların kimseye faydası olamaz. Devrimci fikirler, örgütlülüğe dönüşmediği koşullarda dağılacaktır. Birçok devrimci unsuru düzenin eline bırakacaktır. Tutarlı devrimcilerin düzene karşı silahı, ML ideoloji, işçi sınıfıyla kopmaz bağlar ve komünist örgüttür.

Markisist leninist komünistler de kendi safalarında ortaya çıkabilecek bütün sapmalara karşı çok uyanık olmalı, gelişen her durumu ivedilikle inceleyip değerlendirmelidirler. “Bize birşey olmaz” fikri devrimcilere çok şeyler kaybettirebilir. Devrimci kalabilmenin garantisi, işçi sınıfı içinde komünist faaliyet ve ML ideolojiye sadakatin yanısıra kendisini eleştirel-devrimci tarzda sorgulayabilme yeteneğidir. Yine Lenin’e kulak verelim:

“En önde gelen görevimiz, RSDİP’i korumak ve pekiştirmektir. Bu büyük ödevin başarılması çok önemli bir öğeyi içerir: Tasfiyeciliğin iki türüyle –sağdaki ve soldaki tasfiyecilik–savaş. Sağdaki tasfiyeciler, yasadışı bir RSDİP’e gerek olmadığını, sosyal demokrat eylemlerin özellikle ya da olabileceği ölçüde yasal olanaklar çerçevesinde toplanması gerektiğini söylüyorlar. Soldaki tasfiyeciler öteki aşırı uca gidiyorlar. Onlara göre parti çalışmalarının yürüyebileceği herhangi bir yol yoktur. Onlar için salt yasadışı eylemler vardır, her ne pahasına olursa olsun yasadışı eylemler. Her ikisi de aşağı yukarı aynı ölçüde yasal ve yasadışı çalışmaları belli bir yöntem çerçevesinde, birbiriyle akıllıca bağdaştırmaksızın RSDİP’in korunması ve pekiştirilmesi aklın alabileceği bir iş olmaz.” (Tasfiyecilik Üzerine, syf. 40)

Görüldüğü gibi tasfiyeciliğe karşı mücadele verebilmek için yüzümüzü işçi sınıfına dönmek ve Lenin’in söylediklerine kulak vermek, vazgeçilmez bir önkoşuldur. Reformistlerin böyle hareket etmemelerinin nedeni, Lenin’i okumamaları değil elbet. Onlar Lenin’i iyi biliyorlar. Fakat sınıfsal konuları onların, bildiklerinin tam tersini yapmalarını gerektiriyor. Onlar da kendilerinden bekleneni yapıyorlar. Marksist-leninistlerin yapması gereken ise proleter devrimi ve işçi sınıfının diktatoryasının kurulması için savaşımdır. Onlar, bu amaca uygun hareket etmeye devam edeceklerdir. Ne reformlarla ufkunu sınır-

landırma, ne de işçi sınıfından uzak “devrimcilik”, ne salt yasalılık, ne de salt yasadışı eylem. Komünistler asla bu körlüklere düşmeyeceklerdir. Ve bu anlayışlara ve özellikle baş tehlike olan sağ oportünizme ve tasfiyeciliğe karşı bütün güçleriyle savaşacak, onunla ideolojik hesaplaşmalarını sonuna kadar götüreceklerdir. Hatalarından ders çıkarmayı beceremeyenlerin devrimcilik iddiası tartışılır duruma gelecektir. Tasfiyeciliğe karşı savaş, ML ilkelerin yıkılmaz ilkeleri zemininde birlik ve mücadele kararlılığı bütün komünistlerin boynunun borcudur.

TÜRK ŞOVENİZMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

II Bölüm

Osmanlı İmparatorluğu'nda Türklük, 19. yüzyıla değin fazla itibar gören bir şey değildi. Hatta bir aşağılama, hakaret unsuru olarak algılanıyordu. İmparatorluğun ilk kuruluş dönemlerinde etkin bir faktör olan Türklük süreç içerisinde Müslümanlık, Osmanlılık gibi faktörlerle yer değışmişti. Türkler kendilerini Osmanlı ya da Müslüman olarak ifade etmeyi daha uygun görüyorlardı. Osmanlı-Türk egemenleri de, Orta Asya'da yaşamış göçebe Türk toplumlarıyla aralarında bir bağlantı kurulmasına büyük tepki gösteriyorlardı.

Osmanlı İmparatorluğu'nda, kuruluşundan bir süre sonra, Arap-İslam kültürü egemen kültür haline geldi. İslamiyet, Türklük bilincinin erimesinde önemli bir rol oynadı. Türkçe hiçbir dönem resmi dil olarak kullanılmadı. Tarih, İslamiyet ve Osmanlı tarihi olarak algılanıyordu. Arap-İslam kültürünün, Orta Asya Türkleri'ne yönelik olarak belirttiği olumsuz yaklaşımlarla eğitim sağlanıyordu. ½eriat kurallarının geçerli olması ve 1517 Ridaniye Savaşı'yla halifeliğin Osmanlı padişahlarına geçmesi de, Arap-İslam kültürünü ve Osmanlı kültürünün daha da derinleşmesini beraberinde getirdi. Bu kültürün etkisiyle, ayırım daha çok dinsel temeller üzerinde, müslim-gayri müs-

lim olarak yapılıyordu. İmparatorluğun yönetici sınıfı ve bürokrasisi de, büyük oranda devşirme usulüyle oluşturuluyordu.

Türk milliyetçiliğinin, daha sonra da ırkçı, şoven ideolojilerin ortaya çıkması ve gelişmesi, Avrupa'da burjuva devrimleriyle açılan yeni sürecin ve burjuva uluslaşma ve aydınlanmasının feodal Osmanlı despotizmi üzerindeki etki ve yansımalarıyla doğrudan ilişkilidir.

Avrupa'da burjuva devrimleriyle feodalitenin yıkılarak yerini kapitalizmin alması; Fransız burjuva devriminde ifadesini bulan "eşitlik, kardeşlik, özgürlük" ilkelerinin evrenselleşmesi; burjuva aydınlanmasının ileri kapitalist ülkelerden bütün Avrupa'ya ve dünyaya yayılmasını sağladı. Milliyetçi burjuvazinin Avrupa çapındaki egemenliği, uluslaşma ve ulusal devlet fikrinin egemen olmasını beraberinde getirdi. Batı Avrupa'daki bütün uluslar merkezileşerek kendi ulusal bayrağı altında toplandılar. İrlanda gibi istisnalar dışında, her ulus, kendi toprakları üzerinde merkezileşerek egemen devletler haline geldiler.

Batı Avrupa'da ulusal devletlerin kurulmasıyla sonuçlanan süreç, daha gecikmeli olarak, Orta ve Doğu Avrupa'yı da etkiledi. Buralarda da uluslar, kendi ulusal devletlerini kurmak için

uğraş vermeye başladılar. Fakat, Orta ve Doğu Avrupa'da durum, Batı Avrupa'dan daha farklı özellikler taşıyordu. Avusturya-Macaristan, Çarlık Rusya'sı ve Osmanlı İmparatorlukları, birden çok halkı egemenlikleri altında tutuyorlardı. İmparatorlukların gelişmesinin ve burjuva aydınlanmasının etkisi altındaki halklar, uluslaşma ve ulusal devletlerini kurma mücadelesini yükselttiler. Batı'da ulusların kendi sınırları içerisinde merkezileşerek ulusal devletlerini kurma yönünde işleyen süreç, Orta ve Doğu Avrupa'da ancak, merkezi despotik imparatorlukların egemenliklerinden kurtulmalarıyla sağlanabilirdi. Hareket kendi yasaları doğrultusunda gelişimini sürdürdü. Her ulusun kendi devletini kurmak için verdiği bağımsızlık mücadelesini yükseltmesine bağlı olarak gelişme, çok uluslu merkezi despotik imparatorlukların parçalanarak, yerini, ulusal devletlere bırakması yönünde işliyordu.

Batı'da burjuvazi devrimleriyle açılan yeni döneme, feodal Osmanlı despotizmi bir sınıf tavrı olarak kapılarını kapatmıştı. Egemenliği altındaki halkların ulusal uyanışına neden olduğu için de düşmanlık besliyordu. Osmanlı egemenleri burjuva devrimlerini, "başı bozuk serserilerin eylemleri" olarak değerlendiriyordu. Fransız devrimine ilişkin yapılan bir değerlendirmede, devrimin önderleri "ortalığı karıştıran birtakım iğrenç kişiler... kışkırtıcılar... bozuk amaçlılar" olarak tanımlanıyordu. Onlar, yaygınlaşan ulusal bağımsızlık taleplerini ve bu doğrultudaki ayaklanmaları da "kendi varlığına yönelmiş tehditler" ve "Batı'nın kışkırttığı güçler" olarak görüyorlardı.

Bütün bu değerlendirme ve yaklaşımlara rağmen, burjuva düşüncelerin ve ulusal bilincin Osmanlı toplumunu ve despotizmini etkilememesi düşünülemezdi. Nitekim öyle de oldu. Burjuva milliyetçi düşünceler bir taraftan Osmanlı aydınları, özellikle de Avrupa'da eğitim gören aydınlar arasında yayılıyor, diğer taraftan da, Osmanlı egemenliği altındaki halkların ulusal uyanışına neden oluyordu.

Fakat burjuva düşünceler, Osmanlı İmparatorluğu'na burjuvazinin ilerici barutunu tüketerek gericileşmeye başladığı/gericileştirdiği dönemlerde taşınmaya başladı. Osmanlı egemen sınıfları ve aydınları, daha çok da, burjuvazinin

gerici karakterinin belirgin olarak ortaya çıktığı bu dönemde, Alman uluslaşmasından, Pan-Cermenizmden etkileniyor ve Osmanlı-Türk toplumu en uygun modelin bu olacağını düşünüyorlardı. İmparatorlukta kapitalist üretim ilişkileri, her ne kadar ortaya çıkmaya başlamışsa da, bu bir burjuva sınıfa dayalı olarak gelişmiyordu.

Geniş bir coğrafyada egemenlik kurmuş olan Osmanlı İmparatorluğu, çok sayıda ulusu ve ulusal topluluğu baskı ve boyunduruğu altında tutan bir "halklar hapishanesi" görünümündeydi. Ulusal devlet fikri, ezilen ulus ve ulusal toplulukları Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ulusal devletlerini kurma mücadelesine yöneltiyordu. Ulusal uyanış ilk önce yoğun olarak Balkanlar'da etkisini gösterdi. Üretici güçlerin ve ulusal bilincin daha gelişkin olduğu Balkan halkları feodal Osmanlı despotizmine karşı ulusal kurtuluş mücadelesini birbirlerinden de etkilenecek yükselttiler. Bu mücadele, o zamanlar Avrupa devrimlerinin baş düşmanı olan Çarlık Rusyası ve zaman zaman da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu tarafından kendi gerici ve yayılcı emelleri doğrultusunda desteklenmekteydi. 1804'te Sırlar, 1821'de Yunanlar, 1856'da Romenler, 1878'de Bulgarlar ve 1913'te de Arnavutlar bağımsızlık uğruna ayaklandılar ve bağımsızlıklarını elde ettiler.

Ulusal uyanış daha geriden gelmek üzere, İmparatorluğun doğusundaki halklar üzerinde de etkide bulundu. Kürt, Ermeni, Rum, Arap ve diğer halklar, değişen düzeylerde ulusal-kültürel demokratik haklarını dillendiriyor ve bu doğrultuda örgütlenmeye çalışıyorlardı. Ulusal, kültürel demokratik hak talebi, merkezden kopma ve bağımsızlık yönlü gelişmelerle içiçe ilerliyordu.

Avrupa'da burjuvaziyi iktidara getiren kapitalizmin egemenliğinin pekişmesi, gelişmiş kapitalist ülkelerin de içinde olduğu büyük kapitalist devletlerin pazar ve egemenlik kavgasının boyutlanması, Osmanlı İmparatorluğu gibi geri ve feodal devletlerin yarı-sömürgeleştirilmesi ve parçalanmasıyla elele gidiyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş toprakları bu rekabetin dolaysız yöneldiği alanların baş sıralarında yer alıyordu. Feodal Osmanlı egemenleri, kapitalist gelişmeye karşı var gücüyle feodal yapıyı ayakta tutmaya çalışırken, diğer taraftan da, üst üste

ekonomik ve siyasi tavizler vermek zorunda kalıyordu. Bu tavizler, ekonomik ve siyasi bağımlılığın derinleşmesine ve Osmanlı devleti gibi kapitalist gelişme bakımından geri devletlerin yarı-sömürgeleşme sürecine girmesini sağlıyordu.

Zaten güçten düşmüş, gerileme sürecini yaşayan İmparatorluk, başta Balkanlar gelmek üzere, egemenliği altındaki halkların bağımsızlık mücadeleleriyle, kenarlardan başlayarak sürekli bir daralma-küçülme içerisine girmişti, Ayaklanmaları kan ve katliamlarla bastırma çabaları sonuç vermediği gibi, parçalanma sürecine evrilmesini engellemeye de yetmiyordu.

Osmanlı egemenleri bu gelişmelerin kendi sonlarını hazırladığını görüyorlardı. Onlar, İmparatorluğun içinde bulunduğu durumla, ulusal ve dinsel topluluklar arasında dolaysız bağlar kuruyor, bu ulusal başkaldırıları olumsuz gidişatın nedeni olarak görüyorlardı. Bu nedenle onlar, merkezi devlet otoritesini daha fazla güçlendirme, özerk yapılara son verme, bağımsızlık ve ulusal demokratik istemeler katliamlarla ezme, asimilasyon ve entegrasyon politikalarına hız verme, devlet yapılanması içerisinde Türk unsurunun gücünü ve ağırlığını artırma yönünde adımlar attılar. Diğer taraftan onlar, önde gelen kapitalist devletlerin de dayatmasıyla 1839 yılında Tanzimat, 1856 yılında da Islahat fermanlarını kabul ettiler. Bu fermanlarla padişah, İmparatorluğa yabancı sermayenin sızmasına daha geniş olanaklar tanıyor, kapitülasyonların kapsamını genişletiyor, özel mülkiyeti koruyucu önlemler alıyor ve ulusal ve dinsel topluluklara sözümona çeşitli haklar vaad ediyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun mali iflasının açıkça ilan edilmesinin ardından 1881'de ülkenin maliyesinin ve gümrük gelirlerinin önde gelen kapitalist devletlerinin denetimine girmesi anlamına gelen Düyun-u Umumiye İdaresi'nin (Genel Borçlar Yönetimi-bn) kurulması, bu sürecin önemli bir dönemeçiydi.

Ayaklanmaları katliamlarla bastırma, özerk yapılara son vererek merkezi devlet otoritesini güçlendirme çabaları, gelişmenin yönünü değiştirmeye yetmiyordu. Tersine, özerk yapılara son verme girişimleri, başta Kürtler olmak üzere ulusal bilincin uyanmasını ve isyanları beraberinde getirdi.

Ulusal başkaldırıların ve merkezden kopma eğilimlerinin artması, feodal Osmanlı despotizminin Türk olmayan halklar üzerindeki baskı ve katliamlarını 19. yüzyıl boyunca dayanılmaz bir düzeye ulaştırdı. Balkan halklarının ulusal başkaldırıları, Kürtler ve diğer Doğu halklarının isyanları karşısında dizginsiz bir terör uygulanıyordu. Osmanlı despotizminin ayaklanmaları bastırmada uyguladığı yöntemlerle ilgili olarak bir kaç örnek aktarmak gerekirse, "... Fuat Paşa'nın, 1860 olaylarını bastırmadaki sertliği ve suçlu-suçsuz bir çok insanı astırmasından dolayı Lübnan'daki lakabı ip paşasıdır." (1) 1867 yılında Bulgar ayaklanmasını bastırmada uyguladığı yöntemler nedeniyle Mithat Paşa'nın Bulgaristan'daki adı "Bulgar celladı". Paşa'nın, Bulgar köylüleri üzerinde estirdiği terörü dönemin resmi tarihçisi Lütfü Efendi bile 'kesip biçme' olarak tanımlamaktadır. Lütfü Efendi, Mithat Paşa'yı, "Ayaklanmaları bu derece 'sert biçerek' Bulgar hareketinin daha fazla güçlenmesine neden olmakla suçlamaktadır." (2)

Balkan halklarının bağımsızlıkçı ayaklanmalarını bastırmak için, düzenli birliklerin yanında, Çerkezler, Kürtler, Arnavutlar vb. Müslümanlardan oluşturulan yarı-resmi birlikler oluşturuldu. Bu birlikler, yarı-resmi konumlarından da hareketle, kuralsız savaşı bütün boyutlarıyla uygulayarak katliamlar gerçekleştirmiş, yağma ve talanlara girişmişlerdir. 1875-78 Bulgar ayaklanmalarını bastırmada bu birlikler en önde yer alıyorlardı. "Kadınlar ve kız çocukları saçlarından tutuldular, bir darbeye diz çöktürüldüler, boyunlarından kesildiler. Çocuklar süngüyle geçirildiler, hamile kadınların karınları deşildi. Bir çoğu sırayla soyuldular ve bir odun parçasının üzerinde hayvan sürüleri gibi büyük bir serinkanlılıkla kesildiler." Bu türden uygulamalar değişik bölgelerde yaşanan isyanları bastırma hareketlerinde de sıkça yaşandı.

"1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sırasında gayrı-resmi olarak teşkil edilen ve Çerkezler'in ağırlıklı olduğu Osmanlı birliklerinin, ... yolları üstünde rastladıkları Hristiyan köylerini yağmalayıp, ahalisini kılıçtan geçirdikleri, yüzlerce hatta binlerce çocuğu köle olarak yanlarına aldıkları, çocuk ve eşyanın bir bölümünü sattıkları..." (3)

Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında da gündeme getirilmiştir.

Öndegelen kapitalist devletler arasındaki nüfuz rekabetini kullanarak ömrünü uzatmaya çalışan Osmanlı despotizmi benzer bir yöntemi, İmparatorluğun farklı halklarına karşı da uygulamıştır. Onlar bu uygulamalarında Hristiyan halklara karşı düşmanlığı körükleyerek Müslüman halkları yanına çekme ve kullanma politikası izlemişlerdir. Daha sonraları, bu uygulamalar, Kürtler'den oluşturulan Hamidiye Alayları örneğinde de görüleceği gibi, Ermeni halkının feodal ağalarının önderliğindeki Kürtler eliyle kırdırılması politikasına değin gelişmiştir. Fakat, ayaklanmalar, merkezden kopma eğilimleri ve ulusal demokratik başkaldırılar söz konusu olduğunda, Osmanlı despotizmi Müslüman ya da Hristiyan ayrımı yapmamıştır. Bu yönlü bütün gelişmelere karşı aynı katliamcı, baskıcı politikayı uygulamıştır. 1830'lar sonrası, II. Mahmut dönemiyle birlikte, özerk yapılara son verme ve merkezi otoriteyi güçlendirme yönünde atılan adımların ardından gündeme gelen Kürt isyanları, 20. yüzyılın başlarında ulusal-kültürel talepleri de içeren Kürt isyanları, Arnavut halkının bağımsızlık mücadelesi ve Müslüman Arapların çeşitli isyanları karşısında uygulanan politikalar bu durumu en iyi bir şekilde açığa çıkarmaktadır. Alman Mareşali Moltke, 19. yüzyılın yarısına doğru Türkiye'den yazdığı mektuplarda bu durumu, "Müslüman bir ulus olmalarından dolayı biraz daha avantajlı olmaları gereken Kürtler bile ağır bir milli baskının altında idiler. Öyle ki, girişilen katliamlarda, kadın ve çocuk başı getiren askerlere dahi ödül verilmekteydi" (4) şeklinde ifade etmektedir.

İmparatorluğun içinde bulunduğu durum, ideolojik akımların gelişmesi üzerinde de doğrudan etkide bulunuyordu. Osmanlı egemenleri ve aydın çevreleri, parçalanmayı önlemeye dönük düşünceler geliştiriyorlardı. Kapitalizmin ağır aksak gelişmesinin yanı sıra, egemenlik altındaki halkların ulusal uyanışları da, egemen ulus milliyetçiliğinin gelişmesinin koşullarını olgunlaştırıyordu. Osmanlı egemenleri, ulusal başkaldırılarla İmparatorluğun parçalanması arasında doğrudan bağlar kurduklarından, Türk uluslaşması da, ulus ve azınlıklara düşmanlık temelinde yükseliyordu.

Fakat, Türk milliyetçiliği siyasi bir akım olarak oldukça geç ortaya çıktı. Bu dönemde daha çok İmparatorluğun, çok uluslu, çok dinli yapısına uygun olarak karma ideolojik akımlar geliyordu. Babıali, bu düşünce akımları etrafında bütünlüşme sağlamaya, parçalanmayı önlemeye ve ulusal başkaldırıların önüne geçmeye çalışıyordu. Osmanlı egemenleri ve egemen sınıf aydınları, çıplak Türk ulusalcılığı savunusunun, İmparatorluğun dağılma sürecini ve egemenlik altındaki diğer ulusal toplulukların milliyetçi tepki ve başkaldırılarını hızlandıracaklarını düşünüyorlardı. Bu durum, Türk ulusal bilincinin gelişmesi üzerinde de olumsuz etkide bulunmaktaydı. Daha çok, siyasi olarak dillendirilmeyen, bastırılmış bir milliyetçilik geliyordu.

Elbette Türk ulusal bilincinin geç gelişmesinde, "avam", "köylü" kavramıyla özdeşleştirilen "Türklüğün" saygın bir yerinin olmaması, egemen sınıfların kendilerini "Osmanlı" olarak tanımlamaları gibi ideolojik etkenlerin de belli bir yeri vardır. Fakat daha sonraki dönemlerde, Türk milliyetçiliğini siyasi olarak açıktan savunulmasında, belirleyici faktör, İmparatorluğun çok uluslu yapısını koruma, esas olarak Türk kökenli Osmanlı sarayının ve feodal aristokrasisinin egemenliğini sağlama ve parçalanmayı önleme düşüncesi olmuştur. Bu bakımdan, çöküş döneminin düşünce akımları içerisinde, II. Abdülhamit'in başını çektiği ve Osmanlı egemen sınıf aydınlarının desteklediği Pan-İslamizm ve Osmanlılık ağırlık taşıyordu.

Pan-İslamizm, İmparatorluk sınırları içerisindeki Müslüman "halkların" birliğini sağlayarak parçalanmayı önlemeyi, ya da en azından geciktirmeyi ve frenlemeyi hedefliyordu. Halifeliğin Osmanlılar'ın elinde olması ve kapitalist gelişme bakımından geri ve Müslüman olan Arap, Kürt, Çerkez vb. halklarda ulusal bilincin ve şekillenmenin daha zayıf olması nedeniyle, İslamiyetin "birleştirici" bir rol oynayacağı varsayılıyordu. Bu politikayla, Müslüman halklarda milliyetçi ve bağımsızlıkçı gelişmenin önüne geçilmesi de hedefleniyordu. Pratikte bu politika, Müslüman halklarla Müslüman-olmayan Ermeni, Rum, Yahudi vb. halklar arasında düşmanlığı geliştirmeyi ve tüm ulusal toplulukların ulusal taleplerini boğmayı hedefliyordu. Ancak Pan-İs-

lamizm'in ortaya atılması ve gelişmesinde, İngiltere ile rekabet içinde olan Almanya'nın da önemli bir rolü olduğu unutulmamalıdır. Alman Junkerleri, Asya'da ve Afrika'da çok sayıda Müslüman halkı kendi boyundurukları altında tutan İngiliz sömürgecilerinin cephe gerisinde siyasal istikrarsızlık yaratmak ve ayaklanmaları kışkırtmak, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu'nu ve önemli bir bölümü onun elinde bulunan Ortadoğu bölgesini sömürgeleştirmek için Pan-İslamizmi destekliyorlardı.

II. Abdülhamit döneminde bu düşünce etkili olarak kullanılmaya çalışıldı. Bu yoldan, İslam dünyasının yeniden Osmanlı İmparatorluğu etrafına toplanmasının hedeflendiği de ileri sürüldü. Bu politikanın Araplar üzerinde önemli etkisi olmasa da, daha sonradan da görüleceği gibi, Kürtler üzerinde önemli etkisi oldu. Kürtlerden oluşturulan Hamidiye Alayları'yla 1890 sonrası yapılan Ermeni katliamları, Birinci Dünya Savaşı döneminde yapılan Ermeni katliamına Kürtler'in katılmaları, bu politikanın feodal beylerin boyunduruğu altında bulunan Kürt halkı üzerinde oynadığı rolü gösterir. Fakat bütün çabalara rağmen, Pan-İslamizm düşüncesi beklenen sonucu vermedi. Vermesi de düşünülemezdi. Çünkü, kapitalizmin ve milliyetçiliğin geliştiği o günkü koşullarda, can çekişmekte olan Osmanlı İmparatorluğu açısından İslamiyetin ve ona dayanan Pan-İslamizm'in farklı etnik kökenlerden Müslüman halkları birleştirici bir unsur olmasının koşulları yoktu. Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak için çaba harcayan İngiltere ve Fransa gibi emperyalist devletlerin de katkısı ve kışkırtmasıyla Araplar bu Pan-İslamizm ve Osmanlılık politikasına itibar etmediler ve kendi bildikleri yoldan yürüdüler. Osmanlı padişahının I. Dünya Savaşı'nda halife sıfatıyla yaptığı cihad çağrısı da önemsenecek bir yankı bulmadı.

Osmanlılık akımı ise, egemen entelektüel çevrelerde bir Osmanlı yenilenme hareketi olarak şekillenmişti. Bu akım, milliyetçi başkaldırı eğilimlerine karşı bütün ulusal topluluklara belirli özerklikler tanıyarak onları Osmanlı despotizminin sözde birleştirici şemsiyesi altında toplamayı hedefliyordu. Osmanlı'da Türk egemen çevreleri ve egemen sınıf aydınları Türkçülüğün henüz gelişmediği dönemlerde bile İmparatorluğun

bütün öğelerinin, egemen Türk yönetici katmanına itaat etmesi gerektiğini savunmaktaydılar. Dönemin sultanı karşıtı Jön Türk muhalefet hareketinin en yaygın düşünce akımı olan Osmanlılık, süreç içerisinde Türk egemenliği olarak algılanmaya başlandı. Osmanlılık, diğer ulus ve azınlıklara ancak, Türklerin egemen konumunu kabullenmesi şartıyla yaşam hakkı tanımaktaydı. Balkan halklarının bağımsızlığını kazanmasıyla daha belirgin bir hale gelen Osmanlılık, Pan-İslamizm gibi düşünceler her ne kadar kapsayıcı, kozmopolit düşüncelermiş gibi gözükseler de özünde Türk milliyetçiliğinin ve İmparatorlukta Türk egemenliğinin örtülü savunusu özelliği taşımaktaydılar.

Demek ki, İslamcılık, Osmanlılık ve Türk milliyetçiliğinin sınır çizgilerinin henüz net olarak ayrılmadığı bu dönemde, egemen olan düşünce gerçekte Türk milliyetçiliğiydi. Fakat bu henüz, ırksal özdeşlik temelinde yükselen bir milliyetçilik değildi. İslamcılık ve Osmanlılık düşünceleri, Türklerin egemenliği olarak anlaşılıyor ve öyle savunuluyordu. Siyasi olarak Türk milliyetçiliğinin henüz çok uzağında olan Osmanlı-Türk yöneticileri de, egemenlik altındaki farklı ulusların ancak, Türklerin egemenliği altında bir arada tutulacaklarına inanıyorlardı. Tanzimat döneminin sadrazamlarından Ali Paşa bu düşünceyle, "İmparatorlukta çeşitli milliyetlerin emellerini ve birbirine ters düşen menfaatlerini gördükten sonra İmparatorlukta birleştiricilik görevi yapacak unsurun bilhassa Türkler olduğuna işaret etmiştir" (5) diyordu.

İmparatorluğun Balkanlardaki ve diğer alanlarındaki ulusal başkaldırıları bastırma çabaları Türklerin egemen ulus konumunun pekiştirilmesi doğrultusunda atılan adımlarla el ele yürütülüyordu. Balkan halklarının ayaklanmaları karşısında hem ulusal düşmanlık geliştiriliyor, hem de, ulusal düşmanlık temeli üzerinde egemen ulus milliyetçiliği olarak, Türk milliyetçiliği derinleştirilmeye çalışılıyordu.

Osmanlılık, İslamcılık akımlarının önde gelen savunucuları, İmparatorlukta Türklerin egemenliği fikrinin tartışılmasını dahi gereksiz görüyorlardı. Bu düşüncelerin aynı zamanda Türklerin egemenliğini kapsadığını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde belirtiyorlardı.

Türklerin egemenliği fikrini Namık Kemal, “Eğer Hristiyanlar bizim egemenliğimizi isterlerse anlayınız; pek doğaldır ki onları hükümete almadığımız için yakınma hakkına sahip olmayacaklardır” sözleriyle dile getiriyordu. O, daha sonra ise sözlerini şöyle sürdürüyordu:

“Osmanlılar arasında sayıca da, yetenekleri-ne göre de ilk sırayı, yetenekleri ve geniş algılama güçleri, doğuştan dayanıklılıkları, ılımlılıkları gibi sıfatları olan Türkler alırlar.” Benzer düşünceler dönemin önde gelen Osmanlı aydınlarından Ali Suavi’de de vardır. O, Türklerin niçin yönetici olmaları gerektiğini, “Türk ırkı(nın) askeri, medeni ve siyasi rolleri itibarıyla bütün ırklardan üstün ve eski bir ırk olduğu” tezi ile savunmaktadır. (6)

İttihat ve Terakki (İT) Cemiyeti’nde Osmanlıcılık düşüncesinin egemen olduğu dönemlerdeki yaklaşımı da benzer bir içerik taşımaktadır. İT’den Hüseyin Cahit, “Ne denirse densin, memlekette millet-i hakime Türklendir ve Türkler olacaktır” (7) demektedir.

Türkçülük akımının önde gelen savunucularından Yusuf Akçura’nın, 1904 yılında yazdığı “Üç Tarz-ı Siyaset” makalesine gösterilen tepkiler, dönemin bütün egemen düşünür, aydın ve siyaset adamları tarafından, Osmanlıcılığın Türk egemenliği olarak algılandığına dair en önemli kanıt olarak gösterilmektedir. Yusuf Akçura makalesinde, Osmanlıcılığın çözüm getiremeyeceğini savunarak, açıktan Türkçülüğe geçilmesini önermiştir. Bu savunuya karşı verilen cevaplarda “bizim için, Türk’ü İslam’dan, İslam’ı Türk’ten, Türk’ü ve İslam’ı Osmanlılıktan, Osmanlılığı Türk’ten, İslam’dan ayırmak, tekliği üçe bölmek olmaz” (8) denmektedir.

İT’nin bir dönem önderlerinden olan Mizancı Murat, çıkardığı gazeteye, “Türk Gazetesi” diye başlık atmış, sık sık Müslüman ve Osmanlı olduğunu söylemiştir. Bunun bir çelişki olduğunu belirten okurlara, “Dostumuzun birbirinden başka şeyler zannetmek hatasında bulunduğu Türk-lük, Osmanlılık ve Müslümanlık adına duada kusur etmeyiz” şeklinde cevap vermektedir. Osmanlıcılık düşüncesini savunan bütün aydın ve siyasetçiler, “Osmanlıcılık güçlenirse bundan en çok Türkler istifade edeceklerdir... Osmanlıcılı-

ğın ruhunu Türklük teşkil eder” şeklinde özetlenecek bir bakış açısına sahip idiler.

Daha 1839’lu yıllarda Türk dilinin egemen olmasını hedefleyen dilde sadeleşme akımının öncülerinin, henüz siyasi bir savunuyu düzeyinde olmasa bile, Türk milliyetçisi bir perspektifle hareket ettiklerini belirtmek abartı olmayacaktır.

Türkçülük (Pan-Türkizm) düşüncesi, 20. yüzyılın başından itibaren birçok aydın tarafından savunulmaya başlandı. Artık Türk milliyetçiliği; Osmanlıcılık, İslamcılık gibi akımların içerisinde, onların bir bileşeni gibi savunulmuyor, egemen ulus düşüncesi olarak ırkçı, şoven bir temelde siyasi olarak savunuluyordu. Osmanlı aydın, düşünür ve siyasetçileri, asker ve sivil bürokrasisi içerisinde benimsenen Türkçülük düşüncesi, bu potansiyel üzerinde hızlı bir gelişme gösterdi.

Türkçülük akımının önderlerinden ve “Osmanlıcılık Türkçülük demek değildir” diyen İT’ci, Tunalı Hilmi, 1903 yılında İsviçre Rehberi adlı kitabında şöyle diyordu:

“Bir Türkün yazdığını her Osmanlı okumalıdır. Öz Osmanlılar Türklendir. Bir Türk’ün yazdığını her Osmanlı okumalıdır. Türkçe Osmanlıca demektir.” (9) Daha önce belirttiğimiz gibi, Yusuf Akçura da “Üç Tarz-ı Siyaset” adlı makalesinde, Osmanlıcılığın çözüm getirmeyeceğini belirterek, Türkçülüğe geçilmesini savunmaktaydı. Bu ve benzer düşünceler İT içerisindeki, aydın ve siyasetçilerin bir kısmı tarafından da yaygınca savunulmaya başlandı. Türkçülük akımının ideologlarından Ziya Gökalp, “Türklerin vatanının siyasi hudutları, dilleri ve kültürleri nereye kadar uzanırsa oraya kadar yayılacaktır” diyerek, Pan-Türkizm (Turan) düşüncesinin hedeflerini ortaya koyuyordu.

Türkçülük akımının gelişmesi ve evrimi, İT’nin gelişimiyle yakından ilişkilidir. Çünkü Pan-Türkizm gelişiminin belirli bir aşamasında İT Cemiyeti’yle özdeşleşmiş, cemiyetin şahsında bir dönem iktidar olmuştur. Evrim ve değişimi sonucunda 1900’lü yılların başında İT Cemiyeti, Osmanlıcılık resmi ideolojisi etrafında örgütlendi. Başlarda Türk milliyetçi-şoven ideolojisini açıktan benimsemese de, Türk milliyetçiliğinin gelişmesinde önemli etkileri olmuştur.

Türk uluslaşma süreci ve milliyetçiliği 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızlanarak gelişmeye başladı. Türk ulusal bilincinin zayıflığı; çok uluslu imparatorluğunu zamanla parçalayacak olan bu düşüncelerin Osmanlı'ya taşınması, Avrupa'da burjuvazinin ilerici barutunu tüketerek gericileştiği döneme denk gelmekteydi. Bu dönem, İmparatorluk topraklarının egemenlik altındaki halkların ulusal başkaldırılarıyla sarsılmasına tanık oldu.

Dönemin bütün burjuva birikimini ve Sultan Abdülhamit-karşıtı düşüncelerini etrafında toplayan Jön Türk hareketi de, "Bir burjuva devrim girişimi" (Lenin) olmanın ötesine geçemedi; halk gösterileri, işçi eylemleri, asker protestoları biçimini alan önemli kitle hareketlerine sahne olmakla birlikte Jön Türk devrimi, Osmanlı asker-sivil bürokrasisinin denetiminin dışına taşarak dörtbaşı mamur bir halk devrimi biçiminde gelişemedi. Jön Türk "devrimi", 1905 ve 1907 arası dönemde; 1905 Rus devrimi ve 1906 İran köylü devriminden de belli düzeylerde etkilenecek şekilde gerçekleşen, kimi antifeodal, demokratik yanlar da taşıyan Kürt, Ermeni isyanları ve Sultan karşıtı muhalefet üzerinde önemli bir etkiye sahipti. Jön Türk hareketi padişahlık kurumunu hedeflemiyor, 1876 Anayasası'nın yeniden yürürlüğe konulmasını ve padişahın yetkilerinin sınırlanmasını istiyordu. Jön Türk hareketi "hürriyetin devlete egemen olmasıyla" sonuçlanmıştır. ½üphesiz ki, "Jön Türk devrimi"nin ve İT'nin devlete egemen güç haline gelmesinin ekonomik, siyasal ve toplumsal yaşam üzerinde çok değişik etkileri oldu. Bunlara girmek yazının hedefi değildir. ½ovenizmin gelişimi üzerinde oynadığı role değinmekle yetinilecektir.

Yüzyılın hemen başından itibaren gerici-şoven düşünceler daha belirgin olarak ortaya çıkmaya, tek tek aydınlar arasında siyasi bir akım olarak Türkçülük düşüncesi savunulmaya başlamıştı. İT Cemiyeti içerisinde, Osmanlılık-Türkçülük tartışmaları boy gösterdi. İT'nin Türk milliyetçisi özellikleri zamanla daha belirgin olarak ortaya çıkmaya başladı. Ama İT'nin Türk milliyetçisi özellikleri belirginleştikçe, Cemiyet içindeki Türk olmayan unsurlar ayrılmaya başladı. Başta II. Abdülhamid'in despotik yönetimine karşı muhalefette Türk burjuvazisi ve subaylarıyla

la iyi tanımlanmamış bir "hürriyet" ortak zemini üzerinde birleşmiş gözükten Rum, Ermeni, Kürt, Arnavut, Arap vb. ve Cemiyet'ten uzaklaştılar.

Jön Türk "devrimi"yle İT Cemiyeti'nin iktidara gelmesi, Türk şoven milliyetçiliğinin gelişmesini hızlandırdı ve yeni arayışlara girmesini sağladı. Gelişen artık, ırksal özdeşlik temeli üzerinde yükselen Pan-Türkizm ideolojisiydi. İT'yle birlikte, Alman emperyalizmiyle olan ilişkiler de daha fazla gelişiyor, ölümü beklenen "hasta adam"ın paylaşılmasında Alman emperyalizmi giderek ön plana çıkıyordu.

Pan-Türkizm (Türkçülük) akımının ideologları, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Tekin Alp, Tunalı Hilmi, gibi dönemin önemli aydın ve düşünürleridir. Bunların hepsi de İT Cemiyeti'yle ilişkiliydiler.

Daha önce de değindiğimiz gibi Yusuf Akçura, 1904 yılında Osmanlılık, İslamcılık ve Türkçülüğü karşılaştırmalı olarak tartıştığı "Üç Tarz-ı Siyaset" makalesinde; Osmanlılık ve İslamcılık düşüncelerinin çözüm getiremeyeceğini belirterek Türkçülüğe geçilmesini savunmaktaydı. Burada kısaca belirtmek gerekir ki, Türk şoven milliyetçiliğinin ve Türkçülük akımının gelişmesinde Çarlık Rusya'sında yaşayan Türk aydın ve çevrelerinde önemli etkisi olmuştur. Yusuf Akçura da bunlardan biridir. Çarlık Rusyası'nın egemenliği altındaki Türkler'de, Rus Pan-Slavizmine tepki olarak belli bir süredir, Türk milliyetçiliği gelişmekteydi. Rusya'daki Türk aydınları arasında ilk ve önemli etki yaratmış olanı Gaspıralı İsmail Bey'di. "1883 yılından itibaren Kırım Hanlığı'nın eski başkenti Bahçesaray'da yayınladığı Tercüman gazetesinde 'dilde, fikirde, işte birlik' düşüncesini işleyerek gazetesinde İstanbul'a ulaşmış, buradaki aydınları etkilemişti." (10) "Azerbaycan'lı Hüseyinzade Ali, Füyüzet gazetesinde Türk milliyetçiliğinin hedeflerini Gökalp'ten önce 'Türkçülük, İslamcılık ve Avrupacılık' olarak kaynaştırıp sistemleştirmeyi önermişti." (11)

Yusuf Akçura, Rusya kökenliler içerisinde, Türkçülük ideolojisinin oluşum ve gelişmesi üzerinde en fazla ve en derin iz bırakanıdır. O, "Türk Birliği" düşüncesinin yeni olmasından hareketle bunun çok daha fazla sonuç alıcı olacağını savunuyor ve şöyle diyordu:

“Lakin Türklük siyaseti de, tıpkı İslam siyaseti gibi umumdur (geneldir-bn); hududu Osmaniye ile mahdut (sınırlı-bn) turfandadır, pek az yaygındır.” (12) Akçura’nın düşünceleri ırk birliğine dayalı “Türk milliyet-i siyasiye” düşüncesiydi. Akçura’ya ilişkin olarak Georgeon, “19. yüzyılın fikri cephaneliğine ellerini hızla daldırılmış ve kendi tasarısına uygun düşecek silahları çekip almıştı. Milliyetçilik teorileri arasında ırk kavramına ağırlık vereni benimsemiş, onun Türk milliyetçiliği davasına daha iyi uyarlanacağını düşünmüştü” (13) demektedir.

½üphesiz ki, Türkçülük akımının gelişmesinde, ideolojik dayanaklarının temellendirilmesinde, bu akımın ideolojik önderi olarak kabul edilen Ziya Gökalp’in belirleyici bir yeri vardır. Diyarbakırlı ve Kürt kökenli olan Gökalp başta Kürt diliyle ilgilenmiş, fakat daha sonraları İT içerisinde Türkçülüğe yönelerek, Türk ırkçı şoven ideolojisinin, Pan-Türkizmin fikir babalığını yapmıştır. O, Ömer Seyfettin, Ali Canip gibi yazarlarla birlikte 1909 yılından itibaren çıkardığı Genç Kalemler dergisinde Türkçülük düşüncesini geliştirmeye çalışmıştı. Gökalp, “Türkleşmek, İslamlaşmak, muasırlaşmak” şeklinde ifade ettiği formülasyonla resmi ideolojinin ve Türk İslam sentezinin de ideolojik temellerini ortaya çıkarmıştı.

İmparatorlukta dağılma, parçalanma süreci hızlandıkça, Pan-Türkist büyük Türk İmparatorluğu düşüncesi güç ve yaygınlık kazanmıştır. Kolektif kimlik arayışları parçalanmayı önlemeye yetmiyor ve başarısızlıkla sonuçlanıyordu. İT’nin ırkçı-şoven paşaları parçalanma fobisiyle devlet yapılanmasında militarist özellikleri geliştiriyor, ulusal düşmanlıkları körüklüyorlardı.

1911 yılında Osmanlı devleti, Trablus ve Balkan savaşlarıyla Libya’yı ve Balkanların Edirne’ye kadar olan bölümlerini kaybetmişti. 3 milyon kilometrekare olan İmparatorluk topraklarının 1.100.000 kilometre karesinin kaybedilmesi, İT’nin Pan-Türkist yöneliminin daha fazla gelişmesini beraberinde getirmişti. Artık “Türklerin geleceğinin ne olacağı” sorusu daha yüksek sesle soruluyor, “Türk’ün makus talihini değiştirme” yönündeki Pan-Türkist hayaller pekişiyordu. Balkanların ve Libya’nın da elden çıkmasıyla, İmparatorluğun çok uluslu, çok kimlikli yapısı

daha da zayıflıyor, buna bağlı olarak ta ırksal özdeşlik temeli üzerinde yükselen “Türk birliği” düşüncesi öne çıkıyordu. “Ulus” olduğunu diğer halkları yüzyıllardır yöneterek göstermiş olan “Türk ırkı” eski gücüne ve görkemine kavuşacaktı. Böylece yalnız İmparatorluğun parçalanması önlenmiş olmayacak, aynı zamanda, Türk ırkına dayalı başka toprakları da içine alan, daha büyük bir Türk İmparatorluğu kurulacak, başaşağı giden “Türk’ün makus talih”de değiştirilecekti. Böylece İT paşaları, gözlerini başka topraklara -Kafkaslara- dikerek Turan İmparatorluğu kurmanın planlarını hazırlıyorlardı.

1911 sonrası dönemde Turan düşüncesi daha açık ortaya konulmaya başladı. Pan-Türkist ideoloji, kendi kurumlarını da yaratarak hızlı bir gelişme gösteriyordu. Bu dönemde irili ufaklı Türkçü dernek ve yayın organları boy verdi. Osmanlı devlet yapılanması, Pan-Türkizm ideolojisine göre düzenleniyor, üzerinde yükseldiği kurumsal dayanaklar geliştiriliyordu.

“Büyük Turan’ı özleyen yeni, uyanık Türk dünyası, Turan’ın altın tacını taşıyarak saltanat binasının dört direğini dikti. Türk Bilgi Derneği, Türk Yurdu, Türk Ocağı ve Türk Gücü.” (14)

Bu derneklerin hemen tamamı gençlik içerisinde kurulan para-militer derneklerdi. Bunlardan, “Türk’ün gücü her yere yeter” şiarıyla kurulan Türk Gücü Cemiyeti amaçlarını şöyle ifade ediyordu:

“Türk Gücü, Karakurum’da fişkırp taşan, coşkun akınlarıyla bütün dünyayı kaplayan, bükülmedik bilek, kırılmadık kılıç, vurulmadık kale bırakmayan, fakat bugün düşkün, dağılmış Türk kuvvetlerini yeniden var edecek, yaşatacak, Türk’ün açık alnının yeniden yükseltecek, o yıl-maz keskin gözünü bekçisi, Yurd’un koruyucusu, Turan’ın akıncısı olacak. Türk’ün o demir pençesinde yine dünyayı kavrayacak, yine dünya o pençenin karşısında tir tir titreyecek.” (15)

Günümüzün ırkçı faşistlerinden hiç de yabancı olmadığımız bu söylem, İT iktidarının politikalarını da özetlemektedir. İT’nin önde gelen hemen bütün kadroları, Balkanlar’daki ayaklanmaları bastırmada uygulanan kurnalsız çete faaliyetleri içerisinde yetişmiş asker ve sivil bürokrasiden oluşuyordu. Özellikle subay köken-

li kadrolar belirleyici bir yere sahipti. Bunlar Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın hemen ardından Pan-Türkizm politikasına geçilmesini karar altına aldılar. Artık İmparatorluğun ideolojik, politik, iktisadi yönelimlerini Pan-Türkizm belirliyordu.

Parçalanma fobisiyle birlikte gelişen ırkçı şoven ideolojinin, Ermeni, Rum ve diğer halklar nezdindeki yansımaları baskı ve katliamlar oluyordu. İT'nin, Enver Paşa, Talat Paşa gibi önderleri, parçalanmayı aşmak, Türk ırkına dayalı yayılcı bir Turan İmparatorluğu kurmak için Kafkaslar'da ayaklanmalar örgütüyor; Anadolu'da ise, etnik temizlik hareketiyle Anadolu'nun Türkleştirilmesine çalışıyorlardı. Özellikle Anadolu'daki etnik temizlik çok önemli görülüyordu. Anadolu'nun "Türklerin yurdu" olarak "saf" bir hale getirilmesi, Türklerin geleceği açısından belirleyici bir yere oturtuluyordu. Teşkilat-ı Mahsusa (TM) kadrolarıyla yürütülen bu etnik temizlik operasyonları, bilinçli, sistemli tarzda sürdürülüyordu. Ermeni, Rum vb. halkların varlığı kendi başına potansiyel tehlike ve Anadolu'nun Türkleştirilmesinin önündeki esas engel olarak görülüyordu. Ermeni ve Rum burjuvazisinin Çarlık Rusyası ve diğer emperyalist güçlerle ilişkileri de, baskı ve katliamların gerekçesi yapıyordu. Bu halkların gayri-müslim olmaları, Kürt, Türk ve diğer Müslüman halkları dinsel temelde kışkırtmanın aracına dönüşüyordu. Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın öngününde, Osmanlı hanedanının İT paşalarının politikalarını Celal Bayar şöyle özetlemekteydi:

"1914 yılı başlarında Osmanlı yöneticileri kendileri için iki önemli sorunun var olduğu tespitinde bulunmaktadırlar.

"1- İmparatorluğu tamamiyeti ve vahdetini (birliğini- bn) gizli, açık vasıtalarla tehdit eden iftirakçı (ayırıcı-bn) Türk olmayan unsurlar.

"2- Her türlü hürriyeti suistimale hazır ölçsüz bir muhalefet.

"...Hükümet normal faaliyeti dışında, Merkez-i Umumi'de ve Harbiye Nezareti'nde bir emri vakiin zararlarını önleyici tedbirler için çalışıyordu. Harbiye Nezaretindeki toplantıların başlıca konusu stratejik noktalarda kümelenmiş ve dış menfi tesirlere bağlı gayri-Türk yığınların tasfiyesi idi." (16)

İT paşaları, ırkçı-yayılcı politikalarını, vurucu güçleri ve siyaset planlama merkezleri olan TM aracılığıyla sürdürüyorlardı. Kurucusu Enver Paşa olan bu kuruluş, doktorlar, din adamları, öğretmenler, tarikatçılar, politikacılar, mühendisler vb. çok geniş bir ajan-işbirlikçi ağına sahipti. Cezaevlerinde ağır suçlardan tutuklu ve hükümlüler de bu teşkilatın hizmetinde eylemlere katılıyordu. Toplumun en tortu kesimlerini bünyesine alarak vurucu güç olarak eğitiyordu. Yönetici kadrolarıysa, daha önce de belirtildiği gibi Balkan ayaklanmalarını bastırmak için, gayri nizami çete savaşlarında yetişmiş subaylardan oluşmaktaydı. İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı döneminde, Alman faşizmin sadık destekçisi olması nedeniyle, "Goebbels'in avukatı" ismi takılan Cumhuriyet gazetesi 1942 yılındaki bir sayısında, TM'nin amaçlarını şu şekilde tanımlamaktadır:

"Bu teşkilatın gayesi, bir taraftan bütün İslamları bir bayrak altında toplamak, bu suretle Pan-İslamizme vasıl olmaktır. Diğer taraftan da Türk ırkını siyasi bir birlik içinde bulundurmak, bu bakımdan da Pan-Türkizmi hakikat sahasına sokmaktır. Enver Paşa'nın bir yandan Emiri Efendi'nin İT programındaki Pan-İslamizminden, diğer taraftan da Ziya Gökalp'in Pan-Türkizminden ilham aldığı muhakkaktır." (17)

Bir başka kaynaktan ise şöyle deniyordu:

"1- Yıkıcı faaliyetlere karşı mücadele etmek ve İmparatorluk içindeki ayrılıkçı ve milliyetçi grupların düşmanla olası işbirliğine, başka bir deyişle Enver'in vatana ihanet diye tarif ettiği faaliyetlere engel olmak.

"2- Eğitilmiş ve tecrübeli ajan kadroları oluşturarak İngiliz ve Fransız sömürgelerine ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bir düşman işgaline uğrayabilecek bölgelerine yerleştirmek. Düşmanı sömürgelerinde meşgul tutma stratejik fikrinin Almanlar'dan çıktığı anlaşılmaktadır. Bunu gerçekleştirme konusundaki özgül taktikler esasa olarak TM'nin omuzlarında bulunuyor.

"3- Rus Orta Asya'sında Müslüman Türklerin ayaklanmasına yol açacak adımları atmak.

"4- Çeşitli türlerde askeri hareketler: TM ajanlarının silah altına aldığı ve eğittiği feda edilebilir çetelerle baskınlar, sabotajlar, şaşırtma

hareketleri ve düşmanını haberleşme hatlarının tahribi; casusluk.” (18)

Emperyalist savaş ortamı, İT paşalarına politikalarına yaşam buldurmak için uygun bir ortam sağlıyordu. Onlar, savaşın karışıklığı içerisinde Anadolu'nun etnik temizliği ve Kafkaslar'da ayaklanmalar gerçekleştirerek Türk unsuruna dayalı güçlü bir imparatorluk kuracaklarını düşünüyorlardı. Kafkaslar'da Türki unsurlara dayalı geliştirilen politikaların arkasında Alman emperyalizmi vardı. Türk paşalarının Turan hayalleriyle, Alman emperyalizminin çıkarları önemli ölçüde örtüşüyordu. Bu düşüncelerini savaş koşullarında gerçekleştirebileceklerini düşünen Osmanlı-Türk yöneticileri, emperyalist efendilerinin yanında savaşa girmekte hiçbir tereddüt göstermediler. İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda aynı politika değişik koşullar altında, özü korunarak yeniden diriltilmeye çalışılacaktı

Gayri-müslim ulus ve azınlıklar İmparatorluğun parçalanmasının esas araçları olarak görüldüğünden, etnik temizlik politikası, 1800'li yılların son döneminden itibaren sistemli olarak sürdürüldü. Hamidiye Alayları'yla 1890 sonrası uygulanan katliamlar, diğer halklara yönelik baskı ve terör politikası, Balkanlar'dan getirilen ya da göçmek zorunda kalan Türklerin, Ermeni, Rum vb. halkların yoğun olarak yaşadığı bölgelere yerleştirilmesiyle bütünleştiriliyordu. Etnik temizlik ve Anadolu'nun Türkleştirilmesi, İT diktatörlüğü altında, savaşın sağladığı uygun ortamla birlikte yeni bir biçim almıştı. Paşalar, Birinci Dünya Savaşının başlamasını bulunmadık fırsat olarak görüyorlardı. Her taraftan kan, intikam ve savaş naraları yükselmeye başlamıştı. Onlar, bütün ırkçı, Pan-İslamist emellerine bu ortamda ulaşacaklarına, Turan İmparatorluğu'nu kuracaklarına inanıyor ve savaşın sağladığı ortamı “son şans” olarak değerlendiriyorlardı. Enver Paşa “Türkler artık kurtuluyor” müjdesini taşıyor, Ziya Gökalp ve diğer Türkçü şair, yazar ve devlet adamları kan, barut ve intikamdan söz ediyorlardı.

İrkçı-şoven Türk paşaları, etnik sorunların çözümünün, Ermeni, Rum halklarının varlığının tamamen tasfiye edilmesinden geçtiğini düşünüyorlardı. Düşüncede olan artık geniş bir uygula-

ma alanı buldu ve Anadolu'da Ermeni ve Rumların tasfiyesine girişildi. “Düşmanla işbirliği, vatanı ihanet” gibi gerekçeler jenosidin dayanakları yapıldı. Etnik temizlik politikasının sonuçları, başta Ermeniler olmak üzere Rumlar ve diğer halklar açısından pahalıya mal oldu. Tarihte eşine ve benzerine az rastlanır türden katliamlarla “büyük Türk ırkı”nın geleceği garantiye alınmaya çalışıldı.

Savaşın içinde, 14 Mayıs 1915 yılında alınan kararlar, Ermeniler yaşadıkları bölgelerde kitleler halinde Suriye ve diğer bölgelere sürgün edilmeye başlandı. Fakat, Ermeni ve Rum halkına yönelik önlemler çok daha önceden uygulamaya başlanmıştı. TM, yukarıda kapsamı çizilen çerçevedeki amaçları doğrultusunda eylemler yapıyordu. Önce ordudaki Ermeni kökenli askerler silahsızlandırılarak işçi birliklerine yazıldılar. Başta İstanbul olmak üzere bir çok şehirde, geniş çaplı gözaltı ve tutuklamalara girişildi, kimileri idam edildi. Silah arama ve ihbar bahaneleriyle Ermeni köylerine yapılan baskınlarda, direnme gösterebilecek kişiler tutuklandı, mülklerine el konuldu, halka yönelik baskı, terör ve katliamlarla Ermeniler etkisiz hale getirilmeye çalışıldı. Onlara, devlet görevlerinden el çektiler, ülke içinde seyahat yasağı konuldu. Sürgün esnasında askerlere, en küçük bir direnişin ağır şekilde cezalandırılması yetkisi verilmişti. Zaten sürgüne gönderilen milyonlarca insanın açlık, hava koşulları, salgın hastalıklar koşullarında büyük kayıplar vereceği biliniyordu. Nitekim bu şekilde onbinlerce insan öldü. Fakat yüzbinlerce insanın ölümünü buna bağlamak, bununla açıklamak olanaklı değildir. Esas olarak yüzbinlerce Ermeni bilinçli katliamların sonucunda öldürülmüşlerdir. Korkunç bir jenosidin ortaya çıkmasını sağlayan esas unsurlar da bu bilinçli katliamlardı.

Bu dönemin sonucunda Anadolu, Ermeni halkından temizlenmişti. Resmi Osmanlı kaynaklarına göre 800 bin, TC verilerine göre 300 bin, başka daha güvenilir kaynaklara göre ise, 1,5 milyon Ermeni öldürülmüştü. O günün koşullarında Osmanlı'nın toplam nüfusunun 15-20 milyon civarında olduğu düşünüldüğünde katliamın boyutları daha iyi anlaşılabilir. Yaklaşık iki yılı kapsayan sürgün-katliam döneminde her güne ortalama bir kaç bin ölü düşmektedir. Jenos-

sid Ermeni halkını tamamen tarih sahnesinden silmeyi amaçlayan bir özellik taşımıştır.

Benzer, ancak kapsamı daha sınırlı katliamlar değişik biçimlerde Batı Anadolu ve Karadeniz’de yaşayan Rumlara yönelik olarak da uygulandı. Askerde işçi birliklerine yazılarak, Rusya sınırında yol yapımı vb. esnasında hava koşulları, açlık gibi faktörlerin de etkisiyle binlerce Rum’un ölümüne yol açıldı. Rum halkı yerlerinden göçe zorlandı; katliamlara tabi tutuldu. Yine bu dönemde 300-500 bin arası Rum’un katledildiği tespit edilmektedir.

Katledilen, göçertilen Ermeni ve Rumların mal ve mülklerine zorla el konuluyordu. Bu, Ermeni ve Rum katliamların da önemli itici güçlerindendi. Türk burjuvazisinin gelişmesinde, Ermeni ve Rumların mal ve mülklerine el konulmasıyla sağlanan sermaye birikiminin önemli bir yeri vardır.

Aslında, iktisadi yaşamda Ermeni ve Rum unsurunu tasfiye ederek Türk milli burjuvazisini geliştirme politikası, İT’nin iktidara geldiği günden beri gündemde olan bir politikaydı. 1908 Jön Türk “devrimi”nden sonra, İT Cemiyeti, Osmanlı’da Ermeni ve Rum burjuvazisinin etkinliğini kırarak, Türk burjuvazisi ve sermayesinin gelişmesi yönünde adımlar atmaya başlamıştı. Bu politikanın, İngiliz ve Fransız emperyalizminin ve onlarla sıkı bağlara sahip Rum ve Ermeni burjuvazisinin etkisini kırmayı amaçlayan Alman emperyalizminin yayılcı politikalarıyla yakından ilişkili olduğu biliniyor. İşte bu ortamda, 1913 yılında, Ermeni ve Rum burjuvazisinin tasfiyesi ve Türk burjuva sınıfının gelişip egemen olmasını hedefleyen “milli iktisat” politikası yürürlüğe konuldu. Ermeni ve Rum burjuvazisi, İngiliz ve Fransız emperyalizmiyle yoğun ilişki içinde olduğundan, Alman emperyalizmi de Türk burjuvazisini gelişmesini çıkarlarına uygun görüyor ve “milli iktisat” politikasını destekliyordu. Emperyalist savaşın öncesinde, İT diktatörlüğü bu iktisat politikasını uygulamada köklü adımlar attı. Savaşın hemen öncesinde atılan adımlar, savaşın başlamasıyla daha da güçlendirilerek uygulanmaya başlandı. Savaş başlar-başlamaz, İngiliz ve Fransız emperyalizmine geniş olanaklar sağlayan kapitülasyonların kaldırılması, İti-

bar-ı Milli Bankası’nın kurulması, çeşitli iş kollarında kurulan milli ticari şirketler, çıkarılan kanunlar vb. “milli iktisat” politikasının bir parçasıydı.

Ziya Gökalp, Tekin Alp, Yusuf Akçura vd. “milli iktisat” politikasının savunusunu yapan İktisadiyat Mecmuası’nda bu politikayı temellendirdiler. Gökalp, “Türkleri bir camia haline getirecek ve Türk harsının (kültürünün-bn) teşekkülünü temin edecek amillerden (oluşumunu sağlayacak etmenlerden-bn) biri de (milli iktisat) tır” görüşünü ileri sürmekteydi. Buna göre, “Türkiye’nin istikbali milli iktisattaki derece-i muvafakiyetine tabi” (19) idi. Aynı görüşü Akçura şöyle ifade ediyordu:

“Eğer Türkler kendi içlerinden, Avrupa sermayesinden de istifade ederek, bir sermayedar burjuva sınıfı çıkaramayacak olurlarsa yalnız memur ve köylüden ibaret Osmanlı heyet-i içtimaiyesinin (toplumsal bütünlüğünün-bn) muasır (çağdaş-bn) bir devlet halinde devamlı yaşayabilmesi zorlaşacaktır.” (20)

Milli iktisat politikası, alıntılarda da görüldüğü gibi, henüz çok cılız olan ve Osmanlı’da yeterince gelişme imkanı bulamamış Türk burjuvazisini geliştirmeyi, sermaye ve etkinlik düzeyini arttırmayı hedefliyordu. Milli iktisat, “millet olmanın” ve “muasır devlet halinde devamlı yaşayabilme”nin zorunlu bir koşulu olarak görülmekteydi. Fakat, burjuvazi ve olduğu kadarıyla sermaye birikimi Ermeni ve Rum kökenli tüccar ve burjuvaların elinde toplanıyordu. Bu durumda, “gayri Türk” unsurların ekonomik güç ve etkinliğini kırarak Türk burjuvazisinin gelişmesini ve belirleyici ekonomik güç olmasını sağlamak, serbest rekabetçi yoldan mümkün değildi. Türk burjuvazisinin cılızlığı, yani sermaye birikiminin zayıflığı da buna imkan vermiyordu. Milli iktisat, ancak devletin etkin rolü ve desteğiyle başarı kazanabilirdi. Bu politika da, ancak bir emperyalist devlete karşı bir başka emperyalist devlete dayanarak yaşama geçirilebilirdi.

Milli iktisat politikası, ırkçılığa dönüşme eğilimi gösteren Türk milliyetçiliğinin güçlenmesine paralel bir gelişme gösterdi. İrkçı-şoven politikalar, asker-sivil bürokrasinin yönelimleri kadar, gelişen Türk milli burjuvazisinin ekonomik ve

siyasi çıkarlarını da yansıtmaktaydı. Geri kalmış Türk burjuvazisi, açığı kapatmanın ve gecikmiş olmasının getirdiği saldırganlıkla hareket ediyordu. Onun, Ermeni ve Rum burjuvazisinin ekonomik gücünü kırıp tasfiye etmeksizin gelişmesi düşülemezdi. Irkçılık bu saldırganlığın ve tasfiyenin ideolojik çerçevesini çizmekteydi. Türk milli burjuvazisi, Türk şovenizmi ve ırkçılığı sayesinde, Ermeni, Rum, kısmen de Yahudi burjuvazisinin yerini doldurarak, kolay ve kısa yoldan ekonomik gücünü arttırmayı düşünüyordu.

Ziya Gökalp, tam da bu yönetime uygun olarak, “iktisadi vatanperverlik” kavramını ileri sürüyor, bu başlıklı yazısında da “vatanperverliğin dini, ahlaki, hukuki, bedii şekilleri olduğu gibi acaba iktisadi bir şekilde yok mudur?” diye soruyordu. “İktisadi vatanperverliğin” ortaya çıkardığı sonuçlar, savaşın içinde Ermeni ve Rum katliamları döneminde bütün boyutlarıyla görülecekti. Milli iktisat, Osmanlının, Alman emperyalizmiyle ittifak halindeki İT’ci paşalarının ve gelişen Türk milli burjuvasinin ırkçı-yayılmacı politikalarının ekonomik ayağını oluşturmaktaydı. Gelişen milliyetçilik, milli burjuvazinin geliştirilmesi çabalarıyla birlikte ilerlemiş ve karşılıklı olarak birbirini beslemiştir. Bu birlikteliği Akçura şöyle ifade ediyordu:

“İşte bir taraftan fikri amillerin, diğer taraftan maddi amillerin tesiri neticesi olarak Türk aleminde, Türklük fikri ve hiss-i millisi doğmuş, tabiri diğerle Türkler de marifet-i kavmiye tevekkün etmeye başlamıştı.” (21) İT Cemiyeti’nin Türk ırkçılık siyaseti olan Pan-Türkizme geçişiyle, milli iktisat politikasını uygulamaya sokulmasının aynı döneme denk gelmesi tesadüfi değildir. Tam da eşyanın tabiatına uygundur. Savaş boyunca Anadolu’nun Türkleştirilmesi, ırkçı-şoven siyaseti ve azınlıklara düşmanlık temelinde uygulanan Ermeni jenosidiyle, katledilen, sürgün edilen Ermenilerin mülklerine el konulması Türk burjuvazisine büyük bir ekonomik birikim sağlamıştır. Bu politika Rumlara da benzer biçimde uygulanmıştır. Daha sonra da görüleceği gibi ilk Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri de, Ermenilerin geri dönerek mülklerini geri alacakları ve intikam alacakları korkusuyla oluşturulmuştu.

Ermeni ve Rum halklarına karşı uygulanan jenosid, dönemin Osmanlı-Türk paşaları tarafın-

dan gizlenmeye çalışıldı. Ölümünün ise bilinçli çabalara ve saldırılara değil, iklim, sağlık, açlık gibi nedenlere ve kimi yerel yöneticilerin “hatalarına” bağlı olarak gerçekleştiği ileri sürüldü. Yapılanın bir jenosid olduğu gerçeği gözlerden uzak tutulmaya çalışıldı. Tersine, “düşmanla işbirliği” ve “karşılıklı çatışmalar” teması günümüze kadar korunarak geldi. Türk ırkçı-şoven çevrelerinin, bugün Ermeni ve Rum halklarına karşı tarihsel bir düşmanlık beslemesinin ve bu düşmanlığı şovenizmi geliştirmenin bir aracına dönüştürmesinin temelinde bir ölçüde, uygulanan jenosidin suçluluğunu savunma psikolojisi yatmaktadır. Yapılan bu barbarlığa rağmen, “yavuz hırsız ev sahibini bastırır” edasıyla jenosid savunulmakta, “yine benzer bir durumla karşılaşarsak aynı şeyi yaparız” denilmek istenmektedir.

Anadolu’nun çok renkli, çok kültürlü yapısının, ırkçı politikalar sonucunda tek renkli bir yapıya dönüştürülmesinde, savaşın sağladığı uygun ortamın da yardımıyla çok büyük bir mesafe katedilmişti. Ermeni ve Rum halkları katliamlarla tasfiye edilerek, Anadolu coğrafyasındaki resimleri hemen hemen silinmişti. Geriye kalan parçaları da aynı yöntemlerle, asimilasyon ve daha sonra da nüfus mübadelesi yoluyla eritilecekti. “Mozaik” in “mermer”leşmesi yolunda geriye bir engel olarak Kürtler kalıyordu. Onların defterini dürme işi de TC’ye kalıyordu.

İT’nin ırkçı, Pan-Türkist paşaları “gayri Türk unsurların tasfiyesi”nde büyük bir mesafe katettiler. Fakat emperyalist savaşın gelişmesinin yönü, “Türk ırkının Turan’ı fethetme”si yönünde ilerlemiyordu. Parçalanmanın ve “Türk’ün makus tarihindeki kötü gidişin” sebebi olarak görülen halkların yok edilmesi, bu gidişatı değiştirmeye yetmedi. Alman efendilerinin savaşı kaybedeceği artık görülmeye başlamıştı ve bu, Osmanlı İmparatorluğu’nun da parçalanması anlamına geliyordu. Osmanlı despotizmi, Alman efendileriyle birlikte Yemen çöllerinde toprak üstüne toprak kaybediyor, cihad çağrıları bir yarar sağlamıyordu. Sarıkamış’ta, Rus sınırına yığılan yüz bin askerinin soğuk, açlık gibi nedenlerle ölmesiyle Turan hayalleri de yıkılıyordu. İT’nin önderleri Alman emperyalizmiyle birlikte savaşı kaybedeceklerini artık görüyorlardı. Politikalarını da bu duruma göre yeniden düzenlemeye çalıştılar.

Savaşın son dönemlerinde Talat Paşa, İngiliz ve Fransız emperyalistlerine, Anadolu'da kendi egemenliğinin tanınması karşılığında, Arap Yarımadası'ndaki topraklardan vazgeçmeyi öneriyordu. Fakat galip devletlerin hesapları daha kapsamlıydı. Kendi aralarında yaptıkları gizli anlaşmalarla, Anadolu'nun paylaşım planını çoktan hazırlanmışlardı bile. Fakat, emperyalist devletlerin çıkar çelişmeleri, paylaşma planının uygulanmasını geciktiriyordu. Daha sonra buna, Rusya'da bolşeviklerin iktidara gelmesi, yeni kurulan Sovyet devletinin savaştan çekilerek bütün gizli anlaşmaları açığa çıkarması ve ezilen halklarla emperyalizme karşı dayanışma içinde olduğunu açıklaması eklendi. Bu gelişmeler, Anadolu'nun paylaşılmasındaki sıkıntıları artırırken, diğer taraftan da, yeni bir direniş hareketinin örülmesinin koşullarını oluşturmaktaydı.

Savaşın sona ermesiyle İT iktidarı da son buldu. İT iktidarının Pan-Türkizm politikasının sonuçları oldukça pahalıya patlamıştı. ½oven Türk miliyetçiliğinin, azınlıklara düşmanlık, Anadolu'nun Türkleştirilmesi temelinde geliştirdiği etnik temizlik, savaş boyunca en barbar sonuçlarına ulaşmış, etki ve tartışmaları bugüne değin uzanan korkunç katliamlarla sonuçlanmıştı. Diğer taraftan da, savaş boyunca, cephe ve cephe gerisinde yüzbinlerce asker ve sivil ölmüş, milyonlarca da sakat kalmış ve yaralanmıştı. Bunca insan, emperyalist burjuvazinin çıkarlarını korumak, feodal Osmanlı despotizmini ayakta tutmak, İT'nin ve Türk burjuvazisinin ırkçı-şoven, yayılcı emellerini yaşama geçirmek uğruna katledilmiş ve savaşta yaşamını yitirmişti. Her renkten Türk şovenistin "vatan savunması" olarak yüceltmelerine rağmen, işçi ve emekçi milyonların emperyalizmin çıkarlarına eklenmemiş ırkçı, şoven, yayılcı politikalarından hiçbir çıkarı olmamıştır. Dahası, bir çok durumda da Türk işçi ve emekçileri Osmanlı-Türk paşalarının suçlarına alet edilmeye çalışılmış ve yer yer de alet edilmişlerdir.

İT Cemiyeti'nin iktidarı yenilgiyle birlikte sona erse de, temsil ettiği devlet yönetimi anlayışı, militarist örgütlenmesi, ideolojik argümanları vb. günümüze değin taşınmıştır. 1923'de yeni kurulan cumhuriyet rejimi de, birçok bakımdan İT anlayışı üzerinde yükselmiştir. Günümüzün

ırkçı-şovenleri Ziya Gökalp'lerin, İT'nin Pan-Türkist ideolojisinden esinlenmekte, onu kendilerine rehber almaktadırlar. Kuşkusuz bu, esas olarak Anadolu işçi ve köylülerinin başlattığı ve daha sonra önderliğini kemalistlerin ele geçirdiği Kurtuluş Savaşı'nın, zayıf da olsa ilerici ve antiemperyalist bir nitelik taşıdığı gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Kürt ve Türk halkının kemalistlerin önderliğinde Yunan işgalcilerine ve İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalistlerine karşı sürdürdüğü Kurtuluş Savaşı güdük bir nitelik taşımakla birlikte, emperyalistlerin Anadolu'yu sömürgeleştirmelerini önlediği gibi, henüz beşiğinde bulunan Sovyet iktidarını boğmaya çalışan İngiliz-Fransız emperyalistlerine karşı zayıf ve tutarsız da olsa bir set oluşturacaktı.

Savaş sonrası dönemde Enver Paşa ve İT'nin önderlerinden bazıları Türki Cumhuriyetlere kaçtılar. Onlar bu sefer de Sovyet Rusya'ya karşı, İngiliz-Fransız emperyalizminin hizmetinde Turan düşleriyle ayaklanmalar örgütlemeye çalıştılar. Ama 1922 yılında Kızıldordu birlikleri tarafından ezildiler. Turan düşüncesi bu sefer de devrim topraklarında yenilgiye uğradı. Türk kökenli halklar Turan yolundan değil, özgürlük ve sosyalizm yolundan yürümeyi tercih ettiler. İT iktidarının iki diğer önemli önderi, yani Talat ve Cemal Paşalar ise, Ermeni milliyetçilerinin kurşunlarına hedef olacaktı.

İT'nin ve TM'nin geride kalan kadroları, "Türk'ün bundan sonraki kaderi üzerinde rol oynama"nın yeni yollarını aradılar. Çeşitli örgütlenmeler aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmeye çalıştılar. Bu nedenle, Kurtuluş Savaşı'nın ilk yıllarında kemalistlerle İttihatçıları birbirinden ayırmak pek mümkün değildir. Hatta ilk örgütlenmeler birçok nedenin ürünü olarak, İttihatçı, TM kadrolarından oluşmaktaydı. Bunların büyük bir çoğunluğu Ermeni ve Rum tehciri ve katliamları nedeniyle aranır duruma düşmüş ve çeteler kurmuşlardı. Kurtuluş Savaşı'nın emperyalizme karşı olan yönü de dolaylı bir nitelik taşıyordu. Yani bu savaşın sivri ucu, öncelikle Yunan işgaline azınlıklara karşı yöneltilmişti. İlk Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Ermeni ve Rumların yaşadıkları ve katliamların yapılmış olduğu yerlerde kurulmuştu. Ve bu cemiyetler, azınlıklara karşı yürütülen mücadelenin bir ürünü olarak, prog-

ramlarına -Birinci Dünya Savaşından sonra yerlerine dönmeye ve elkonan mülklerini talep etmeye başlayan- Ermeni ve Rum halklarına karşı söz konusu bölgelerin “haklarını savunma” savaşımını koymuşlardı. 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Anlaşması sonrası, aynı yılın sonuna dek kurulmuş ilk beş direniş derneğinin üçü Ermeni, ikisi de Rum azınlıklara karşı oluşmuştu. İlk kurulan derneklerden olan Trabzon Müdafaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti'nin aldığı kararlarının başında “azınlıklara karşı silahla karşı konulması” maddesi yer almaktaydı.

Kuvayi Milliye birliklerinin önemli bir kısmı Ermeni ve Rum katliamlarını düzenleyenler tarafından kurulmuştur. Bunlar İT Cemiyeti'nin ve TM'nin adamları ya da onlarla doğrudan ilişkili olan kişilerdir. Marmara, Ege ve Karadeniz'de kurulan ilk birliklerin çekirdeğini bu kişiler teşkil etmiştir. “Savaş bitip de İngiliz ve müttefikleri, İttihatçı ve hele Ermeni öldürüşçülüğü hesaplarını sormak yoluna gidince, ne kadar gocunan varsa silahlanıp bir çeteye katılmıştır.” (22) Görülüyor ki, İttihatçı kadroların büyük çoğunluğunun bu birliklere katılmaları aynı zamanda bir yaşam garantisi olma özelliği taşıyordu. Kurtuluş Savaşı'nın dayanaklarından Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin kurucularının önemli bir kısmı da yine İttihatçılardı. Ağırlıklı olarak “Ermeni, Rum tehdidine karşı”, “Ermeni, Rum iddialarını çürütmek” savıyla örgütlenmişlerdir. Ermeni ve Rum katliamlarıyla bu dernekler arasındaki bağ, bu halklara karşı güdülen düşmanlıkla sınırlı değildir. Bir çok bölgede bu dernekler, Ermeni ve Rumların mallarına el koyarak zenginleşen eşraf tarafından, bunların geri gelerek intikam alacaklarından korkmaları nedeniyle kurulmuştur. İttihatçılar, cemiyetlerin oluşturulmasında bu korkuyu fazlasıyla kullandılar. M. Kemal de bu durumu Erzurum Kongresi'nde ve Kurtuluş Savaşı süresince kullandı. İntikam alınacağı ve mülklerini kaybedecekleri korkusuyla kurulan bu derneklerde örgütlenen eşraf, dernek aracılığıyla kemalistlere yakınlaşmış ve destekçisi olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın dayandığı güçler bakımından, Ermeni ve Rum katliamlarının yol açtığı sosyal, siyasal ve ekonomik sonuçların ve suç ortaklığının Kurtuluş Savaşı'nı oluş-

turan koalisyonun temellerinden birini oluşturmuştur.

Ermeni ve Rum halklarına yönelik baskı ve katliamlar bir ölçüde Kurtuluş Savaşı'nda da sürdürüldü. Kemalistler ısrarla kendilerinin İttihatçı olmadıklarını belirtmeyi gerekli görüyorlardı. Fakat, Kurtuluş Savaşı'nın yürütülmesini sağlayan Kuvayi Milliye birlikleri ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, İttihatçı ve TM kadroları tarafından kurulmaktaydı. Politikalar bakımından da, kemalistlerle İttihatçılar arasında ciddi bir fark görülüyordu. M. Kemal, İngiliz ajan Frew'e “bence İT vatansever bir cemiyetti” (23) demektedir. Bu nedendir ki, kurulduktan sonra TBMM'nin ilk aldığı kararlardan birisi, 8 Mayıs 1920'de, “tehcir suçundan tutuklu olanların serbest bırakılmaları” oldu. Ermeni ve Rum katliamlarında da rol alan İttihatçı ve TM kadrolarının bir kısmı, Cumhuriyet kurulduktan sonra da önemli görevler aldılar. Bunlardan Topal Osman, Atatürk'ün Muhafız Alayı komutanlığına kadar yükseldi.

Kemalistler, Kurtuluş Savaşı'nı ilerleyen süreçlerinde, kendi kliklerinin hakimiyetini pekiştirme yoluna gittiler. Bu nedenle, muhalefetle ve İttihatçılarla aralarındaki politik ve pratik mesafeyi arttırdılar. Ama bu sadece iktidar mücadelesinin, klikler arasındaki çatışmanın gereği olarak yapılıyordu. Fakat, İttihatçı kadroların tasfiyesi, esas olarak cumhuriyet sonrasına, 1926 yılına kaldı. Anadolu'daki diğer halklara karşı ırkçı, şoven milliyetçi politikalar ise korunuyordu. Kemalistler tarafından, daha Kurtuluş Savaşı'nın içinde, Kürtler de bu politikanın hedefine konuldu.

Koçgiri isyanı ve Kemalistlerin uygulamaları bu açıdan önemlidir. Koçgiri bölgesinde yaşayan Alevi Kürtler, kemalist harekete pek itibar etmeyerek, merkezi hükümete karşı ayaklandılar. Bu ayaklanmaya, Kemalistlerin ağırlıkta olduğu TBMM katliamla karşılık verdi. Bu katliamdan Alevi Kürtler'in yanında kısmen Alevi Türkler de nasibini aldılar.

Ordu, 11 Nisan 1921 günü, Nurettin Paşa komutasında halkın üzerine yürüdü. Ayaklanma katliamla bastırıldı. Katliama tepki gösteren Sivas Valisi Ebubekir Hazım Bey şöyle diyordu:

“Askerle çemberlenen köyler ahalisi söylentilerin doğruluğuna, yani Kürtlerin tenkil edileceğine inanarak hayatlarını kurtarmak için köylerini, evlerini terk ederek dağlara sığınmaya mecbur olmuşlardır. Sırf can korkusuyla kaçanlar isyan ve eşkiyalıkla suçlanarak boş kalan köyler yakılıp-yıkılarak bütün mal ve eşyalara el konulmuştur. ½u surette Ümraniye bucağına ve Zara ilçesinin merkezine bağlı köylerden 76, Divriği ilçesinden 57 ve toplam 132 köy savaştan düşman

istihkamları gibi yakılmış, tahrip olunmuş ve yüzlerce nüfus öldürülmüştür. Ayrıca, bütün mal, eşya, zahire ve hayvanlar yağma olunmuştur. Binlerce nüfus da dağlarda, kırlarda açlıktan ve sefaletten ölüme mahkum edilmiştir.” (24) Katliama komuta eden Osman Ağa, Nurettin Paşa gibi komutanlar M. Kemal tarafından korunmuştur. Koçgiri’de Kürtlere karşı uygulanan katliam çok daha kapsamlı biçimlerde, Cumhuriyet döneminde devam edecektir. Koçgiri adeta, daha sonra yapılacak katliamların habercisi gibidir.

(Devam Edecek)

DİPNOTLAR

- 1- S.Parlar, Gizli Devlet, sf.24
- 2- Age, sf. 25
- 3- Age, sf.26
- 4- N.Kurtay, İttihat Terakki ve Kürtler, sf.9
- 5- T.Akçam, Ermeni Sorunu, sf.52
- 6- Age, sf. 53
- 7- Age, sf. 53-54
- 8- Age, sf. 54
- 9- Age, sf. 54
- 10- İttihat Terakki ve Kürtler, sf. 29
- 11- Dr. İ.Keser, Türkiye’de Siyaset ve Devletçilik, sf.47
- 12- Age, sf. 47
- 13- Age, sf. 49
- 14- Georgeon, Aktaran, age, sf. 49
- 15- S.Parlar, age, sf. 41
- 16- Age, sf. 41
- 17- Age, sf. 78
- 18- Age, sf. 65
- 19- Age, sf. 65
- 20- Dr. İ.Keser, age, sf. 40
- 21- Age, sf. 43
- 22- Age, sf. 51
- 23- T.Akçam, age, sf. 156
- 24- Age, sf. 159

29. YILINDA 15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ ÖĞRETMEYE DEVAM EDİYOR

29 yıl önce 15-16 Haziran günlerinde İstanbul ve İzmit proletaryası polis ve jandarmanın barikatlarını, burjuvazinin sınıfa dayattığı yasaları parçaladı. Kan ve can bedeli bir direnişle Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihinde bir dönüm noktası yarattı. Bu direnişin öğretilerini ısrarla, inatla, tekrarlar pahasına da olsa, bugünün ve geleceğin genç kuşak proletaryasına aktarmakla yükümlüyüz. Bu yükümlülüğü unutmak ve unutturmak suçtur.

1963-70 yılları arasında Türkiye’de ücretlilerin sayısı 2,745,000’den 4.055.000’e çıkmıştı. Ücretlilerin aktif nüfusa oranı ise, bu dönemde yüzde 21.0’den yüzde 29.2’ye yükselmişti. 1963-70 yılları arasında geçen sekiz yıllık sürede grevlere katılan işçi sayısı 190,835’i ve grevlerde yitirilen işgünü sayısı 1.870.000’i bulmuştu. 1971 yılı verilerine göre ülkede, 1.750.000’i tarımda, 250.000’i tarım dışında olmak üzere toplam 2.000.000 dolayında işsiz vardı. (Bu veriler resmi kaynaklardan alınmıştır. Dolayısıyla işsizlerin gerçek sayısını olduğundan daha az göstermektedir). İşsizliğin büyümesine paralel olarak ücretler giderek düşüyordu. Çoğu işyerinde asgari işgüvenliği yoktu. Bu yıllarda iş kazalarında yitirilen işgünü sayısı, grevlerde yiti-

rilen işgünü sayısının bir kaç katıydı. Düşük ücretlerle çalışan işçiler hayat pahalılığı karşısında eziliyor, yoksullaşması hissedilir biçimde artıyordu. Bu, emek-sermaye çelişmesini keskinleştiriyor, işçi sınıfının hareketlenmesinin maddi zeminini güçlendiriyordu. 1963 Temmuzunda 274 ve 275 sayılı yasaların yürürlüğe girmesiyle Türkiye işçi sınıfı ilk kez sınırlı da olsa grev ve toplu iş sözleşmesi haklarına kavuşmuştu. 1963-70 yılları arasında işçi sınıfı sendikal bilinç edinmeye ve grevler ve diğer eylemler içinde eğitime başlandı. O, yavaş yavaş da olsa haklarını mücadele ile alabileceğini kavıyor ve sendikal bilincinin sınırlarını genişletiyordu. Resmi kaynaklara göre, 1963-70 döneminde toplam 513 grev gerçekleşmişti. İşçi sınıfı, 15-16 Haziran’a üç ayrı aşamadan geçerek ulaştı. 1) 1960-63 yıllarında küçük çaplı grev ve yürüyüşler, pasif eylemler vb. 2) 1963-67 yıllarında daha üst boyutta grev ve direnişler. 3) 1967-70 yılları arasında sınıfın eylemlerinin işyeri işgalleri, polis ve jandarmayla çatışma biçimini alarak daha üst boyutlara ulaşması. İşte 15-16 Haziran direnişine katılan 150,000 dolayındaki işçinin önemli bir kesimi, bu dönemde, tek tek fabrika ve işyerlerinde polis ve askerlerle defalarca karşı

karşıya gelmiş, bu çatışmalarda deneyim kazanmıştı.1960'lı yılların ikinci yarısına doğru, işçi sınıfının Türk-İş'e tepkisi yaygın bir biçimde geliyor, Türk-İş'ten kopmalar artıyordu. Türk-İş, tıpkı bugün yaptığı gibi o gün de bir işçi sendikası gibi değil, devlet aygıtının bir parçası gibi davranıyordu. Sınıfın en doğal talepleri ve haklı eylemleri karşısında takındığı sermaye yanlısı tutum giderek tepki topluyordu. Türk-İş, işçi sınıfının önünde bir ayakbağı konumundaydı. İşçi sınıfı bunu yaşayarak öğreniyordu.

DİSK'in 1967'de kurulmasıyla Türkiye işçi sınıfının mücadelesi yeni bir boyut kazandı. Kuruluşunun ilk yıllarında DİSK, Türk-İş'e kıyasla ilerici bir rol oynadı.Türk-İş'ten kopan işçilerin çoğu, bilinçli olarak, yani öncelikle DİSK'i daha ilerici ve devrimci gördükleri için değil, Türk-İş'in işçi-karşıtı siyasetine tepki temelinde bu yeni konfederasyona katılacaktı. Bir çok direniş, işgal ve hak alma eyleminde DİSK, işçilere yer yer ilerici siyasal içerikli taleplerle önderlik etti. İşçi sınıfının uyanışı ve Türkiye'nin toplumsal yaşamında ağırlığını hissettirmesi, DİSK'in bu ilk dönemindeki politikasıyla cepheden çatışmıyordu. Bu koşullarda, egemen sınıflar ve Türk-İş, DİSK'in varlığından ve işçi sınıfının DİSK içinde örgütlü daha militan bölümünün yükselen eyleminden hoşnutsuzluk duymaya başladılar. Ve DİSK'i kapatarak sınıfın eylemini boğma hazırlığına giriştiler.

1967'de resmi rakamlara göre Türk-İş'in 545,000 üyesi vardı. Aynı yıl DİSK'in üye sayısıysa 35-40,000 dolayındaydı. Türk-İş'ten tersine, DİSK'i oluşturan sendikalar daha çok özel sektör işyerlerinde örgütlüydüler. Sınıfın en aktif, en duyarlı kesimleri, siyasal düzeyi en ileri bölümleri, devrimci ve ilerici işçiler DİSK'e katılmışlardı.

1970 yılının 15 Haziran günü, hükümette ve muhalefette olan tüm burjuva partileri, Türk-İş'in de desteklediği bazı yasal düzenlemeleri görüşmek için TBMM'de bir araya geldiler. 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nda ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nda işçi sınıfı ve DİSK aleyhine kısıtlamalar yapılacak, DİSK'e bağlı sendikaların grev yapması fiilen olanaksız hale getirilecekti.

Aynı gün işçiler, DİSK'in düzenlediği bir mitingle sözkonusu yasalarda yapılmak istenen

“değişiklik”leri protesto edeceklerdi. 15 Haziran sabahı, İstanbul ve İzmit 'te büyük fabrikaların tümünde işçiler, Türk-İş' in ve patronların engellemelerine rağmen üretimi durdurdular. Toplam 115 işyerindeki 70,000 işçi. Bu işçilerin önemli bir kısmı Türk-İş'e bağlıydı. İşçiler, İstanbul'da üç koldan, İzmit'te iki koldan büyük gruplar halinde yürüdüler. Taşındıkları döviz ve pankartlarda, attıkları sloganlarda sendika, toplu sözleşme ve grev haklarına ilişkin istemlerini dile getiriyorlardı. Bu sloganların yanısıra bazı yürüyüş kollarında “Ordu-İşçi Elele”, “Bağımsız Türkiye” sloganları da atılıyordu. Bazı yürüyüş kollarında ise işçiler Türk bayrakları eşliğinde İstiklal marşı söylüyordu. Bu görünüm, işçi sınıfının bilincinin geriliği ile eyleminin militanlığı arasındaki çelişmeyi sergileyen çarpıcı bir durumdu. Siyasal bilinci geri de olsa militan eylemler geliştirmesi, sınıfın doğasından gelen ve bugün de yaşanan bir özellikti. Harekete geçen sınıfı sosyalist bilinçle donatmak, komünist öncüye düşen bir görevdi ve hala da öyledir. Bu bilinç geriliğine rağmen sınıfın kararlı eylemi, hemen hemen her zaman olduğu gibi diğer emekçileri de etkilemeyi, onların sempatisini toplamayı başardı. Bir çok yerde işçiler ve onlara katılan gençler ve diğer emekçiler caddeleri doldurdu, trafiği felç etti. Evlerinin pencerelerinden ve balkonlarından halk, yürüyen işçilere çiçekler attı, onları alkışladı.

Burjuvazi, işçi sınıfının güçlü ve kararlı yürüşünden ürktü. Paniğe kapılan egemen sınıflar yürüyüşü durdurmak ve işçi kitlelerini dağıtmak için polis ve orduyu yardıma çağırdılar. Yürüyüş kollarının birleşme noktalarını polis ve asker barikatlarıyla kuşattılar. Kadıköy bölgesindeki işçiler Ankara yolu ve Otosan üzerinden Kartal'a, Eyüp bölgesindeki işçiler Topkapı'ya, Levent civarındakiler ise Taksim'e doğru polis ve asker barikatlarını taş ve sopalarla yarak ilerledi. Bu arada Eyüp civarından gelip Topkapı'da birleşen işçiler Aksaray'a doğru yürüdüler. İşçiler ½ehremini'de kendilerini durdurmak için barikat kuran polisi dağıtarak yollarına devam ettiler. O anda iki arkadaşlarının polis tarafından dövülerek gözaltına alındığını gören işçiler öfkeyle karakola yürüdü ve arkadaşlarını polisin elinden kurtarıp yürüyüşlerine daha bir güven ve kararlılıkla devam etti. Diğer bölgelerde de yer yer polis ve askerle karşı karşıya gelen işçiler,

önlere dikilmek istenen engelleri birlik ruhu ve militanlığıyla aşarak ilerledi. O gün heyecan ve coşku doruktaydı. İşçi sınıfı moral üstünlüğü ele geçirmişti. Binlerce işçinin, eylemlerinin haklılığı ve meşruluğuna tam bir inançla başlattıkları yürüyüş, devletin silahlı güçlerinin saldırısı ve tahrikleri sonucu militan bir direnişe dönüştü. İşçiler o günün akşamı evlerine dağıldıktan sonra hükümet yetkililerinin, bakanların, polis şeflerinin telefonları işlemeye başladı. Gece geç saatlere kadar toplantılarda alınacak önlemler, kararlar yoğun bir biçimde tartışıldı. Türk-İş de, işçileri eylemden vazgeçirmek için bildiriler ve basın açıklamaları yapmaya girişti. DİSK'in ikinci güne ilişkin önceden alınmış bir yürüyüş ya da eylem kararı yoktu. 16 Haziran günü gerçekleşen direniş ve eylem, sınıfın kendi savaşımının ürünüydü.. DİSK yöneticileri ilk günün akşamı radyodan yaptıkları açıklamalarla işçileri eylemi bırakmaya, “şanlı Türk ordusuna karşı gelmemeye” çağırdılar. Ama işçi sınıfı onları dinlemeyecekti.

16 Haziran günü yürüyüş ve eylemlere katılan işçilerin sayısı 150,000'e ulaştı. İstanbul ve İzmit proletaryası bir kez ayağa kalkmıştı; o yolunun üzerindeki tüm engelleri önüne katıp yürümede kararlıydı. Sınıfın moral gücü en üst düzeye ulaşmıştı. Buna karşılık burjuvazi de önlemlerini arttırmış, asker ve polis yığınağını iki katına çıkarmış, ilk günün tersine İstanbul'un tüm merkezi yerlerinde çifte barikatlar kurdurmuştu. Ama bu durum işçilerin kararlılığını azaltmadı. Yürüyüşçüler her barikatı polis ve askerle, daha çok da birincilerle çatışarak aşılıyordu. Öğleden sonra en büyük çatışma Kadıköy Yoğurtçu Parkı çevresinde oldu. Bu çatışmada yüzlerce işçi ve çok sayıda polis yaralandı. İşçiler durmayıp Kadıköy iskelesine doğru yürümeye devam etti. İskelede toplanan işçilerin üzerine polis ve asker yeniden saldırdı. Polisın açtığı ateş sonucu Mustafa Baylan, Abdurrahman Bozkurt, Yaşar Yıldırım adlı işçiler şehit düştü. Aynı çatışmada bazı asker ve polisler yaralanırken bir polis ve bir dükkan sahibi de öldü. Ve 200 dolayında işçi yaralanırken, 160 işçi de gözaltına alındı. Akşamı doğru saat 17:00 sularında direniş sona ermişti. Ertesi gün daha büyük eylemlerin patlak vereceği korkusuyla AP hükümeti, İstanbul ve İzmit'te

sıkıyönetim ilan etti. İki günlük direniş safları belirginleştirmişti. Emek-sermaye çatışmasında hatlar, sermayeden yana olanlar ve emekten yana olanlar olarak kesin ve net bir biçimde ortaya çıkmıştı.

Sendika ve grev haklarını korumak için yola çıkan İstanbul ve İzmit proletaryası burjuva yasallığını aştı; burjuvazinin ordusu ve polisiyle çatıştı; Türk-İş'in işçi düşmanı hain tutumunu ve DİSK önderliğinin uzlaşmacı ve teslimiyetçi çizgisini eylemiyle teşhir etti. Burjuvazi sınıfın gücü ve militanlığı karşısında geri adım attı ve bir süre -12 Mart 1971 askeri darbesine kadar- söz konusu yasalarda herhangi bir kısıtlama yapmaya cesaret edemedi. Ama sıkıyönetimin uygulamaya konmasıyla birlikte direnişe aktif olarak katılan 5.090 işçi, bir daha işe alınmamak koşuluyla işten atıldı. Gözaltına alınan işçilere uygulanan baskı ve işkenceler, 12 Mart faşist darbesinin ayakseslerinin duyulmaya başladığının göstergesiydi. Burjuvazi kendi hesabına işçi sınıfının direnişinden gereken dersleri çıkarmıştı. Direnişi unutturmak, bu direnişin tüm izlerini Türkiye işçi sınıfının belleğinden silmek ve daha sonraki işçi kuşaklarına taşınmasını engellemek amacıyla özellikle öncü işçileri işten atmaya, tutuklamaya ve ezmeye özen gösterecekti.

15-16 Haziran Direnişi'ni anlamak, burjuvazi-proletarya çelişmesini anlamaktan geçer. 1970'li yıllarda burjuvazi-proletarya çelişmesi keskinleşmeye başlamıştı. Türkiye işçi sınıfının bağrından böylesine görkemli bir direniş doğmasının temelinde bu gerçeklik yatıyor. 29 yıl sonra bugün, burjuvazi-proletarya çelişmesinin vardığı boyutları işçi sınıfının niceliksel büyüklüğü ve niteliksel durumu ortaya koyuyor.

DİE ve DPT'nin 1985 yılı verilerinden yararlanılarak yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye işçi sınıfının 1985 yılı itibarıyla sayısal büyüklüğü 19.200.000 olarak saptanmıştı. 1985 nüfus sayımı sonuçlarına göre ülkenin nüfusu 50.664.500 dü. Buna göre aynı yıl, işçi sınıfı toplam nüfusun yaklaşık yüzde 38'ini oluşturuyordu. Ve bu, adigeçen resmi kuruluşların; yedek sanayi ordusunu, kayıt dışı işçileri, çocuk ve kadın işçileri aktif nüfus kategorisinin dışında tutmasına rağmen böyleydi. Burjuvazi ve onun kuyruğunda sürüklenen küçük burjuvazi, işçi

sınıfını “çalışanlar” ya da “emekçiler” kategorisi içerisinde eritmek ve onun gücünü olabildiğince küçük ve önemsiz göstermek istiyor. Bunu dikkate aldığımızda, Türkiye işçi sınıfının nüfusa oranının, bu rakamın daha da üstünde olduğu anlaşılır. Kaldı ki biz, Lenin’in, “Herhangi bir kapitalist ülkede, proletaryanın gücü, toplam nüfus içerisinde temsil ettiği orana göre çok daha fazladır” deyişinin de gösterdiği gibi, işçi sınıfının toplumumuz içindeki potansiyel ağırlığının bu rakamlarla ölçülemeyeceğini biliyoruz.

Meta ekonomisinin genelleşmesi, işgücünün yaygın olarak metalaşması, kırsal ve kentsel küçük üreticilerin sistemli bir biçimde topraktan ve küçük çaplı üretim araçlarından koparak proleterleşmeleri, kırdan kente göçlerle birlikte kent nüfusunun hızla artması, ekonominin tarım dışı sektörünün tarım sektöründen daha hızlı büyümesi, özetle kapitalizmin gelişme yasaları sonucu İstanbul başta olmak üzere İzmir, Kocaeli, Ankara, Zonguldak, Adana, Bursa gibi kentlerin sanayinin ve işçi sınıfının yoğunlaştığı merkezler olarak gelişmesi, bu büyük merkezlerin yanısıra büyük sanayi işletmelerinin çevresinde Karabük, Kırıkkale, İskenderun, Seydişehir, Çerkezköy, Ereğli, Afşin-Elbistan vb. gibi ikincil sanayi kentlerinin ortaya çıkması, küçük çaplı işletmelerin büyük işletmeler tarafından yutulması sürecinin hızlanması vb... Bu özellikler Türkiye’de kapitalizmin ne ölçüde geliştiğinin ve burjuvazi-proletarya çelişmesinin 29 yıl öncesine kıyasla ne kadar keskinleştiğinin göstergeleridir. İşçi sınıfının siyasal durumuna ilişkin veriler, yarınlarda sınıfın daha görkemli 15-16 Haziranlar’a ve direnişlere gebe olduğunu gösteriyor.

1970’li yıllarda işçilerin genel ortalamasında eğitim derecesi ilkökul mezunluğuydu. Bugün önemli bir kısmı lise veya dengi okul mezunu bir işçi kuşağı var. 1989-90 öğretim yılında 132 bin meslek lisesi öğrencisi 40 bini aşkın işletmede beceri eğitimi görmüştür ve bunların büyük çoğunluğu mesleki eğitimlerine uygun iş dallarında, özellikle büyük işletmelerde çalışmaktadır. Bunların yaş ortalaması 25-35 arasındadır. (Bkz. Petrol-İş Yıllıkları). Buna, yüksek öğrenim olanaklarından yoksun onbinlerce lise mezunu gencin üretime katılması veya yönelmesi (çoğunlukla hizmet sektöründe) vb. eklenmelidir. İşçi sınıfı-

nın toprakla bağı hızla yok oluyor. Bugün, özellikle imalat sanayinde mülksüzleşmiş üçüncü kuşak bir proletarya var. Sadece mevsimlik inşaat ve tarım işçilerinin ve bir bölüm maden işçisinin toprakla bağlarını kısmen muhafaza ettiğini söyleyebiliriz. Sınıfın eğitim düzeyindeki yükselme, yaş ortalamasında düşüş ve bunlara ek olarak mülksüzleşme olguları, işçi sınıfının kendiliğinden bilincinin gelişmesinde ve sınıf olarak gücünün ayırdına varmasında önemli avantajlar sağlıyor. Bugün işçi sınıfının kendiliğinden bilincinde oluşan birikim 29 yıl öncesini çok aştı. Bunu sınıf hareketinin 1970’li yıllardan bu yana yürüttüğü kavgasında izlediği çizgiden görebiliyoruz. 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesiyle tüm ekonomik, siyasal hakları gasp edilen işçi sınıfı 1984’ten itibaren yeniden doğrılmaya başladığında, eylemlerde en çok atılan slogan “Açız aç!”tı. 1989 Bahar Atılımıyla “İş, Ekmek, Özgürlük” sloganı öne geçti. Toplu işten atılmaların yaygınlaştığı yıllarda ve özellikle 1995’de “İşimiz namusumuzdur, kaptırmayacağız” sloganı yerleşti. 1997-98-99 yıllarında gerçekleşen grev, direniş ve mitinglerde “Ekmek yoksa barış da yok” sloganı giderek yaygınlaştı. Atılan sloganlarda daha bir derinleşme ve içeriğinde zenginleşme, belli bir siyasallaşmanın olduğu görülüyor. Kendiliğinden bilinç sınırları içindeki bu gelişmeye başka açılardan bakalım. Gerçekleştirilen eylem ve direnişlerde işçiler, sloganlarını kendileri üretiyor, eylem biçimlerini kendileri belirliyorlar. Ekonomik ya da siyasal taleplerini kendileri formüle ediyor. Eylemlerinin uzun veya kısa süreli olmasına bağlı olarak propaganda araç ve yöntemlerini kendileri yaratıyor. Eylem sürecinde kamuoyu oluşturma bilinci geliyor. Eylemin gereksinimlerini karşılayacak bir dizi komite kuruyorlar. Kağıthane belediye işçileri, 1995 yılında birkaç ay süreli direnişlerinin tüm etkinliklerini, tüm aşamalarını videoya çektiler. Sınıf kardeşlerine kendi mücadele deneyimlerinden yararlanmaları için kalıcı belgeler bıraktılar. Direnişin başındaki işçilerin söylediği şu sözler bu anlamda çok öğreticidir:

“Biz direnişe başladığımızda daha önceki direnişlerden öğrenmek istedik. Değişik türden mücadele biçimlerine ihtiyaç duyduk. Günlük, haftalık, aylık çıkan tüm gazete ve dergilerin

bürolarında arşivleri araştırdık. Ne yazık ki, geçmişte yaratılan direnişlerden günümüze aktarılan yazılı veya görsel hiç bir belgeye rastlamadık. Biz bunun acısını çeken işçilerdik. Bu eksikliği, duyarsızlığı sınıf kardeşlerimize taşıyamazdık. Direnişleri belgeleştirme geleneğini biz başlatmalıydık.” İşçi sınıfının yaşayarak öğrendiğini biliyoruz. Ama, onun az çok sınıf bilinçli öncüleri ve bu arada Kağıthane direnişinin önderleri de, Türkiye işçi sınıfının önemli kavgalarının yazılı deneyimlerinin hemen hemen hiç bulunmadığını söylerken sonuna dek haklıdırlar. Sınıfın kolektif belleğini yaşatacak böylesi çalışmaları yapmak, komünist hareketin en önemli görevlerinden birisi oluyor.

Tüm bu veriler öncü ile sınıf arasındaki kopukluğu aşmada önemli olanakların var olduğunu gösteriyor. Ve sınıfa dönük propaganda ve ajitasyonda yoğunlaşma ve ustalaşmayı zorunlu kılıyor. Geniş işçi kitlelerinin içinde yaşadığı sömürüyü etimizde kemiğimizde hissettiğimiz, kapitalizmin sömürü ve vahşetini hergün, her saat, her dakika somut siyasal durumla ilişkisi içinde sergileyebildiğimiz, kapitalizme karşı sosyalizm için mücadelenin dışında hiç bir kurtuluş yolunun olmadığını ortalama işçiye eylem içinde kavrayabildiğimiz ve sınıf savaşımında işçi sınıfının yanında olabildiğimiz ölçüde, Türkiye işçi sınıfı, gerici-faşist sendikal zincirlere ve sermayenin saldırısına karşı sadece tek tek işyerlerinde, tekil direnişlerle değil, sınıf olarak karşı duracaktır. Burada, son on yıldan bu yana yaşanan grev ve direnişlerden birkaç tanesini karakteristik özellikleri gereği kısa başlıklarla aktararak okurların belleğini bir kez daha tazeleyeceğiz.

Kitlesellik mi? İşte 1989 Bahar Atılımı, 3 Ocak 1991 Genel eylemi, 1990 ve 1991 Zonguldak maden işçilerinin eylemleri ve Ankara yürüyüşü.

Militan direnişler mi? 1992’de Kartal Belediye, İzmir Belediye, Adana Toros Gübre işçilerinin Ankara yürüyüşleri, 1993, 1994, 1995 yıllarında başta Tuzla deri işçileri olmak üzere, Aras Kargo, Yurtiçi Kargo, Ekspres Kargo’da, Paşabahçe ve Cem-Taş işyerlerinde, Kağıthane, ½işli, Eminönü, Gebze belediyelerinde işçi sınıfı tarihinin en militan ve en uzun süreli direnişlerini

yaşadı. Hem de “Sermayenin uşağı polis” sloganlarıyla.

Sendika ağalarına tepki mi? 5 Eylül 1994’te Ankara Kızılay Meydanı’nda Türk-İş’in düzenlediği mitingde, B. Meral, dönemin başbakanı Çiller’in sözcüsü gibi konuşunca, orada toplanan 70,000 işçi B. Meral’i dövmek için üzerine yürüdü. Koskoca bir konfederasyonun başı, polis korumasında civardaki ayakkabı mağazasına sığındı; o da yetmedi, işçilerin korkusundan ağaca tırmandı ve bir süre orada “mahsur” kaldı. Bu olay işçi sınıfının sendika ağalarına duyduğu güvensizliğin boyutlarını gösteriyor.

Hak verilmez alınır ilkesi mi? Haziran-Temmuz 1996’da Antep’te 20 bin dokuma işçisinin hakların sokakta kazanılacağını kanıtladığı eyleme bakmak yeterli.

Sermayenin uluslararası niteliğini teşhir mi? İşte Ankara, İzmir ve Adana’daki ABD askeri üslerinde çalışan 1800 işçinin 29 Eylül 1998’de başlayan eylemi. Harb-İş üyesi işçiler, aynı ulustan burjuvazi ile proletaryanın değil, farklı uluslardan ABD burjuvazisiyle Türkiye’deki işbirlikçi tekelci burjuvazinin çıkarlarının özdeş olduğunu grevde sergilediler.

Özelleştirme saldırısına geri adım attırmak mı? 5 Ekim 1998. İzmit SEKA ‘da çalışan 10,000 işçi dört gün süren direnişle burjuvaziyi dize getirdi ve hükümeti, özelleştirme girişimini resmen durdurmak zorunda bıraktı.

Gerici-faşist sendikal zincirleri parçalamak mı? İşte, 1998 yılı Ekim ayının ilk haftasında Bursa Oyak Renault’da çalışan 3000 Türk Metal sendikası üyesi işçinin aniden patlak veren ve gücü, hızı ve militanlığı sendika bürokratlarını ve burjuvaziyi şaşkına çeviren direnişi.

Demek ki, güçlü bir devrimci önderlikten ve esas olarak sosyalist sınıf bilincinden yoksun olmasına rağmen ayağa kalkan ve savaşan bir işçi sınıfımız var. Önemli olan, komünist öncünün kendi rolünü oynayabilecek ve bu adı hak edecek bir konuma gelebilmesidir. Bu olmadıkça işçi sınıfı, devrimde hegemonyayı eline geçiremeyecek, Kürt ulusunun ve diğer ezilen sınıf ve katmanların kavgasına destek veremeyeceği gibi, kendi mevzilerini de koruyamayacaktır.

Diğer emekçi tabakalardan farklı olarak işçi sınıfı, ülke ekonomisi içindeki kilit konumuyla, burjuvazinin mezar kazıcısı rolünü oynayabilecek ve diğer emekçileri peşinden sürükleyebilecek biricik güçtür. Komünist öncü, kendiliğinden tekil eylem ve direnişleri birleştirecek ve onları devrimci ve anti-kapitalist siyasal kanallara akıtacak inat ve iradeyi kuşanacaktır. O, Türkiye işçi sınıfını kendisi için sınıf olma bilinciyle, siyasal iktidarı zaptetme bilinciyle, sosyalist bilinçle donatacaktır. Umutluyuz ve inançlıyız. Türkiye işçi sınıfıyla tek ve çözülemez bir bütün olarak bağlanmayı daha fazla öğreneceğiz. Burjuvazi ve

uşakları bize proletarya-burjuvazi çelişmesinin geçmişte kaldığını vaaz etse de, proleter sınıf savaşımını unutturmaya çalışsa da, biz unutmayacağız. Burjuvazi ile proletarya arasındaki temel çelişmeyi işçi sınıfıyla birlikte, Süleyman'vari bir inatla besleyip büyüteceğiz; emekle sermaye arasındaki kavganın büyümesinden ödü patlayan küçük-burjuva demokratlarının üstünü örtmeye çalıştığı bu çelişmenin daha fazla gün ışığına çıkması için çaba harcayacak ve onu sonuna, yani proletarya diktatörlüğüne kadar götüreceğiz.

“Terörizm mi Dediniz?”

ABD emperyalistleri, kendi statükolarını kabul etmeyen tüm güçlere “terörist” damgasını vurmaya ve kendilerini tüm dünyaya “çekidüzen vermekle yazgılı” gibi görmeye ve göstermeye meraklıdır. Siyasal gelişmeleri az çok izleyen, biraz tarih bilgisi olan herkes, ABD burjuvazisinin özellikle İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen dönemde sürekli olarak başka ülkelerin içişlerine burunlarını soktuğunu, faşist darbeler tezgahladığını, askeri operasyonlar gerçekleştirdiğini vb. bilmektedir. Musaddık’a, Arbenz’e, Lumumba’ya, Goulart’a, Castro’ya, Sukarno’ya, Sihanuk’a, Allende’ye, Ortega’ya, Kaddafi’ye vb. karşı gerçekleştirilen kimi başarılı, kimi başarısız, kimi dolaylı, kimi dolaysız darbeleri ve saldırıları kim anımsamaz? Ama, ABD burjuvazisinin, en azından 19. yüzyıldan bu yana gerek “kendi” işçi sınıfı ve emekçilerine, gerek Kızılderililere, siyahilere vb. ve gerekse başka ülkelerin halklarına karşı dizginsiz bir terör uygulamakta dünya şampiyonluğuna oynamış olduğu, onun saldırgan ve yayılcı karakterinin çok öncelere, hatta tekel-öncesi kapitalizm dönemine uzandığı daha az bilinmektedir. Tabii günümüzün moda deyişi ve uygulaması “etnik temizlik” konusunda çığır açıcı bir rol oynadığı da.

1892’de Hawaii’yi, 1898’de Küba’yı, 1899’da Filipinler’i işgali, 1900’de diğer emperyalist devletlerle birlikte Çin’deki Boxer ayaklanmasının bastırılmasına katılması, 1903’de -kanal inşası amacıyla- Kolombiya’dan kopardığı Panama’yı “bağımsız” bir devlet haline getirmesi, 1912’de Nikaragua’ya asker göndermesi ve 1914’de Meksika’daki iç savaşa müdahale etmesi; ABD’nin rüştünü ispatladığını, emperyalist devletler ligine katılmaya hak kazandığını gösteriyordu. Ancak öncesi de vardı. ABD daha 1823’de Monroe Doktrini’ni ilan etti. Bu doktrin uyarınca ABD, Güney Amerika’nın büyük bölümünü sömürge boyunduruğu altında tutan İspanya’nın ve onu destekleyen Kutsal Bağlaşma ülkelerinin bu kıtadaki kurtuluş hareketlerini bastırma girişimlerine karşı çıkıyor ve tüm Batı yarımküresini kendi nüfuz alanı olarak gördüğünü açıklıyordu. ABD, 1844-46 yılları arasında Meksika’ya karşı giriştiği savaşta bu ülkenin topraklarının yüzde 40’ını, yani şimdiki Texas, California ve New Mexico eyaletlerini kendi topraklarına katacaktı. Yirminci yüzyıla girildiğinde, ekonomik ve askeri gücü ve dolayısıyla kendine güveni daha da artmış olan ABD’nin, “büyük sopa” politikasının borazanlığını yapmakla

ünlenmiş Devlet Başkanı Theodore Roosevelt, 6 Aralık 1904’de Kongre’ye sunduğu yıllık mesajında şöyle diyordu:

“...kronik kötü davranış ya da uygar toplum ilişkilerinin genel olarak gevşemesine yol açan bir iktidarsızlık... ABD’yi, isteksizce de olsa böylesi çarpıcı kötü davranış ya da iktidarsızlık durumlarında bir uluslararası polis gücü gibi hareket etmeye zorlayabilir.” (Chronicle of America, s. 545) Demek oluyor ki, ABD’nin kendisini hem savcı, hem yargıç, hem de polis yerine koyması, hiç de yeni bir şey değil.

1917 Ekim Devrimi’ne karşı, öndegelen kapitalist ülkeler arasında en açık ve uzun süreli düşmanlığı gösteren ABD oldu. ABD burjuvazisi, bu vesileyle bir yandan kendi ülkesindeki devrimi işçi hareketine ve zayıf komünist harekete saldırırken, bir yandan da Rusya’daki ‘ç Savaş’ta diğer emperyalist ülkelerle birlikte Beyaz Muhafızlar’ın yanında yerini alacak, 1933 gibi geç bir tarihe kadar Sovyet Rusya ile diplomatik ilişki kurmaya bile yanaşmayacaktı.

Ama Avrupa’nın sinsi ve ikiyüzlü burjuvazisine kıyasla ABD burjuvazisinin her zaman daha açıksözlü olmuş olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, ABD Deniz Piyadesi Tümgeneralı Smedley D. Butler, 1935 yılında şöyle diyordu:

“Otuzüç yıl dört ay süreyle aktif askeri hizmette bulundum. Ve bu süre içinde zamanımın çoğunu büyük sermaye, Wall Street ve bankacıların öndegelen bir koruma görevlisi gibi çalışmakla geçirdim. Özcesi, ben bir çete elemanı, bir kapitalizm gangsteri idim...”

“Bu çerçevede 1914’te Meksika’yı ve özellikle Tampico’yu Amerikan petrol çıkarları için güvenli hale getirmeye yardım ettim. Haiti ve Küba’yı, National City Bank’taki delikanlıların paralarını rahatça tahsil edebilecekleri bir yer haline getirmeye yardım ettim. Wall Street’in çıkarları için yarım düzine Orta Amerika cumhuriyetinin ırzına geçilmesine yardım ettim. Çete sicilim uzundur. 1902-12 arasında Nikaragua’yı, Brown Brothers uluslararası bankacılık kurumu için arındırmaya yardım ettim... 1927’de Çin’de Standard Oil şirketinin işlerini rahatsız edilmeden görmesine yardım ettim.

“... Çeşitli onurlarla, madalyalarla ve yükseltmelerle ödüllendirildim. Geçmişe dönüp bak-

tığımda Al Capone’a bir kaç yararlı ipucu verebilirdim, diye düşünüyorum. Onun çetesi, kentün üç semtinin ötesine geçememişti. Bense üç kıtada cirit atıyordum.” (Felix Greene, The Enemy, s. 106-07) Generalden 52 yıl sonra, bir başka açıksözlü Amerikalı, yani ABD’deki Ulusal Güvenlik Çalışmaları Merkezi’nin eski görevlilerinden John Marks, International Herald Tribune’ün 30 Haziran 1987 tarihli sayısında şöyle diyecekti:

“Son 35 yıldır Amerikan hükümeti terörizmden bir dış politika aracı olarak olağan biçimde yararlanmıştır.”

Evet, John Marks “son 35 yıldır” ABD’nin terörizmden bir dış politika aracı olarak yararlandığını söylerken gerçeği dile getiriyordu. Ama onun yalnızca bir bölümünü. Çünkü, her şeyden önce ABD, terörizmi yalnızca dış politika aracı olarak değil, iç politika aracı olarak da kullanan bir devlettir. İkinci, ABD’nin terörizmi bir politika aracı olarak kullanması, yalnızca “son 35 yıla” özgü olmayıp çok daha öncesine uzanıyordu. ABD’nin siyasal deneyimi Marksizmin, burjuva demokrasisinin gelişmesi ölçüsünde, emekle sermaye arasındaki çatışmanın daha keskinleşeceği ve daha açık biçimler alacağı yolundaki öngörüsünü doğrulamıştı. Gerçekten de ABD burjuvazisi, 19. yüzyılın sonlarına yaklaşıldığında giderek büyüyen ve militanlaşan işçi sınıfının eylemlerini “yasal” yöntemlerin yanı sıra provokasyon ve terör yoluyla bastırmada ve bu amaçla ordu, eyalet milisi, polis ve özel grev kırıcı birlikleri kullanmada oldukça ustalaşmıştı. Bunlara birkaç örnek verelim:

*Kasım 1887’de Louisiana eyaletinde ücret zammı istemiyle grev yapan ve Emek ½övalyeleri tarafından örgütlenmiş bulunan siyahi tarım işçilerine ateş açan eyalet milisi 20 işçinin ölümüne yol açtı.

*Temmuz 1892’de Idaho eyaletinde ücretlerinin yüzde 15 oranında düşürülmesine karşı greve giden gümüş madeni işçilerinin grev kırıcılarını ve eyalet milisini püskürtmeleri üzerine olağanüstü durum ilan edildi ve işçilerin üzerine federal ordu birlikleri yollandı.

*Kasım 1892’de, Pennsylvania eyaletinin Homestead kentinde Carnegie Çelik Çiğletmesi’nde beş aydır grevde olan işçiler eylemlerini sona erdirdiler. Grev kırıcılarına ve devletin yasal ve

yasadışı baskı önlemlerine başarıyla karşı koyan işçilerin direnişi, eyalet milisinin müdahalesi sonucu yenilgiyle bitti.

*Haziran 1894’de kömür madeni işçilerinin ücretlerinin düşürülmesine karşı, iki aydır sürdürdükleri ülke çapındaki grev sona erdi. Grev süresi içinde grev kırıcıları ve polisle işçiler arasında çıkan çatışmalarda en az 21 kişi öldü.

*Temmuz 1894’de Chicago’da ücretlerinin düşürülmesi üzerine greve giden demiryolu işçileriyle askerler arasında çıkan çatışmalarda, 7 kişi öldü ve çok sayıda kişi yaralandı.

Ancak burjuvazi, sayıca çoğalan ve daha örgütlü hale gelen işçi sınıfını salt kaba güçle ezemeyeceğini ve geriletemeyeceğini görüyordu. Bu noktada, tekelci kapitalizmin gelişmesi, mal ihracının yanı sıra sermaye ihracı yoluyla dış pazarlara daha geniş ölçekte açılmasına olanak vermesi ve buna bağlı olarak emperyalist politikaların devreye girmesi, ABD burjuvazisi tarafından emek-sermaye çelişmesinin daha da derinleşmesine engel olacak bir sübab olarak da görülme-ye başlandı. Örneğin, işadamı F. L. Stetson daha 1894’de şöyle diyordu:

“Ticari gönencin yeniden sağlanması yoluyla halkın hoşnutsuzluğu giderilemezse, çok karanlık bir gecenin eşliğinde olduğumuzu söyleyebiliriz.” (W. A. Williams, The Tragedy of American Diplomacy, s. 34). Aynı günlerde Senatör William Frye daha da açık konuşuyor ve “Eğer Çin pazarını ele geçirmezsek bir devrimle yüzyüze geleceğiz” (Agk, s. 34) diyordu. Yirminci yüzyılda yaşanan gelişmeler, ABD tekelci burjuvazisinin geri ve bağımlı ülkelerin yağmalanmasından elde ettiği artık değerden “kendi” işçi sınıfına da çok küçük de olsa bir pay vererek, onun militanlığını törpüleyebildiğini gösterdi. Böylece, “başka ulusları ezen bir ulusun özgür olamayacağını” söyleyen Marks’ın, emperyalist burjuvazinin geri ve bağımlı ülkeler proletaryası ve halkları üzerindeki sömürü ve boyunduruğunun her şeyden önce metropol ülkeler proletaryasının ayağına vurulmuş bir zincir olduğu, emperyalist gericiliğin bu sömürü ve boyunduruktan beslendiği yolundaki tezi bir kez daha doğrulanmış oldu. Demek ki, sonal kurtuluş metropol ülkeler proletaryasıyla geri ve bağımlı ülkelerin prole-

yası ve halklarının ortak cephesinin kurulması ve kapitalist-emperyalist sisteme karşı birleşik savaşımı yoluyla gerçekleşecektir.

* * *

ABD burjuvazisinin insanlığa en büyük “armağan”larından biri de kurbanların diri diri yakılması, organlarının kesilmesi, saçlarının köklerinden sökülmesi, gözlerinin oyulması vb. yoluyla öldürüldüğü “linç” uygulaması olmuştur. Özellikle Güney eyaletlerinde –1861-65 ‘ç Savaş’ının hemen ardından kurulan– Ku Klux Klan gibi ırkçı örgütler tarafından gerçekleştirilen bu vahşi eylemler, ABD burjuvazisinin “uygarlık”ının ne menem bir şey olduğunu gösteriyordu. Daha sonraları ABD emperyalizmine karşı savaşacak ve ona unutmayacağı bir ders verecek olan Vietnam halkının devrimci önderi Ho Chi Minh, 1924’de yayımlanmış olan “Linç, Amerikan Uygarlığının Az Bilinen Bir Yönü” adlı makalesinde şu istatistikleri sunuyordu:

“1889-1919 yılları arasında, aralarında 51 kadın ve kızın ve Birinci Dünya Savaşı’na katılmış olan 10 askerinin de bulunduğu 2.600 siyahi linç edilmiştir.

“1919’da linç edilen 78 siyahiden 11’i diri diri yakılmış, 3’ü öldürüldükten sonra yakılmış, 31’i vurulmuş, 3’ü işkenceyle öldürülmüş, 1’i parçalanmış, 1’i boğulmuş ve 11’i değişik biçimlerde öldürülmüştür.” (Ho Chi Minh On Revolution, s. 52) Ama siyahilere karşı şiddetin ve linç olaylarının yalnızca Güney eyaletleriyle sınırlı olmadığı, Kuzey eyaletlerinde de görüldüğü gerçeğinin altı çizilmelidir. 1900’de New York’ta, 1904’te Ohio eyaletinin Springfield kentinde, 1906’da Indiana eyaletinin Greensburg kentinde, 1908’de Illinois eyaletinin Springfield kentinde siyahilere karşı kitlesel şiddet ve linç olayları yaşandı. Siyahi halka karşı sergilenen vahşetin boyutları zamanla çok fazla azalmadı. Ama 1960’lara gelindiğinde siyahi gençleri ve halkı, bu vahşete artık boyun eğmemeye başladı. 1965’de Watts kentinde meydana gelen çatışmalarda 34 kişi öldü, 4.000 kişi tutuklandı. 1966 ve 1967 yıllarında ise siyahi ayaklanmaları 128 kente yayılmıştı. Irkçı ve terörist ABD burjuvazisi 1960’lı yılların sonlarına kadar bir çok Güney eyaletinde siyahileri, Güney Afrika’daki Apart-

heid'e benzer bir ayrımcılığa hedef tutmaya, siyahi hakları için yapılan barışçı eylemlere bile tüm dünyanın ve medyanın gözleri önünde vahşice saldırmaya devam etti. Pasifist bir siyahi önderi olan Martin Luther King'i, Malcolm X'i ve başkalarını öldürmeye ve yurttaş hakları militanlarına karşı sistematik terör uygulamaya da. Siyahi halka ve özellikle gençliğine uygulanan ayrımcı ve terörist politikalar hala yürürlükte.

ABD burjuvazisinin terörist karakterinin yeterince iyi bilinmeyen bir başka yanı da, çağdaş kapitalizm döneminde Kızılderili adı verilen Amerika'nın yerli halkına karşı bir “etnik temizlik” kampanyası sürdürmüş ve gerçek bir soykırımla bu halkı ortadan kaldırmış olmasıdır. Kızılderililerin, 1860-90 yılları arasında yokedilmeleri sırasında ABD burjuvazisi; çocuk ve kadınlar da içinde olmak üzere sivil halkı katletme, köyleri ve çadırları yakma, toplu göçertme ve geriye kalanları ‘rezervasyon’ denen toplama kamplarına yerleştirme de içinde olmak üzere günümüzün faşist devletlerinin kullandığı ve kendisinin de 1960'larda ve 1970'lerde Vietnam'da kullanacağı tüm yöntemleri kullanmıştı. Bir kaynakta bu konuda şunlar söyleniyordu:

“Böylece 1830 tarihli Kızılderili Göçertme Yasası uyarınca, Beş Uygur Kabilelerden 60.000 Kızılderili eskiden beri oturdukları ve anlaşma üzerine anlaşmayla ve ABD'nin onuru güvencesiyle kendilerine bırakılmış topraklardan çıkarılarak Mississippi'nin çok ötesindeki topraklara, daha sonra kendilerinden bir kez daha çalınacak olan topraklara taşındılar.” (H. Brogan, Longman's History of the United States of America, s. 67-68) ABD burjuvazisinin bu gururlu halka karşı uyguladığı görülmemiş vahşet, kendi temsilcileri tarafından da itiraf ediliyordu. Ünlü Kızılderili şefi Geronimo'ya karşı savaşmış olan Amerikalı teğmen Davis, “...Soylu beyaz adam'la karşılaştırıldığında Kızılderili sıradan bir amatördür. Onun suçları tekil, bizimkisi toptandır” (Agk, s. 63) diyordu. 1868'de 300 silahsız Cheyenne ve Araphoe'nun öldürüldüğü Sand Creek katliamını anlatan bir ABD hükümet komisyonu raporunda, saldırıyı yöneten Albay Chivington'ın, “Hepsini öldürün ve kafa derilerini yüzün!” dediği belirtildikten sonra, “Kaçan ve ellerini acıma dileyerek kaldırmış kadınlar vuruldu; çocuklar horgörüyle

öldürüldü ve kafa derileri yüzüldü; erkekler işkenceye tabi tutuldu ve organları kesildi” (Agk, s. 63) deniyordu. Aralık 1890'daysa, ABD ordusu, ünlü Wounded Knee Creek katliamını gerçekleştirdi. Bir kaynakta 500 ABD askerinin bir ‘rezervasyon’da kalan Sioux Kızılderilileri'ne saldırması ve onları topa tutması şöyle anlatılıyordu:

“Pine Ridge Rezervasyonu içinde yeralan Wounded Knee Creek'den korkunç bir katliam haberi geldi. ABD Yedinci Süvari Birliği, yarısı kadın ve çocuk olmak üzere 153 Minneconjou Sioux'sunu öldürmüştü. Öndegelen lider Büyük Ayak da öldürülenler arasında.” (Chronicle of America, s. 487) 1890'da, artık bu onurlu halktan geriye, ABD yetkililerinin ‘rezervasyon’larında yaşamak zorunda bırakılan bir kaç bin kişi kalmıştı yalnızca.

Ama, geçenlerde Milliyet gazetesinde yayımlanan bir haber, ABD burjuvazisinin geriye kalan az sayıdaki Kızılderili'ye karşı savaşımın daha sonraki on yıllarda da bir başka biçimde, ama hâlâ sürdüğünü ele veriyordu. Burada, suçsuz olduğunu ileri sürmesine karşın iki FBI ajanını öldürdüğü savıyla, 1975'ten bu yana cezaevinde yatan Leonard Peltier adlı Kızılderili aktivistin öyküsü anlatılıyordu. ABD polisinin, satın aldığı Kızılderililer'den bir paramiliter örgüt oluşturarak Peltier'in kurduğu Amerikan Kızılderili Hareketi'ne (AIM) karşı gerçek bir kirli savaş yürüttüğünün belirtildiği haberde şöyle deniyordu:

“Ne olduysa bundan sonra oldu. Kızılderili toprakları yeniden kanamaya başladı... Ancak bu kez ‘soluk benizliler’le Kızılderililer savaşmıyordu. ½imdi Kızılderililer birbirini öldürüyordu. 1973-75 yıllarında FBI tarafından desteklendiğine inanılan bu paramiliter örgüt, 60 Kızılderili'yi öldürdü, yüzlercesini de yaraladı.”

Herhalde yalnızca bu örnek bile burjuva demokrasinin nasıl bir “demokrasi” olduğunu göstermeye yeter. Terörist ABD burjuvazisi, soykırıma tabi tutmuş ve üstelik tüm dünyaya “vahşi ve kana susamış” olarak tanıtmış olduğu bu halkın torunlarından intikam almaya devam etmektedir. Ama yeniyetme Yanki burjuvazisinin sinsilik ve ikiyüzlülük konusunda Avrupalı öncelleri-

ne yetişmekte olduğunu da gösteren örnekler de yok değil. ABD emperyalizminin ‘68’li playboy şefi Clinton, Kosova halkını Sırp gericiliğinin elikanlı zulmünden “kurtarmak” için Yugoslavya’ya bomba ve füze yağdırmaya hazırlandığı günlerde, yani Mart 1999’da El Salvador ve Guatemala’ya bir ziyaret gerçekleştirmişti. Y. Çongar, 15 Mart 1999’de Milliyet gazetesindeki köşesinde bu konuda şunları yazıyordu:

“ABD Başkanı Bill Clinton’ın bölgeye ziyaretinde, özellikle Guatemala ve El Salvador durakları, tarihi önemde buluşma ve demeçlere sahne oldu.” Çongar, daha sonra, bir ay önce, yani ½ubat 1999’da yayınlanan Tarihi Açıklığa Kavuşturma Komisyonu’nun raporunun ve Clinton yönetiminin gizliliğini kaldırdığı belgelerin, ABD’nin desteğiyle sürdürülen iç savaşlarda Guatemala’da (1990 yılında nüfusu 9.340.000) 1960-96 yılları arasında 200,000 kişinin ve El Salvador’da (1990 yılında nüfusu 5.220.000) 1980-92 yılları arasında 70.000 kişinin öldüğünü kanıtladığını söyledikten sonra bay Başkan’ın Guatemala ve El Salvador halklarından “özür dilediğini” belirtiyordu. Her iki ülkede de, vaktiyle bu ülkelerdeki gerici ve faşist rejimleri silahlandıran ve aktif olarak destekleyen ABD emperyalizmine karşı silahlı savaşım vermiş, kimi milletvekili bazı eski gerilla savaşçıların, yani kendini bir koltuğa satmış olan bugünün dönemlerinin de katıldığı toplantılarda konuşan Clinton, “ABD adına şunu açıkça söylemeliyim ki, şiddet ve yaygın baskı uygulamış olan askeri güçlere ve istihbarat birimlerine destek verilmesi yanlıştı. ABD bu hatayı tekrarlamamalıdır” diyordu.

Bu “özeleştiriyi” okuyunca insanın aklına, yıllardır ‘kitle imha silahlarıyla’ değil, ekonomik ambargo nedeniyle sessiz ve yavaşlatılmış bir katliamı yaşayan Irak’ın çocukları, yaşlıları ve kadınları, 1975’teki Endonezya işgalinden bu yana nüfusunun altıda birini yitiren kahraman Doğu Timor halkı ve gerillaları, Brezilya’nın başıboş kediler ve köpekler gibi “itlaf” edilen sokak çocukları, “Apartheid”ın yasal olarak ortadan kaldırılmasından yıllar sonra, hâlâ polis işkencesi ve zulmü altında yaşayan, yoksullukla ve işsizlikle boğuşan karaderili Güney Afrika emekçileri, çokuluslu şirketlerin kışkırtmasıyla

gerici bir iç savaşın ateşlerinin yeniden tutuşturulduğu ve onbinlerin kollarını, bacaklarını mayın patlamalarında yitirdiği ve yitirmeye devam ettiği Angola’nın unutulmuş ve çilekeş halkı, emperyalist-siyonist saldırganlığa ve FKÖ önderliğinin ihanetine bağlı olarak yeniden bir belirsizlik ortamına sürüklenmekte olan “taş devriminin” ve «ntifada’nın çocukları, gözaltında kaybedilen onbinlerce yakınlarından hala bir haber alamamış olan Arjantinli ve ½ilili anneler, kendilerine «kinci Dünya Savaşı’nın dehşetini yaşatan Hitler faşizmini mezarına gömdükten sonra, bugün çöplüklerde yiyecek aramak zorunda kalan yaşlı Rus ana ve babaları, 1994’de yaşadıkları soykırımın karabasanlarıyla boğuşan Ruanda yoksul köylüleri, Sırp gericilerinin katliam, göçertme ve toplu irza geçme uygulamalarına hedef olan Kosova halkı, dört yandan ateş ve ihanetle kuşatılmış Kürt ve Türk halkları ve diğerleri geliyor. Hepsi de, başını ABD’nin çektiği kapitalist-emperyalist sistemin doğrudan ya da dolaylı kurbanları olan bu insanların, şimdi Balkanlar’da tehlikeli bir savaş oyunu oynayan Beyaz Saray’ın soytarisının, ABD tekellerinin uşağının bu “özür dileme” masalına inanmaları için herhangi bir neden var mı?

Barış, demokrasi, insan hakları ve gerçek kardeşlik, ancak ve ancak sömürü ve zulme dayanan bu sistemin kesin ve geri dönmezcesine ortadan kaldırılması ve yerine insanın insanı sömürmediği ve ezmediği bir dünyanın kurulmasıyla gelecektir. O güne kadar kavgayı sürdürmek zorundayız ve sürdüreceğiz. Ama, başarmak için bilinçli ve örgütlü ve en önemlisi de güçlü olmak zorundayız. Proletarya ve halklara acı, kan ve gözyaşından başka bir şey getirmemiş ve getiremeyecek olan bu sistem ve onun temsilcileri, hiçbir biçimde kendiliğinden tarih sahnesini terketmeyecek ve hiçbir zaman kendi iradeleriyle onlara herhangi bir şey bağışlamayacaklardır. Kapitalist-emperyalist sistemin gücü ve egemenliği, ancak ve ancak proletarya ve halkların örgütlü gücüyle yıkılabilir ve geriletilebilir. Kendisine engel olunmadığı takdirde bu canavar dünya proletaryasının ve halklarının kanını yerel savaşlarda ve iç savaşlarda akıtmaya devam etmekle yetinmeyecek, belki de insanlığı nükleer bir savaş cehennemine sürükleyecektir. Genel olarak silah-

lanma yarışının ve özellikle nükleer silahlanma yarışının yeniden hızlanması, giderek menzili artan balistik füzelerin yaygınlaşması, ABD'nin SDI (“Yıldız Savaşları”) projesini yeniden canlandırması ve militarizmin dünya ölçeğinde güçlenmesi, bunun elle tutulur göstergeleri. Kendi sınıfsal doğası gereği, kâr, daha fazla kâr ve

azami kâr peşinden koşmadan yapması olanaksız olan emperyalizm ve onun bütün ülkelerdeki uzantıları tam ve kesin bir yenilgiye uğratılmadan emekçi insanlığın rahat bir soluk alabileceğini söyleyenler bizi aldatıyorlar. Liberallerin yalanlarına, döneşlerin ve reformistlerin demokratik demagojilerine kanmak mı, asla!

Tarih Bilinci

ŞEYH BEDREDDİN AYAKLANMASI

Şeyh Bedreddin, belki de Osmanlı feodalizmine karşı, halk ayaklanmalarının tarihsel kişilikleri arasında, gerek dostları ve gerekse düşmanlarının üzerinde en çok durdukları ve en çok önem verdikleri bir isimdir. Bunun nedeni, yalnızca onun önemli bir ayaklanmanın lideri olması değildir; aynı zamanda onun, devletin yüksek mevkilerinde görev yapmış büyük bir alim olmasıdır. Bundan dolayıdır ki, kimi araştırmacılar onu Mehmed'e karşı iktidar kapışmasındaki Musa Çelebi'nin yardımcısı olarak görmek, başkaları da işi, onun Timur'un casusu olduğuna dek götürmektedir. Ancak bu görüşler ciddi verilere dayanmaz; onlar, daha çok, yazarların gönlünden geçen öznel nitelikte ve hakim sınıfların etkisi altında bulunmanın getirdiği ruh halinden türeyen yorumlardır.

Bedreddin, 1357-59 yılları arasında Edirne yakınlarındaki Simavna bucağında dünyaya gelmiştir. Asıl adı Mahmud'dur. Annesi Rum asıllı Melek, babası İsmail adında ve dönemin Simavna kadınlığını yapmış biridir. Ailesi bu haliyle yüksek kesimlerden gelir.

O ilk eğitimini ilme düşkün babasından alır. Arkasından Semerkand, Bursa ve Konya'da ilk ve orta dönem eğitiminden sonra, yüksek öğre-

nim için İslam ilminin başlıca kentlerinden Kahire'ye gider. Dönemin en önemli aydınlarıyla biraradadır ve kimileriyle yakın ilişki içindedir. Bunlar arasında en önemlisi Şeyh Hüseyin Ahlati'dir. Bedreddin, özellikle onun tasavvuf alanındaki bilgisinden etkilenmiştir. Ahlati ve o, bir gün konuğu oldukları Mısır sultanının 'ikram' ettiği iki kızkardeşe evlenirler. Bedreddin'in eşinden İsmail adında bir çocuğu olur. Ahlati'nin ölümüyle birlikte onun yerine geçer ve kısa bir süre tarikatın başında kaldıktan sonra yeniden Anadolu'ya döner. Bedreddin artık bilgisi ve birikimiyle her bulunduğu alanda ve her konuk çağrıldığı mekanda, çevresindekileri derinden derine etkileyen biridir. Öyle ki o, kısa zamanda bölgede tanınan az sayıdaki sanlı aydınlardan biri olmuştur.

Önceleri çok sayıda kitap yazdığı, fakat düşünce sistemindeki köklü dönüşümlerden sonra, bunların çoğunu Nil nehrinin soğuk sularına bıraktığı söylenir. Bugün bilinen üçü fıkıh, diğer üçü tasavvuf ve sonuncusu da tefsir alanında olmak üzere toplam yedi kitabı vardır.

Onu önemli kılan özelliklerden biri de, kuşkusuz bir felsefeye sahip olmasıdır. Varidat isimli yapıtı, bu konuda yazmış olduğu ve günümüze

dek taşınan tek kitaptır. Sohbetlerinin derlenmesinden oluşan bu yapıt, genel bir uyumdan yoksundur ve çelişkilerle yüklüdür. “Bütün varlık aşamaları nesnelere (cisimler) evresindedir, bu nesnelere yok olsa ruhlar ve soyut varlıklardan başka bütün nesnelere ortadan kalkar” derken o, materyalist kavrayışı çağırır. Buna karşın, “İlk durumda varlık Tanrı, ikinci durumda evrendir, yaratılmıştır, sonradan oluşmuştur” derken de nesnelere idealizme düşmektedir. Fakat burada da durmayıp “(ölü) keleşi aldım, dirilecek kanısıyla üfürdüm dirildi” söylemi ile öznelliğe kadar düşüyor. Başta da belirttiğimiz gibi, Bedreddin’in felsefi görüşleri uyumdan yoksundur. Sonuçta da idealist konumu açık seçiktir. Bu belki çok önemli değil. Bedreddin, mülkiyetin toplumsallaştırılması, ve eşitlik istemini neticede bu felsefeye dayandırıyor. Önemli olan budur. Bunun bir sonucu olarak onun Tanrı tanımı, İslami inanç sistemindeki cennet-cehenem, ahiret ve kader gibi toplumsal yaşamla doğrudan ilişkili temel normları reddeder. Bir bütün olarak düşünüldüğünde evren görüşü, önemli ölçüde, bir halk dini olan Batnilikten ve tasavvuf gibi ideolojik ve dinsel anlayışlardan etkilenmiştir.

Osmanlı tarihçileri ve onun günümüzdeki mirasçıları tarafından, en fazlasıyla mal-mülk ve din düşmanlığıyla suçlanan kitabından yapılan bir alıntıda onun toplumsal yaşamla ilgili fikirleri kendisini açığa vurur:

“Dünyada kutsallık yoktur, kutsallık sadece Tanrı’dadır. Onun yarattığı her şey, her nimet insan içindir. Toprağın tek ıssı (sahibi-bn) Tanrı’dır.” Bir Bizans tarihçisi olan Dukas, tüm karama ve aşağılamalarının arasında onun, kadınlar dışında mal-mülk niteliğindeki her şeyin ortaklığını, insanların kardeşliğini, tüm dinlerden halkın birliğini savunduğunu kabul eder. Bu stratejik görüşler, Bedreddin ve müritlerinin nasıl bir toplumsal düzen hedeflediğine ilişkin düşüncelerinin hiç olmazsa şematini verir. Ayrıca ona göre, cennet ve cehenemin gerçekte bu dünyada olduğu görüşünü de bu tabloya ekleyelim.

Her kişi ve olayda olduğu gibi Bedreddin ve hareketini de içinde geliştiği koşullar içinde ele alacağız.

Kuşkusuz toplumdaki mülkiyet ilişkileri anlaşılmasın, bu temel üzerinde yükselen sınıflaşma ve bunların arasındaki çelişki de kavranamaz.

Onun için de, en azından tarihin konumuzla ilgili kesitindeki Osmanlı mülkiyet ilişkilerine, kaba hatlarıyla şöyle bir göz atmamız gerekecek.

Osmanlı, mülkiyet ilişkilerinin genel hatlarını adeta Selçuklulardan devralmıştır. Osmanlı toprak sisteminde özel mülkiyet çok zayıf, devlet mülkiyeti ise esastır. Yani İmparatorlukta miri toprak sistemi egemendi. Bu da kendi içinde has, zeamat ve tımar olmak üzere üç temel biçime ayrılıyordu.

Devletin tepesindeki en üst kesim olan, veziriazam, beylerbeyi, sancakbeyi ve yanısıra ordunun doğrudan sultana bağlı olan yeniçeri ağaları maaşlarını, kendilerine verilen has adlı toprak parçalarının yıllık gelirinden alıyordu. Bu toprakların geliri yıllık 100 bin ile bir milyon ikiyüzbin arasındaki akçeden oluşuyordu. Sözkonusu katmanlar ve görevliler, resmen değilse de fiilen en verimli ve en geniş topraklara sahipti.

Zeamat; valilere, tımar defterdarlarına, defter kethüdarına, sancak ve beylerbeyinin savaşta yararlılık gösteren yetişkin oğullarına vb dağıtılıyordu. Zeamat topraklarının geliri ise yıllık 20 bin ile 100 bin akçe arasındaydı.

Tımar ise, Osmanlı eyalet ordularının belkemiğini oluşturan sipahi bölüğüne veriliyordu. Bunlar yıllık geliri 3 bin ile 20 bin arasında değişen toprak parçalarından oluşuyordu.

Bu miri toprak sistemi, hem ayrı ayrı üç sistem olarak ve hem de bir bütün olarak devlet yöneticilerinin aldığı gelir miktarına göre, hiyerarşik bir sıralama arz ediyordu. Yanısıra tüm yöneticiler, gelirleri ölçüsünde görevler yükleniyor ve savaş halinde hemen gönderilmek üzere askeri birlikler yetiştirip besliyorlardı. Tüm gelirler görev karşılığı verildiği ve tüm toprakların sahibi de devlet olduğu için, görev kalktığında mülkiyet hakkı da ortadan kalkıyordu.

Uzaktan bakıldığında bu miri toprak sistemi, devlete ön planda yer verir gibi gözükür. Ama olaya yakından bakıldığında ise karşımıza çıkan özel mülkiyettir. Devlet mülkiyeti ile özel mülkiyet içiçe geçmiştir.

Özellikle has ve zeamat ve bunların kendi içindeki mülkiyet hiyerarşisi, egemen sınıfta içindeki klikleşmenin de maddi-ekonomik temeli oluyordu. Klikler arası çatışma ve taht kavgaları da çoğunlukla bu zemin üzerinde gelişiyordu.

Toplumun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülük, devletin mülkiyetindeki topraklarda, artı ürün temeli üzerinde vergisel sistemle çalıştırılıyor, sömürülüyordu. Onların vergi vermekle yükümlü olduğu kesim hem devlet yöneticisi ve hem de toprak ağasıydı. Özellikle serbest tımar sahipleri, köylü emekçileri üzerinde ağa olduğu gibi yargıç ve subay yetkileriyle de donatılmışlardı.

Köylü yığılımları üzerindeki bu ağır sömürü, çok yönlü vergiler, sürekli savaşların yükleriyle birleştiğinde, sık sık sosyal bunalımlara ve ayaklanmalara yol açıyordu. Osmanlı askeri feodalizmine karşı gelişen bu sosyal bunalım ve tepkiler, kendini çoğunlukla, dinsel motifli muhalefet hareketi olarak ifade ediyordu. Devletin varlığından, sultanlık makamına, sömürü sisteminden, fetih politikasına kadar tüm düzenin ideolojik meşruiyeti, İslam dinine dayandırılmaktaydı. Dolayısıyla bu çağda, sisteme karşı ideolojik-politik tepkilerin, genellikle muhalif din biçimini alması anlaşılabilir. Haksızlıklar karşısında adalet mekanizmasının, hakim sınıf adaleti olması ve büyük rüşvetlerle dönmesi koşulların daha da zorlaştığı dönemlerde köylü kitlelerini ister istemez düzen dışına çıkmaya yöneltiyordu.

Bedreddin dönemi, işte tam da böyle bir dönemdi. O sıralar Osmanlı egemenlik sistemi tam bir siyasi kriz ve kaos içindeydi. Yıldırım Beyazıd'ın 1402'de Ankara önlerinde Timur ordusuna yenilmesi ve sonrasında esir alınması ile “fetret devri” diye anılan (1402-13) dönem başlamıştı. Savaşın ardından sultansız ve başsız kalan İmparatorlukta, Beyazıd'ın oğulları arasında taht kavgası patlak verdi. Diğer yandan buna paralel olarak Timur ordusu Anadolu'yu yağmaya girişti. Kardeşler arasındaki kanlı çatışmalar ortamında Edirne'de Musa Çelebi'nin kazaskerliğini yapmakta olan Bedreddin, Musa ile Mehmed Çelebi arasında kalmıştı. Feodal beyler ile yüksek aristokrat tabakanın ağırlıklı bölümü Mehmed kliğinin safına geçtiği için, halkın gözünde Musa kanadı mazlum olarak görülüyordu. Taht adayları muharebelerini Trakya ve Anadolu topraklarında yaptılar ve bu kavgadan Mehmed Çelebi kliği utku ile ayrıldı ve Osmanlı'nın da tek sultanı oldu.

Egemen sınıfın otoritesinin parçalandığı, sultanlık kavgasının çok başlılığı yarattığı bu koşullar içinde, fırsattan yararlanarak, merkezi iktidardan kopmak ve bağımsız olmak isteyen başka egemen sınıf bölükleri de vardı. Bunlar, halkın düzen karşıtı radikal tepkilerini kendi emellerine yedeklemek çabasındaydılar.

Egemen sınıf içindeki bu ikilik ve çatışma karşısında, Bedreddin, bir üçüncü cepheyi, tüm egemen sınıflara ve feodal düzene karşı halk cephesini örgütlenme çabası içindeydi. Bunun için de halk arasında, dinsel ve ulusal ayrımlara bakmaksızın, onları tek bayrak altında, eşitlik ve özgürlük bayrağı altında birleştirmeye çalışıyordu.

Bedreddin bunları yaparken de, devletin kazaskeriydi. Kazasker, zeamet mülkiyetinden yararlanan bir devlet yöneticisi ve egemen sınıf bireyidir. Böyle olduğuna göre kendini emekçi köylü sınıfının çıkarlarına adanması için, öncelikle mensubu olduğu sınıfa karşı bir tutum almış, kendisini onlardan ayırmış olması gerekir. Bedreddin'in ayaklanma anına kadar makamında kalması ise, o makamı devrimin ihtiyaçları için kullanmayı tasarlamış olmasına bağlanabilir. Nasıl kapitalizmde proleter devrimin öncüleri ve aydınları küçük burjuva sınıflardan gelmişse, feodalizmde de köylü ayaklanması ve devriminin önderleri hep köylü sınıfının dışındaki ara katmanlardan ve egemen sınıftan gelmekteydi. Bedreddin de bir yönüyle böyledir.

Bedreddin'in propaganda ve örgütlenme faaliyetinde, iki temel kadrosu öne çıkar. Bunlar Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'dir. Birincisi aynı vakit Şeyhi'nin eski kethüdası idi. Börklüce, Ege Bölgesi ile sorumlu gözüken, Anadolu'ya dağılmış tüm dervişlerden sorumlu idi. Kendisi aslen Yahudi kökenliydi ve Manisa ilinde kalıyordu.

İsyan plân dışında ve zaman aralıklı olmasına rağmen, Ege, Anadolu ve Rumeli olmak üzere üç ayrı bölge üzerinden gelişecekti. İlk kitlesel şahlanmış Aydın Karaburun'da, başında İzmir Sancakbeyi Aleksandros'un bulunduğu askeri birliğin saldırısına karşı direniş biçiminde patlak verdi. Ve hemen ardından dalga dalga büyüyüp yayıldı. On bin kadar isyancı kitlenin arasında,

Müslümanların yanı sıra, Hristiyan ve Yahudiler de bulunuyordu. Yığınlar, beyinlerine ve yüreklerine vurulan prangaları kırmanın engin coşkusu ve sarsılmaz inancı içinde, yönlerini İzmir’e, gözlerini daha büyük hedeflere dikmişlerdi. Kendi içlerinde ve egemenlik zincirlerini kırdıkları bölgede kolektif mülkiyet anlayışına uygun bir yapılanma içine giriyorlardı.

Ancak ayaklanma erken patlak vermişti. Duyulması üzerine Torlak, zaman kaybetmeden Manisa’da isyanı başlattı. Bedreddin ise, kazaskerlik makamında bulunduğu İznik’te, havadisi alır almaz, öncesinden etkinlik ve çevre oluşturduğu Rumeli’nin Deliorman bölgesine isyanı taşımak için, apar topar yola koyulacaktı.

Bu arada Börklüce güçlerine karşı, ikinci ezme operasyonu Sancakbeyi Timurtaş Paşa oğlu Ali bey komutasındaki ordudan geldi. Ancak, ne kadar iddialı olsalar da onlar da bozguna uğramaktan kurtulamadıkları gibi, sağ kalan başlarıyla birlikte kendilerini emin topraklara -Manisa’ya- zar zor attılar.

Ülke atmosferinin ruh halinden endişelenen Sultan Mehmed, varlık yokluk telaşı içinde, Asya ve Avrupa eyaletlerinden Beyazıd paşa ve 12 yaşındaki Şehzade Murat’ı getirdi. Ayaklanmanın üzerine yürüyen ordu, yol boyunca kadın-erkek-çocuk-çocuk-yaşlı-geç demeden korkunç kıyımlar eşliğinde ilerledi. Börklüce ve Beyazıd ordusu Ayasuluk mekanı üzerinde şiddetli bir harbe tutuştu. Burada Börklüce’nin köylü ordusu şiddetli bir çarpışmadan sonra dağıtıldı ve binlerce asi kılıçtan geçirildi. Börklüce ve diğer sağ kalanlar esir alınarak, siyasi kalkışmalarından ötürü pişmanlık göstermeleri için korkunç işkencelere uğratıldılar. Börklüce’yi öldürmeden önce, yoldaşlarını gözü önünde, birbiri ardı sıra idam ediyorlardı. Onlar ip boğazlarına takılmaya ramak kala “Dede Sultan Eriş” demekten geri durmadılar; hem önderliklerine bağlılıklarını ve hem de inançlarından asla dönmeyeceklerini kahramanca haykırdılar. Osmanlı, “Dede Sultan”ı ise ağır işkencelerden sonra, bir deve üzerinde tahtaya mihlayarak ibreti alem olsun diye, şehirden şehre gezdirerek güya teşhir etti. Akabinde ise bedenini işkenceyle parça parça edilerek katledildi.

Börklüce hareketini ezerek ordusuna özgüven kazandıran Beyazıd Paşa, yönünü Manisa’ya, Torlak’ın üstüne çevirdi. Şiddetli geçen cenkte, yiğitçe direnişe ve savaşıma rağmen, isyancı halk, bu kez de yenilgiden kurtulamadı. Bu çarpışmanın yenilgiyle sonuçlanmasından sonra asılan asi köylü ve emekçilerin sayısı üç bine yakındı. Bunlar arasında geriye, yiğit bir isyancı çizgi ve direniş örneği bırakan Torlak Kemal da vardı.

Sıra Şeyh’e gelmişti. Hazırlık zayıflığı ve yenilgilerin yarattığı olumsuz iklim içinde o, gene de küçümsenmeyecek bir kuvvet toplayabilmişti. Deliorman’da asiler tetikteydiler. Fakat kurnaz Osmanlı paşası, asilerin içine yolladığı bir ajanın yardımıyla, önemli bir çatışma yaşanmadan seri bir baskınla, birliğini dağıtıp Bedreddin’i sağ olarak tutuklamayı başardı ve Bedreddin’i Serez’e, Sultan’a götürdü.

Osmanlı sıkıyönetim yasalarına göre, ayaklanmacılar, yargı kurumunun cemalini göremeden de idam edilebilirlerdi. Ama Bedreddin önemli bir kişiydi. Bu yüzden de onu, Divanı-ı Hümayun’da, sonucu başından belli bir yargılama sürecine tabi tutmak istediler. Bedreddin, 1417 (ya da 1420) senesinin kış mevsiminin soğuk bir öğle vaktinde, fetvasını onlara teslim etmediği soylu bir davranış sonrasında idamla katledildi.

Görünen o ki, yenilginin birbirine bağlı üç temel sebebi var. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1- Ayaklanmaya, koşulları olgunlaştırılmadan ve eylem yeterince genelleşme olanağı bulmadan başlanması,

2- Ayaklanma eyleminin merkezi bir yönetimden yoksun oluşu ve,

3- Ayaklanmanın kararlılıkla ve inisiyatifin asilerin elinde olduğu saldırı ruhuyla yürütülmemesi ve asilerin daha çok savunmada kalmış olması.

Bedenen yok edilmiş ve başlattığı halk ayaklanması vahşice ezilmiş olsa bile, Bedreddin’ler yüzyılları aşarak zulmün karşısına çıkıyor ve zalimin yakasına yapışıyor. “Ne ah edin dostlar, ne ağlayın/Dünü bugüne bugünü yarına bağlayın”. Feodalizmin kapitalizme, köylülüğün işçi

sınıfına dönüştüğü bu çağda günümüzün Bedreddin’leri komünistler değil de kimlerdir?

Bedreddin hareketinin ilkel sosyalizm ütopyası, o koşullarda bir gerçeğe dönüşebilir miydi? Bütün içinde parça, yüzyıllar içinde günlük ömrü de olsa, şimdilik bildiğimiz en iyi örnek olan Karmatilerden biliyoruz ki, o ütopya bir gerçeğe dönüşebilirdi. Ama üretimin yetersizliği nedeni-

le uzun süre yaşayamazdı. Bu olasılığın kabul edilişi, elbette ki tarihsel materyalizmi reddetmek ve onun temel çizgilerini ayaklar altına almak anlamına gelmiyor. Tersine yeni olgular üzerinden Bedreddin’i ve onun hareketini, günümüzün devrimci sınıfı proletaryanın hareketinin yansıtacağı bir devrimci miras olarak algılamak anlamına geliyor.